

Çankaya | Kent Sağlık Profili ve Sağlıklı Kent Göstergeleri

ÇANKAYA BELEDİYESİ

Çankaya | Kent Sağlık Profili ve Sağlıklı Kent Göstergeleri

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	IV
GRAFİKLER LİSTESİ	VII
SUNUŞ	VIII
GİRİŞ	X

BÖLÜM 1. DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ SAĞLIKLI KENTLER PROJESİ. 14

1.1. Sağlıklı Kent Tanımı	15
1.2. DSÖ' nün Sağlıklı Kent Seçimi Kriterleri ve Aşamaları	16
1.3. Çankaya'nın Sağlıklı Kent Konusundaki Vizyonu	17
1.4. Çankaya Sağlıklı Kentler Projesi Örgütlenme Ana Şeması	18

BÖLÜM 2. ÇANKAYA KENT PROFİLİ 19

2.1. NÜFUS	20
2.2. ÇEVRE	24
2.2.1. Hava Kirliliği	25
2.2.2. Ankara'da Su ve Atık Su	26
2.2.2.1. Ankara'da Su Tüketimi	26
2.2.2.2. Atık Su	27
2.2.3. Gürültü Kirliliği ve Kontrolü	28
2.2.4. Ankara'da Katı Atık Yönetimi	28
2.2.4.1. Evsel Atık Toplama ve İşlenme Kalite Endeksi	28
2.2.4.2. Geri Dönüşüm Proje Örnekleri	29
2.2.5. Gıda Kalitesi	30
2.2.6. Vektörler	30
2.2.7. Kullanılmayan Endüstriyel Bölgeler	30
2.3. EĞİTİM	32
2.4. KÜLTÜR	36
2.4.1. Sinemalar	37
2.4.2. Tiyatrolar	37
2.4.3. Opera ve Bale Salonları	38
2.4.4. Kültür Merkezleri ve Sanat Galerileri	38
2.4.5. Kütüphaneler	39
2.4.6. Müzeler	40

2.4.7. Spor Alanları	41
2.5. EKONOMİ	42
2.5.1. İstihdam	44
2.5.2. İmalat Sanayii	46
2.6. SAĞLIK	48
2.6.1. Doğum ve Doğurganlık Hızları	49
2.6.2. Ölüm Sebepleri	50
2.6.3. Sağlık Harcamaları	52
2.6.4. Bağışıklama	52
2.6.5. İntihar	54
2.6.6. Sağlık Personeli Sayısı	55
2.6.7. Çankaya'da Hastaneler ve Yatak Kapasiteleri	55
2.7. KENT PLANLAMA	56
2.7.1. Doğal Yapı	57
2.7.2. Kent Planlama	57
2.7.2.1 Tarihsel Gelişim	57
2.7.2.2. Kent Planlama Süreci	58
2.7.3. Binalar	59
2.7.4. Konut	63
2.7.5. Merkezi İş Alanı (MİA)	63
2.7.6. Açık ve Yeşil Alanlar	64
2.7.7. SİT Alanları	65
2.7.8. Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri	66
2.8. KENTTE SUÇ VE ŞİDDET	68
2.9. EŞİTSİZLİKLER	72
2.9.1. Özürlüler	73
2.9.2. Kent Mekanlarında Özürlüler	75
2.9.3. Sokakta Yaşayan ve Çalışan Çocuklar	75
BÖLÜM 3. DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ	77
KAYNAKÇA	114

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1.1-	Nüfus Artışı (Çankaya, 1990-2000)	22
Tablo 2.1.2-	Nüfusun Doğum Yerine Göre Dağılımı (Ankara, 2000)	22
Tablo 2.2.1.1-	Semtlere Göre Hava Kirliliği (Ankara, 2001)	25
Tablo 2.2.1.2-	Motorlu Kara Taşıtları Sayıları (Türkiye, Ankara, 2002)	26
Tablo 2.2.2.1.1-	Su Tüketimi ve Talebi (Ankara, 2001)	26
Tablo 2.2.2.1.2-	İvedik Su Arıtma Tesisleri'nden Çıkan Su Kalitesi İle Dünya Sağlık Örgütü ve Mamba Sularının Kalite Parametreleri Karşılaştırması (Ankara, 2001)	27
Tablo 2.2.2.2.1-	Tatlar Atık Su Arıtma Tesisi İçin Temel Verileri (Ankara, 2002-2025)	27
Tablo 2.2.4.1.1-	Hane Halklarından Kaynaklanan Katı Atıkların Kompozisyonu (Ankara, 2000-2015)	29
Tablo 2.2.4.1.2-	Katı Atık Artışı (Ankara, 1993-2015)	29
Tablo 2.2.5.1-	Gıda Denetim Sonuçları (Çankaya, 2001)	30
Tablo 2.3.1-	Cinsiyete Göre Okur Yazarlık ve Eğitim Durumu (6 ve daha yukarı yaştaki nüfus, Ankara, 2000)	33
Tablo 2.3.2-	Cinsiyete Göre Yaş Grubu, Okur Yazarlık, Eğitim Durumu (Çankaya, 2000) . . .	34
Tablo 2.3.3-	İlköğretim Okullarından Okul Türüne Göre Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Çankaya, 2001)	35
Tablo 2.3.4-	İlköğretim Okullarından Okul Türü ve Öğretim Şekline Göre Okul Sayısı (Çankaya, 2001)	35
Tablo 2.3.5-	Liselerde Okul Türüne Göre Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Çankaya, 2001)	35
Tablo 2.3.6-	Liselerde Okul Türü ve Öğretim Şekline Göre Okul Sayısı (Çankaya, 2001) . . .	35
Tablo 2.3.7-	Üniversitede Ön lisans-Lisans Öğrenimi Gören Öğrenci Sayısı (Ankara, 2001) . . .	35
Tablo 2.4.1.1-	Mülkiyet Durumu, Havalandırma, Sinema Salonu Sayısı, Koltuk Sayısı, Gösterilen Film Sayısı, Seyirci Sayısı (Türkiye, Ankara,1999)	37
Tablo 2.4.2.1-	Tiyatroların Genel Durumu (Türkiye, Ankara,1999)	38
Tablo 2.4.3.1-	Opera ve Bale Salonu Sayısı, Koltuk Sayısı, Oynanan Eser, Gösteri Sayısı ve Seyirciler, İlk Yapılış Amacı, Havalandırma Durumu (Türkiye, Ankara, 1999) . . .	38
Tablo 2.4.6.1-	Müzeler (Ankara,1999)	41
Tablo 2.5.1-	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla, Cari Fiyatlarla (Türkiye, Ankara, 1999)	43
Tablo 2.5.2-	İlçeler Bazında Gayri Safi Yurt İçi Hasıla	44
Tablo 2.5.1.1.1-	İşgücü Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus, Çankaya, 1999)	44

Tablo 2.5.1.1.2-	Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İşgücünde Olmayan Nüfus (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus, Çankaya, 1999)	45
Tablo 2.5.1.1.3-	İstihdam Edilen Nüfusun Yapılan İşe ve Cinsiyete Göre Dağılımı (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus, Çankaya, 1999)	45
Tablo 2.5.1.1.4-	İstihdam Edilen Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (Çankaya,1999) . . .	46
Tablo 2.5.2.1-	İmalat Sanayii Durumu (Çankaya, 1999)	47
Tablo 2.5.2.2-	Toplam İmalat Sanayii Karşılaştırması (Çankaya, Ankara, Türkiye, 1999)	47
Tablo 2.6.1.1-	Canlı Çocuk Doğuran Kadınların Yaş ve Çocuk Sayıları (Çankaya, 2000)	49
Tablo 2.6.1.2-	Bebek Ölüm Oranları (%) (Çankaya, 2000)	49
Tablo 2.6.1.3 -	Çocuk Ölüm Oranları (%) (Çankaya, 2000)	49
Tablo 2.6.2.1-	Aylara Göre Ölüm Sayıları (Çankaya, 2001)	50
Tablo 2.6.2.2-	Kurumlara Göre Kanser Dağılımı	50
Tablo 2.6.2.3-	Kanser Vakalarının En Fazla Görülen İlk Beş Organ ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı (Ankara, 2000)	50
	Kadınlarda En Sık Görülen Kanser Türleri	50
	Erkeklerde En Sık Görülen Kanser Türleri	50
Tablo 2.6.2.4-	Acil Vakaların Ön Tanıları ve Dağılımı (Ankara, 2000)	51
Tablo 2.6.2.5-	Acil Ambulans Çıkış Nedenleri (Ankara, 2000)	51
Tablo 2.6.2.6-	Acil Vakaların Nakledildiği Hastanelere Göre Dağılımı (Ankara, 2000)	51
Tablo 2.6.2.7-	Besinlerle Bulaşan Hastalıklar (Ankara, 2000)	51
Tablo 2.6.2.8-	Sağlık Sektörüne İlişkin Temel Veriler (Türkiye, 2000)	52
Tablo 2.6.3.1-	Genel Bütçede Sağlık Bakanlığının Aylık Ödenek ve Harcamaları (Türkiye, 2001)	52
Tablo 2.6.3.2-	Koruyucu Sağlık Harcamalarının Toplam Sağlık Harcamaları İçindeki Oranı (%) (Türkiye, 1994-1996-1998)	52
Tablo 2.6.3.3-	Toplam ve Kişi Başına Düşen Koruyucu Sağlık Harcamaları (Türkiye, 1994-1996-1998)	52
Tablo 2.6.4.1-	Aşı Sonuçları Çizelgesi (Ankara, 2000)	53
Tablo 2.6.4.2-	Zorunlu Aşı Listesi ve Aşılama Yüzdesi (Türkiye, 1998)	53
Tablo 2.6.4.3-	Bildirimi Zorunlu Hastalıkların Vaka Sayıları (Türkiye, 2000)	54
Tablo 2.6.5.1-	İntihar Edenlerin Sayısı ve Nedenleri (Ankara, 1998)	54
Tablo 2.6.5.2-	Türkiye'deki İntihar Sayısı ve Nedenleri (Türkiye, 1998)	54
Tablo 2.6.6.1-	Sağlık Personeli Sayısı (Türkiye, Ankara, 1998)	55
Tablo 2.6.7.1-	Devlet ve Üniversite Hastaneleri (Çankaya)	55

Tablo 2.6.7.2-	Özel Hastaneler (Çankaya)	55
Tablo 2.7.2.2.1	Planlı ve Plansız Alanlar (Çankaya)	58
Tablo 2.7.2.2.2-	Nazım Planı Olmayan Alanlar (1/5000 Ölçekli) (Çankaya)	58
Tablo 2.7.2.2.3-	Ölçekli İmar Planı Olmayan Alanlar (1/1000) (Çankaya)	58
Tablo 2.7.3.1.1-	Binaların Bitiş Tarihine Göre Sayıları (Çankaya, Ankara, Türkiye, 2000)	59
Tablo 2.7.3.1.2-	Binaların Kullanım Amacı (Çankaya, 2000)	59
Tablo 2.7.3.1.3-	Binaların Kimin Tarafından Yaptırıldığı Sırasındaki Sahiplilik Durumu (Çankaya, 2000)	60
Tablo 2.7.3.1.4-	Binaların Sayım Anındaki Sahiplilik Durumu (Çankaya, 2000)	60
Tablo 2.7.3.1.5-	Binaların Taşıyıcı Sistemi ve Kullanılan Yapı Malzemesi (Çankaya, 2000)	60
Tablo 2.7.3.1.6-	Binaların Oturduğu Taban Alanı ve Toplam Arsa Alanı (Çankaya, 2000)	61
Tablo 2.7.3.1.7-	Binaların Toplam Arsa Alanı (Çankaya, 2000)	61
Tablo 2.7.3.1.8-	Binaların Kat Sayısı (Ankara, Çankaya, 2000)	61
Tablo 2.7.3.1.9-	Binaların Daire Sayısı ve Binadaki Konutların Oda Sayıları (Çankaya, 2000) . . .	62
Tablo 2.7.3.1.10-	Binaların Özellikleri (Çankaya, 2000)	62
Tablo 2.7.3.1.11-	Binaların Isıtma Sistemi ve Binada Isınma Amaçlı Kullanılan Yakıt Cinsi (Çankaya, 2000)	62
Tablo 2.7.3.1.12-	Binaların Fiziki Durumu (Çankaya, 2000)	62
Tablo 2.7.4.1-	İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzinlerine Göre Konut Sayıları (Ankara, Çankaya, 1990-1994)	63
Tablo 2.7.4.2-	İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre Konut Sayıları (Çankaya, 1998-2001)	63
Tablo 2.7.6.1-	Pasif Yeşil Alanların Dağılımı (Çankaya)	64
Tablo 2.7.6.2-	Aktif Yeşil Alanların Niteliklerine Göre Dağılımı (Çankaya, 2001)	65
Tablo 2.7.7.1-	Çankaya'da SİT Alanları	65
Tablo 2.8.1-	Kişiyeye Karşı İşlenen Suçlar (Çankaya, 2001)	69
Tablo 2.8.2-	Mala Karşı İşlenen Suçlar (Çankaya, 2001)	70
Tablo 2.9.1.1-	Tüm Kurumlarda İstihdam Edilen Özürlü Memurların Özur Grupları, Özur Oranları ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı (Türkiye, 2000)	74
Tablo 2.9.1.2-	İşe Başvuranlar ve Yerleştirilenler (Türkiye, 1972 – 2000)	74

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1.1-	Yaş Gruplarına Göre Nüfus Dağılımı (Çankaya, 2000)	21
Grafik 2.1.2-	0-14 Yaş Arası Nüfus Karşılaştırmaları (%) (Türkiye, Ankara, Çankaya, 2000)	21
Grafik 2.1.3-	65+ Yaş Nüfus Karşılaştırmaları (%) (Türkiye, Ankara, Çankaya, 2000)	21
Grafik 2.2.1.1-	Hava Kirliliğinin Yıllara Göre Karşılaştırmaları (Ankara,1999-2001)	25
Grafik 2.3.1-	Cinsiyete Göre Okur Yazarlık ve Eğitim Durumu (6 ve daha yukarı yaştaki nüfus, Ankara, 2000)	33
Grafik 2.4.4.1-	Kültür Merkezleri ve Sanat Galerilerinin Sayıları (Ankara, Çankaya, 2001)	38
Grafik 2.4.5.1-	Yaş ve Cinsiyete Göre Kütüphaneleri Kullananlar (Türkiye, Ankara,1999)	39
Grafik 2.4.5.2-	Kütüphanelerden Yararlananlar (Türkiye, Ankara, Çankaya,1999)	39
Grafik 2.4.5.3-	Halk Kütüphaneleri, Kitap ve Personel Sayıları (Türkiye, Ankara, Çankaya, 1999)	40
Grafik 2.4.5.4-	Çocuk Kütüphanelerindeki Kitap, Personel ve Kütüphanelerden Yararlananlar (Türkiye, Ankara, Çankaya, 1999)	40
Grafik 2.9.1.1-	Özürü Verileri (Çankaya, 2000)	73

SUNUŞ

Siyasetin ve kültürel hayatın Ankara'daki vitrini görünümündeki Çankaya, başkentimizin en önemli ilçesidir; bir başka ifadeyle *'başkent içindeki başkent'*tir. Bünyesinde barındırdığı büyükelçilikler, üniversiteler, TBMM, bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı, kuvvet komutanlıkları, bir çok kamu kuruluşu ve ticaret merkezleri ile son derece özellikli bir ilçedir.

Bu özel konumu Çankaya'mıza bir öncü olma sorumluluğu da yüklemektedir. Türkiye pek çok alanda olduğu gibi yerel yönetimler alanında da acil bir yeniden yapılanmaya gereksinim duymaktadır. Yönetimin demokratikleştirilmesi, mali ve idari bakımdan etkinleştirilmesi, katılımcılık ve saydamlık ilkelerinin yanı sıra çevreye ve insan sağlığına başat bir önem veren bir kentleşme politikası vb., tüm bu sayılanlar yeniden yapılanma gereksiniminin temel başlıklarını oluşturmaktadır.

Sağlıklı Kentler Projesi, söz konusu yeniden yapılanmanın en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. Sağlıklı Kentler Projesi, **Dünya Sağlık Örgütü'nün Avrupa Bölge Bürosu** tarafından halk sağlığı yaklaşımının yerel düzeyde ve pratikte başarılı olabilmesi Amacıyla 1986 yılında başlatılmış bir harekettir.

Süreç içerisinde uygulaması yaygınlaşan bu hareketin sonucunda Avrupa genelinde **"Sağlıklı Kentler Ağı"** oluşturulmuştur.

Her zaman öncü olma ve **"ilk"**lere imza atma felsefesiyle çalışmalarını yürüten belediyemiz, bu iddiasına Sağlıklı Kentler Projesi örneğinde bir kez daha somutluk kazandırmıştır. Sağlıklı bir kent ortamının oluşturulmasını ve çevreye saygılı bir kentleşme politikasını vazgeçilmez bir amaç olarak kabul ettiğimiz içindir ki, bu projeye dahil olmayı kaçınılmaz bir görev kabul ettik.

Belediye Meclisimizin 9 Eylül 1994'te aldığı bir kararla başlayan; ancak çeşitli nedenlerle aksatılan bu süreç, 3 Ağustos 2001'de yeni bir üyelik başvurusu yapılmasıyla sürdürülmüştür. 2002 Şubat ayından itibaren belediyemizin kararlı duruşunun bir göstergesi olarak, Sağlıklı Kentler Proje Ofisi oluşturulmuş ve bu ofis bugüne kadar hem Sağlık Bakanlığı Proje Ulusal Ağ Koordinatörlüğü ile yakın ilişki içinde olmuş hem de uluslararası ilişkilerimizi sürdürmüştür.

Kuruluşundan bugüne geçen kısa zaman içerisinde son derece başarılı çalışmalar yürüten ofisimiz, üyelik sürecinin gerekleri doğrultusunda öncelikle, İngilizce olarak, **"kent sağlık profili ve göstergeleri"** başlıklı kapsamlı bir çalışma hazırlamıştır. Elinizdeki kitap, bu çalışmanın Türkçeleştirilmiş halidir. Ofisimiz, ayrıca demokratik katılımı esas alan bir anlayışla, üniversitelerin, meslek odalarının, ilgili dernek, vakıf ve yurttaş inisiyatiflerinin katkıları alınarak **"Çankaya kent sağlık gelişim planı"** başlıklı dokümanı hazırlamıştır. Kapsamlı bir hazırlık sürecini başarıyla yürütmesinin ardından bugün artık Çankaya Belediyesi sağlıklı kentler projesine üye kabul edilen 56 Avrupa belediyesinden biridir.

Göreve geldiğimiz ilk günden itibaren çevresel sorunların saptanması ve giderilmesi, sorunların oluşmadan önlemlerinin alınması, kentsel hizmetlerin insan sağlığını koruyacak ve geliştirecek biçimde planlanması, doğa ile barışık bir kentsel yapının oluşturulması vazgeçilmez önceliklerimiz arasında olmuştur.

Her zaman Avrupa standartlarında çağdaş, yeşil, temiz ve sağlıklı bir kent yaratmak en temel amacımız olagelmıştır. Belediyemizin Sağlıklı Kentler Proje Ağına üye olarak kabul edilmesi, Avrupa standartlarına uygun çağdaş bir kent yaratma çabamızın uluslararası platformlarda da övgüye değer bulunduğu, onaylandığının ve takdir edildiğinin somut bir göstergesi olmuştur. Sağlıklı bir kent, sağlıklı bir yaşam oluşturulması ve çocuklarımızın her açıdan sağlıklı bir nesil olarak yetişebilmeleri için, **“önce insan, önce sağlık ve önce çevre”** felsefesi doğrultusunda gereken her türlü çabayı göstermek konusunda şaşmaz bir kararlılığa sahibiz.

Sağlıklı Kentler Proje Ağı’na üye kabul edilmek, **“Ankara’nın Aydınlık Yüzü”** olan Çankaya açısından gurur verici yeni bir başarıdır. Belediyemiz, sağlıklı kentler projesine üye kabul edilmesiyle; Türk belediyeciliği açısından özgün ve aydınlık yeni bir sayfanın açılmasına öncülük etmiştir. Bu bizler için haklı bir gurur vesilesidir.

‘Çankaya, Kent Sağlık Profili ve Sağlıklı Kent Göstergeleri’ adlı bu kitabımız, sağlıklı bir kent olmanın gereklerini detaylandıran, bu konuyla ilgili verileri sınıflandıran ve ilçemizin eğitimden kültüre, sağlıktan kentsel planlamaya kadar bütün unsurlarını bir biriyle bağlantılı bir tarzda işleyen, yoğun emek mahsulü, bütüncül bir tasarımdır.

Bu kitabı, titizlikle hazırlayan Sağlıklı Kentler Ofisi’ndeki çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Bu kitabın, Çankaya’ya yönelik ufukumuzu, yaklaşımımızı ve iddiamızı gösteren bir belge gibi okunup anlaşılması bizi bundan sonraki çalışmalarımızda daha da yüreklendirecektir.

Saygılarımla.

HAYDAR YILMAZ
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANI

GİRİŞ

Kentlere bakmak, insana bakmaktır, onun yaptıklarına ve yarattıklarına bakmaktır. İnsanın ilerleyiş ve gelişim sürecinin kentlerin gelişme ve büyüme aşamalarıyla büyük paralellik taşıdığı bir vakıadır.

İnsanın bir sosyal varlık olarak geniş bir hareketlilik ve dışa açılmayı kentlerin kimliklerini oluşturmalarıyla eş anlı olması şaşırtıcı değildir. Tarihten günümüze akan insan kent ilişkisi kentleşme ve kentleşme sarmalında yürümüştür.

Kentleşme süreci, basitten karmaşığa doğru bir yol izlemiştir. Nüfus artışından ekonomik gelişime, teknik olanakların hızla gündelik alana uygulanışından kent hayatının zorunlu bir biçimde her gün ürettiği yeni sorunlara her şey kendi mecrası içinde akarak ve dolayısıyla karmaşılaşarak günümüze varmıştır. Günümüzün albeni odağı haline gelen kentleri, aynı zamanda, insani yaşama uygun olmayan çevresel olumsuzlukları da içinde barındırmaktadır. Kentler toplumların birer minyatürü, onların hastalıklarını, güzelliklerini, bütün özelliklerini olduğu gibi yansıtan aynası gibidirler. Dolayısıyla 21. yüzyılın kentlerine bu iki ana unsur damgasını vuracaklardır.

Günümüzün kentsel sorunları (mekansal adalet, kent yoksulları, kentsel hizmetlerin eksikliği v.b.) ve bu sorunların çözümüne yönelik arayışları bir dizi yeni politikayı da gündeme getirmiştir. 21. Yüzyılda dünya nüfusun büyük bir bölümünün kentlerde yaşadığı düşünüldüğünde, kentsel sorunların çözülmesinde yeni katılımcı politikalar önem ve aciliyet kazanmaktadır. Bu arayışın bir yansıması olarak “**Sağlıklı Kentler Projesi**” ve “**Herkes İçin Sağlık**” temel ilkesinin ortaya çıktığı söylenebilir.

Türkiye’de kent yönetimi açısından ilklere imza atan Çankaya Belediyesi, geleceğin kentlerinin temellerini bugünden atmak için **Sağlıklı Kentler Projesi**’ni önemli bir araç olarak değerlendirmiştir. Bu süreçte, öncelikle “**Kent Sağlık Profili Ve Kent Sağlık Göstergeleri**” hazırlanmış ve basılı hale getirilmiştir.

Elinizdeki kitap, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, Sağlıklı Kentler Projesi hakkında genel bilgiler verilmekte, ikinci bölümde Çankaya Kent sağlık Profili üzerinde durulmakta ve nüfus, çevre, ekonomi, kültür, sağlık ve kent planlama hakkında Ankara ve Çankaya üzerine bilgi ve görüşler aktarılmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise **DSÖ**’nün belirlediği sağlık göstergelerinin Çankaya açısından tanımı yapılmaktadır. Böylelikle Çankaya’nın kentsel göstergelerinin halihazırdaki fotoğrafı çekilmiş ve bu fotoğrafın daha görkemli hale getirilmesiyle ilgili çalışmaların bu temel üzerinden yapılmasının yolu açılmış bulunmaktadır.

Gerçeği daha iyi bir gerçeklikle değiştirmek için ilk önce varolan gerçekliği bilmek, anlamak, tanımak ve tanımlamak zorunludur. Bu çalışma Çankaya’nın varolan durumunun anlaşılmasını sağlayacak veriler ve bu verilerin ışığında yapılacaklar yeni, modern ve çağdaş bir Çankaya

yaratma perspektifimize hız ve kuvvet katacaktır. Bu çalışmanın içeriği, ayak izleri takip edildiğinde tepeden tırnağa değişime gönüllü bir kentsel profile varılacak ve kendisini modern değerlerle yeniden inşa etmeye hazır bir Çankaya'ya ulaşılacaktır.

Çankaya Belediyesi, çağdaş bir kent yaratmakta istekli ve kararlıdır. Bu nedenle kent yaşamından doğrudan etkilenen kurum ve kuruluşların katkılarıyla Çankaya'nın Kent Sağlık Gelişim Planı'na da son halini vermiş olacağız.

Çankaya Belediyesi bunu istiyor ve başaracaktır.

CAN KAYA'DAN...**..... ÇANKAYA'YA**

Eski bir söylencenin bugüne taşınmasıdır Çankaya;

"Zamanın hangi noktasında bilinmez dertlere deva hastalara şifa, canlara can katan büyük bir kaya ve kayanın dibinden pırlıl pırlıl akan bir su kaynağı. Suyun ayağında, yıkılmış harap havuza benzer bir taş yığını... Burası canların can bulduğu yer CAN KAYA..."

"Ankara bir düşler kentidir. Kentin kendisi insanları düşler dünyasına taşıdığından değil; insan Ankara'da düş kurmadan yaşayamaz da ondan. Ya yönetimle ilgili bir düşünüz olmalı, ya mutlulukla ilgili; ya iyi insanlıkla ilgili bir düşünüz olmalı ya da iyi sanatçılıkla ilgili. Düşlersiz yaşanmaz Ankara'da; çünkü ufuklar sınırlıdır dağlarla, geniş bir ufuk düşümüz yoksa. Çünkü dereler sığdır ve denetim altındadır, göğsümüzde yüreğimiz bir çağlayana kaynak oluşturmuyorsa. Çünkü Kale terk edilmiş gözüktür uzaktan, içimizde taht kuran/hüküm süren, astığı astık/kestiği kestik, ama sırasında kendini de kesen bir yönetim yoksa. Çünkü ilişkiler köhnemiş, memurin ve hesaplıdır, yaptığınız her şeyi karşılıksız yapmıyorsanız. Onun için de Ankara bir düşler yatağıdır, onun çorak bir ülke, tozlu bir kent, kısır bir yaşam ve çeşnisiz bir toprak olduğu bir yana bırakılırsa."

Ali CENGİZKAN

(Ankara Rüzgarı)

BÖLÜM 1

DSÖ-SAĞLIKLI KENTLER PROJESİ

1.1. Sağlıklı Kent Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), "Herkes İçin Sağlık" ilkesini değişik program ve projelerde hayata geçirmeye çalışmaktadır. Son dönemde, özellikle 1992 yılı Birleşmiş Milletler- Çevre ve Kalkınma Konferansı" sonrasında ise DSÖ, Yerel Gündem 21 programlarında belirlenen hedeflere ulaşmak için, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde bulunan kentleri, "sürdürülebilir kalkınma" programları ile uyum içinde uluslararası işbirliğine davet etmektedir. Söz konusu programların ana temaları hakkaniyet, sürdürülebilirlik, halkın katılımı ve sektörler arası çalışma ilkelerini içermektedir.

DSÖ Avrupa Bölge Bürosu'na bağlı 51 ülkenin birlikte ortaya koyduğu 21. Yüzyılda "Herkes için Sağlık" hedeflerinden Hedef 13'te yer alan "Sağlıklı Çevreler" hedefi;"... 2015 yılına kadar kentlerdeki değişik gruplar; evde, okulda, işyerlerinde ve yerel toplulukta, sağlıklı bir fiziksel ve sosyal çevrede yaşamak için daha fazla olanağa sahip olmalıdır" demektir. Bu hedefe ulaşmada öncelikli strateji ise; kentsel yönetimlerin ve toplulukların en az %50'sinin, sağlıklı kent ya da sağlıklı topluluk ağının aktif üyeleri olmalarıdır.

"Sağlıklı Kent", belli bir sağlık statüsüne ulaşmakta olan; sağlık bilincine sahip ve bunları geliştirmek için çaba gösteren; sürekli olarak fiziksel ve sosyal çevrenin oluşması ve gelişmesi, toplumsal kaynaklarını hayatın tüm aşamalarında, karşılıklı olarak birbirini geliştirme yönünde kullanan kenttir.

Bir kentin yaşanabilir olması için, sağlıklı bir kentin yaratılması sürecine katılması, yaşama geçirilmesinde, söz vermiş olması önemlidir. Böylece bir kent, mevcut sağlık statüsünden bağımsız olarak sağlıklı bir kent olabilir.

Sağlıklı bir kentin amaçları;

- Yerel politikacılar arasında "Herkes İçin Sağlık" programına desteği güçlendirmek,
- Sağlıklı toplum politikasına yeni modeller geliştirmeyi teşvik etmek,
- Bu modellerin uygulanmasını bölge çapında yaymaktır.

Sağlıklı Kent Bir Süreçtir, Sonuç Değil...

Sağlıklı Kentler Projesinde Anahtar Sözcükler;

- Sağlığı geliştirme onayı
- Hakkaniyet
- Sağlıklı toplum politikası
- Entegrasyon
- Liderlik
- Değişiklik yaratmak
- Sağlıkta işbirliği ve dayanışma
- Uluslararası işbirliği ve güçlendirme olarak tanımlanabilir.

Burada dört temel unsur öne çıkmaktadır;

1. İlke ve stratejileri benimsemek
2. Tanımlı hedef, araç, gelişme ve sonuçları belirlemek
3. Proje altyapısı kurmak
4. Resmi ve resmi olmayan ağ ve işbirliğini sağlamak.

"Sağlıklı Kentler"in nitelikleri;

- Temiz-güvenilir bir fiziksel çevre (konut kalitesi dahil),
- Kalıcı olan ve uzun vadede devam edebilecek bir ekolojik sistem,
- Güçlü, dayanışma içinde, sömürülmeyen bir toplum,

- Halkın; kendi hayat, sağlık ve gönencini etkileyen kararlarda katılımı ve bu süreçleri kontrolü,
- Kentte yaşayanların temel ihtiyaçlarının (yiyecek, su, barınak, gelir, güvenlik, iş) karşılanması,
- Katılım ve kitle iletişimi yoluyla çeşitli deneyimlere ve kaynaklara ulaşım,
- Geniş kapsamlı, özgün ve yenilikçi bir kent ekonomisi,
- Geçmişe, kentte yaşayanların kültürel ve tarihsel mirasına toplumdaki değişik kesimlerin birbirleri ile olan iletişimlerinin desteklenmesine,
- Önceki özelliklerle uyumlu ve geliştiren bir yapı,
- Herkese ulaşabilen toplum sağlığı ve hastalık bakım servisleri,
- Yüksek sağlık seviyesi (yüksek düzeyde önleyici sağlık hizmetleri ve düşük düzeyde hastalık)

"Sağlıklı Kentler Projesi"nin gelişimi dönemlere göre aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Dönem 1987-92 yılları arasında sürmüş ve 35 kentin Sağlıklı Kentler Ağına dahil olmasıyla sonuçlanmıştır. Bu dönemde ana tema; sağlıklı bir kent için değişikliği yaratacak bir yapılanmaya gitmektir.
- Dönem ise; 1993-97 yılları arasında 13'ü birinci döneme dahil olmayan 39 kentin katılımıyla sonuçlanmıştır. Bu noktada ana tema,sağlıklı halk politikaları ve kapsamlı kent sağlık politikaları oluşturulmasıdır.

Bu kapsamda; DSÖ tarafından oluşturulan ulusal ağlar, toplumların sağlığını "Herkes İçin Sağlık" İlkesi doğrultusunda geliştirmeye yönelik çalışmaları sürdürmektedir. Projenin III. Dönemi 1998-2002 yıllarını kapsamaktadır. Bu sürece Avrupa Bölgesinde otuz ülkeden binin üzerinde kent katılmaktadır.

1.2. DSÖ' nün Sağlıklı Kent Seçimi Kriterleri ve Aşamalar

1.Uygunluk Başvurusu

3 aşamayı içerir:

1. Belediye Başkanı tarafından bir taahhüt belgesinin hazırlanması,
2. "Kent Sağlık Planı" nın hazırlanarak yerel sağlık gereksinimlerinin belirlenmesi,
3. Proje yapısını ve karar verme işlemini gösteren bir yapı şeması, projede çalışacak bir koordinatör ve idari ve teknik kadro görevlendirilmesi, proje ofisi tesis edilmelidir.

2. Seçilme Başvurusu

Uygunluğu kabul edilen kentler 3. Dönem için başvurabilmektedir. Seçilme ile ilgili karar Dünya Sağlık Örgütü'ne aittir.

Seçilme başvuruları 3 bölümü içermektedir.

1. Kent için politik onayın belirtilmesi. Bu onay, Belediye Başkanından bir resmi mektubu, 3. Dönem süresince projenin yürütüleceğine dair Belediye Meclisinin onayını ve proje ile ilgili sektörlerin idari karar vericilerinin ortaklık onayını kapsamaktadır.
2. Dönem teklifi, dönem süresinin bitimine kadar, ihtiyaç duyulacak çeşitli gereksinimlerin kent tarafından ne şekilde karşılanacağını ortaya koyar. Bu teklif aynı zamanda bir iş takvimini, çok yönlü izlemeyi ve değerlendirmeyi içermektedir.
3. Kentler; DSÖ' nün kent faaliyetlerini izlemesine ve değerlendirme yapmasına

olanak sağlayacak ve kent tarafından yazılı olarak verilecek olan, bu konulardaki çalışmalarda yer alma belgesi ile birlikte değerlendirilecek olan "Sağlıklı Kentler Göstergeleri" ni de bildireceklerdir.

1.3. Çankaya'nın Sağlıklı Kent Konusundaki Vizyonu

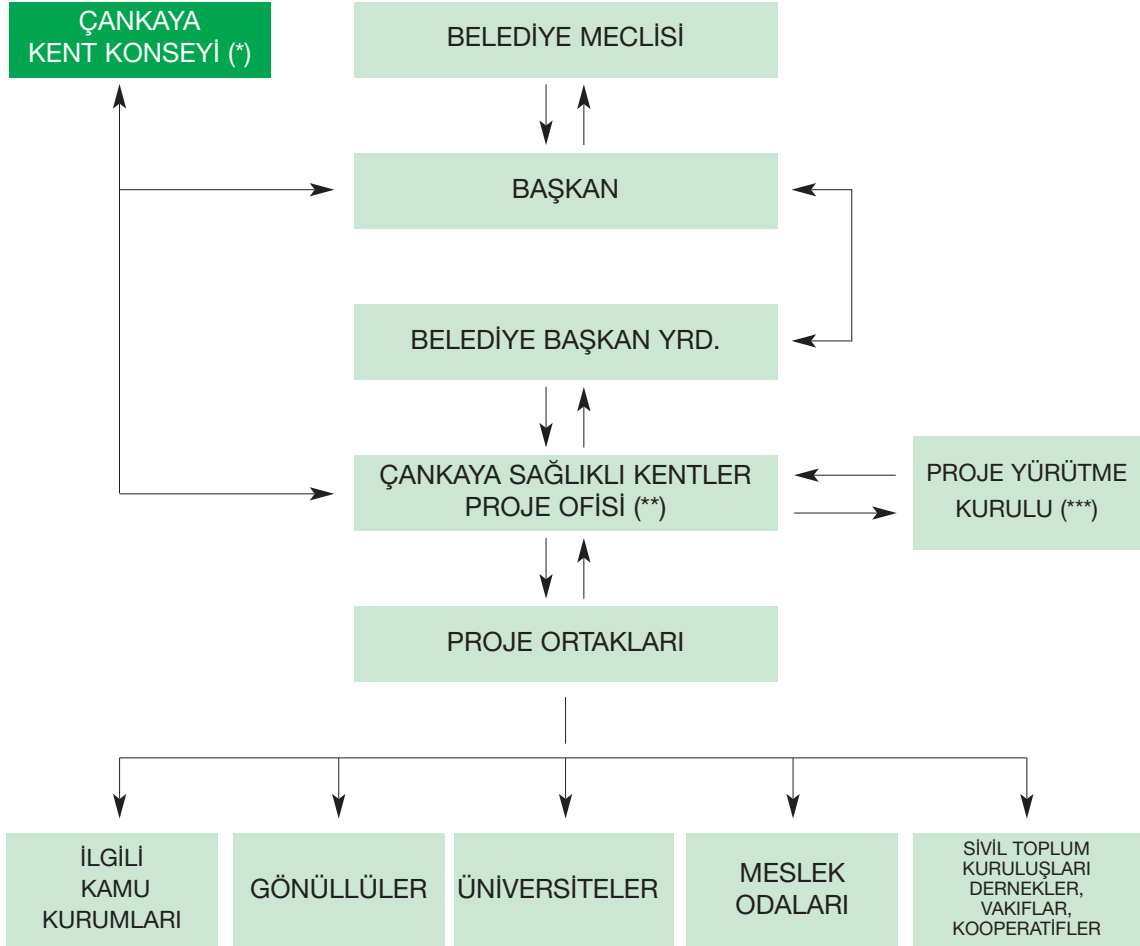
Çankaya Belediyesi, Sağlıklı Kentler Projesi ile ilgili çalışmalara ilk olarak 1994 yılında başlamıştır. Bu projeye dahil olmanın temelinde "Herkes İçin Sağlık" ilkelerinin benimsenmesi ve bu ilkelerin Çankaya Belediyesi içerisinde uygulanması vardır. 09.09.1994 yılındaki Belediye Meclis Kararı ile Çankaya Belediyesi'nin Sağlıklı Kentler Projesi'ne katılım süreci yasallaşmıştır. Bu sürecin başlamasından itibaren, Çankaya Belediyesi sağlık, eğitim, kültür ve spor gibi çeşitli başlıklar altında projeler üretmiş ve hayata geçirmiştir. Ancak, Türkiye genelinde yaşanan ekonomik sıkıntılardan Çankaya Belediyesi de etkilenmiş ve zaman zaman yapılması düşünülen projeler ertelenmek durumunda kalmıştır.

2000 yılında Danimarka'nın Horsens kentinde düzenlenen Sağlıklı Kentler Toplantısı'ndan sonra Çankaya Belediyesi'nin Sağlıklı Kentler Projesi'ne bakışı ve uygulamaları yeni boyutlar kazanmıştır. Demokratik Kitle Örgütleri ve kamu kurum ve kuruluşlarının projeye katılımları ve farklı sektörlere ilişkin katılımcı ve koordinasyonlu çalışmalar başlamıştır.

Çankaya Belediyesi'nin Sağlıklı Kentler Projesi'ne ilişkin en önemli adımı Şubat 2002'de Sağlıklı Kentler Proje Ofisi'nin kurmasıyla atılmış ve o tarihten itibaren ofis bünyesinde çalışmalar hız kazanmıştır. Kente ilişkin alınacak kararlarda ve hazırlanacak projelerde toplumun tüm kesimlerinin söz sahibi olması, karşılıklı iletişim ve paylaşım ile üretim sürecinin gerçekleştirilmesi benimsediğimiz temel yapıdır.

Çankaya Belediyesi'nin Sağlıklı Kentler Ağı'na katılımıyla birlikte, önümüzdeki süreçte yapacaklarımız daha da önem kazanacaktır. Toplumun tüm kesimlerinin katılımı ve katkısıyla hayata geçireceğimiz projelerin ortak amacı Çankaya'yı daha sağlıklı bir kent yapmak adına olacaktır.

1.4. Çankaya Sağlıklı Kentler Projesi Örgütlenme Ana Şeması

(*) **Çankaya Kent Konseyi:** İhtiyati bir örgütlenme modelidir. Bu konseyde alınan tavsiye kararları, katılımcı demokrasiyi benimseyen, Çankaya Belediye Meclisi tarafından karar haline dönüştürüldüğünde uygulamaya konulabilir.

Çankaya Kent Konseyini Oluşturan Bileşenler:

Çankaya Belediyesi Meclis Üyeleri, Proje Yürütme Kurulu, Çankaya Kaymakamlığı, Çankaya İlçesindeki Muhtarlar, Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı, Ankara Çevre İl Müdürlüğü, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü, SHÇEK Ankara İl Müdürlüğü, Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, ODTÜ, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, TODAİE

Meslek Odaları: Ankara Tabip Odası, TMMOB Mimarlar Odası, TMMOB Şehir Plancıları Odası, TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası, TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, TMMOB Gıda Mühendisleri Odası, Ankara Eczacılar Odası, Ankara Veterinerler Odası, Ankara Diş Hekimleri Odası.

Sendikalar ve Diğer Sivil Toplum Kuruluşları: Disk Genel-iş, Türk-İş Belediye-İş, Kesk, Tüm Bel-Sen, Eğitim-Sen, Sağlık Emekçileri Sendikası, Enerji Yapı Sen, Hemşireler Derneği, İnsan Hakları Derneği, Ankara Üniversiteleri Öğrenci Dernekleri (Koordinasyonlar, İnisiyatifler, Birlikler), Çevreci Hareketler, Kavaklıderem Derneği, Esatlılar Derneği, Çiğdem Çevre Eğitim ve Dayanışma Derneği, Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Ankara Şubesi, Bahçelievler Güzelleştirme ve Koruma Derneği, Halkevleri ,ODTÜ Mezunları Derneği, Tüketici Hakları Derneği, Altı Nokta Körler Derneği, Görme Engelliler Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf, Nazım Kültür Evi, UM;AG, Mülkiyeliler Birliği, Edebiyatçılar Derneği, Öğretim Elemanları Sendikası, İnsan Hakları Vakfı, Eğitim-Der,Tema Vakfı, Bedensel Engellileri Güçlendirme Vakfı, Ankara Çocuk Dostu Derneği, Ankara Sağır ve Dilsizler Derneği, Ankara Lions Kulübü Derneği, Ankara Rotary Kulübü Derneği, KOR-DER, Atatürkçü Düşünce Derneği, Ankaralılar Vakfı, Yerel İnisiyatifler.

(**) **Proje Ofisi Bileşenleri:** Proje Koordinatörü, Proje Koordinatör Yardımcısı, Teknik Uzman Grubu (Mimar, Şehir plancısı, Çevre Mühendisi, Kimya Mühendisi, Peyzaj Mimarı, Sosyolog, Psikolog, Halkla İlişkiler Uzmanı, Hekim v.b)

(***) **Proje Yürütme Kurulu:** Çankaya Belediye Başkanı, Başkan Yardımcıları ve Bağlı Müdürlükler, Proje Koordinatörü, Proje Koordinatör Yardımcısı, Teknik Uzman Grubu, Proje Ofisinin öngördüğü kurum ve kişiler.

BÖLÜM 2

ÇANKAYA KENT SAĞLIK PROFİLİ

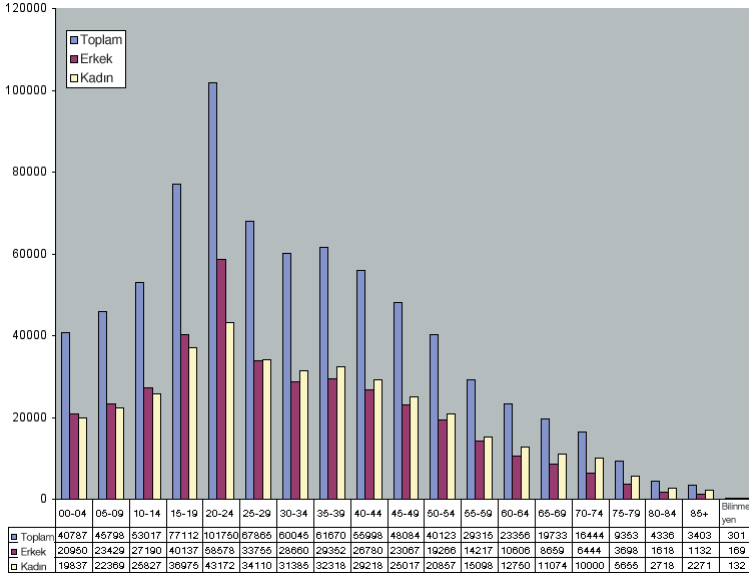

2.1. NÜFUS

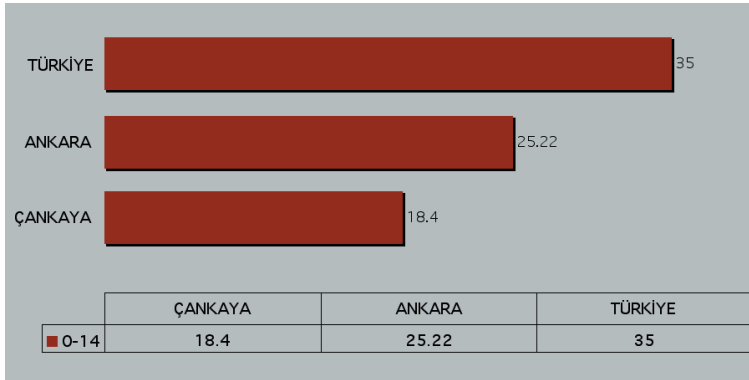
Ankara ilinin 2000 yılındaki nüfusu 4.007.860' dır. 1990 ile 2000 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte Ankara'nın nüfus artış hızı % 21' dir. Ankara genelinde Çankaya, 758.490 kişi ile nüfusu en fazla olan ilçedir. Nüfus yapısının genç olduğu Çankaya'da, nüfusun % 67' si 0-39 yaş aralığında kümelenmiştir.

Grafik 2.1.1. Yaş Gruplarına Göre Nüfus Dağılımı (Çankaya, 2000)

0-14 yaş arası çocuk nüfus oranı hem Türkiye hem de Ankara'daki çocuk oranından azdır. Türkiye' de bu oran % 35 iken Ankara'da % 25.2, Çankaya da ise % 18.4' dür. Genç nüfusu oluşturan 15-25 yaş arası oran ise % 23.6 civarındadır.

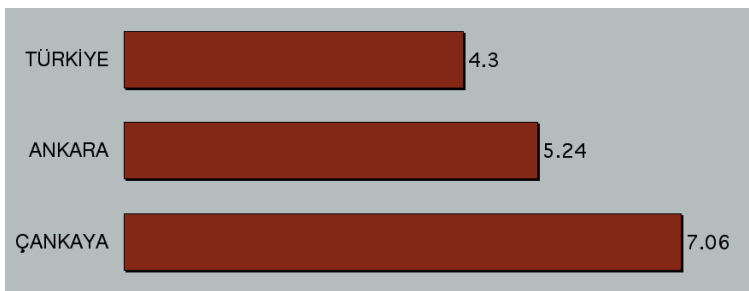
Grafik 2.1.2- 0-14 Yaş Arası Nüfus Karşılaştırmaları (%) (Türkiye, Ankara, Çankaya, 2000)

Genel nüfus araştırmalarında, 65 yaş üstü nüfus üretken olmayan bir grup olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada yaşlı nüfus olarak tanımlanabilecek kesimin Çankaya'da önemli bir oranda olduğunu belirtmek gerekmektedir. Yaşlı nüfusun Çankaya'daki oranı % 7.06' dır. Ankara da bu oran

% 5.24 iken, Türkiye genelinde % 4.3' e kadar düşmektedir.

Grafik 2.1.3- 65 + Yaş Nüfus Karşılaştırmaları (%) (Türkiye, Ankara, Çankaya, 2000)

Türkiye' de 1990 ile 1997 yılları arasındaki nüfus artış hızı %15.08, Ankara'da ise % 18.58' dir. 1990 yılında Ankara'nın nüfusu 3.236.378, 1997'de ise 3.693.390 kişi olarak belirlenmiştir.

1990-2000 yılları arasında Türkiye’de % 2.1 iken Ankara, 4.007.860 kişiye artan nüfusu ile %o 21.4’lik nüfus artış hızına ulaşmıştır. Çankaya’da ise bu oran Türkiye değerlerine yakındır (Tablo 2.1.1.).

Tablo 2.1.1- Nüfus Artışı (Çankaya ,1990 – 2000)

1990			2000			Yıllık Nüfus Artışı (Binde)		
Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
714330	712304	2026	769331	758490	10841	7,42	6,28	167,68

2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Ankara ‘da yaşayan nüfusun % 52.6’ lık bölümünü Ankara’da doğanlar, % 47.4’ünü ise Ankara dışında doğup Ankara’da yaşayanlar oluşturmaktadır.

Ankara doğumluların % 49.9’u erkek, % 50.1’i kadındır. Ankara’da yaşayan ve doğum yeri itibariyle ilk üç sıraya giren iller sırasıyla Çorum, Yozgat ve Çankırı’dır. Bu üç il Ankara’da yaşayan nüfusun % 10.9’unu oluşturmaktadır. Bu illeri % 6.6 ile Sivas, Kırıkkale ve Kırşehir doğumlular izlemektedir. Yurtdışında doğan ve Ankara’da yaşayanlar, Ankara nüfusunun % 1.2’ sini oluşturmaktadır. (Tablo 2.1.2.)

Tablo 2.1.2- Nüfusun Doğum Yerine Göre Dağılımı (Ankara, 2000)

Doğum yeri	Toplam	Erkek	Kadın	Doğum yeri	Toplam	Erkek	Kadın
Adana	20792	11053	9739	Nevşehir	31691	15302	16389
Adıyaman	5215	3312	1903	Niğde	21819	10844	10844
Afyon	13587	7151	6436	Ordu	28803	15927	12876
Ağrı	10556	6485	4071	Rize	19896	10150	10150
Amasya	24470	12280	12190	Sakarya	7924	3809	4115
Ankara	2106146	1050132	1056014	Samsun	38476	21805	21805
Antalya	8832	4774	4058	Siirt	5600	3485	2115
Artvin	17875	9009	8866	Sinop	11449	5694	5694
Aydın	7535	3942	3593	Sivas	84591	42425	42166
Balıkesir	13969	7064	6905	Tekirdağ	4242	2113	2113
Bilecik	3676	1753	1923	Tokat	32854	16620	16234
Bingöl	3439	2022	1417	Trabzon	27324	14714	14714
Bitlis	6171	3922	2249	Tunceli	8328	4266	4062
Bolu	47621	23163	24458	Şanlıurfa	10746	6683	6683
Burdur	3673	1933	1740	Uşak	4099	2152	1947
Bursa	13219	6726	6493	Van	8395	5443	2952
Çanakkale	5858	2946	2912	Yozgat	152306	77161	75145
Çankırı	110262	54896	55366	Zonguldak	13111	6350	6761
Çorum	174084	90057	84027	Aksaray	22892	11495	11397
Denizli	7916	4279	3637	Bayburt	8309	4146	4163
Diyarbakır	18753	11058	7695	Karaman	4471	2407	2064
Edirne	4639	2271	2368	Kırıkkale	85530	41774	43756
Elazığ	15681	8440	7241	Batman	4121	2610	1511
Erzincan	19931	9695	10236	Şırnak	1930	1431	499
Erzurum	57267	29490	27777	Bartın	7880	4120	3760
Eskişehir	28470	13295	15175	Ardahan	20271	10530	9741
Gaziantep	11428	6613	4815	İğdır	4325	2359	1966
Giresun	11519	5961	5558	Yalova	805	366	439
Gümüşhane	18427	9362	9065	Karabük	10709	5298	5411
Hakkari	1404	882	522	Kilis	2755	1524	1231
Hatay	14623	8294	6329	Osmaniye	5363	3298	2065

Tablo 2.1.2- Nüfusun Doğum Yerine Göre Dağılımı (Ankara, 2000)

Doğum yeri	Toplam	Erkek	Kadın	Doğum yeri	Toplam	Erkek	Kadın
İsparta	12223	6217	6006	Düzce	4188	1989	2199
İçel	15581	8202	7379	Almanya	12852	6067	6785
İstanbul	50515	25368	25147	Bulgaristan	9346	4349	4997
İzmir	23471	12050	11421	KKTC	2126	906	1220
Kars	47867	24406	23461	ABD	1381	688	693
Kastamonu	20498	10198	10300	Irak	1240	717	523
Kayseri	54990	28063	26927	Azerbaycan	1210	715	495
Kırklareli	3682	1806	1876	Yunanistan	1122	490	632
Kırşehir	94080	46003	48077	İran	1089	643	446
Kocaeli	7442	3682	3760	Romanya	1068	416	652
Konya	45578	22487	23091	Fransa	1020	523	497
Kütahya	5842	3246	2596	Hollanda	852	391	461
Malatya	28084	14639	13445	Rusya FDR.	825	290	535
Manisa	9139	5041	4098	İngiltere	772	401	371
Kahramanmaraş	15785	8764	7021	Avusturya	599	294	305
Mardin	12616	7281	5335	Makedonya	565	293	272
Muğla	5036	2565	2471	Diğer	10832	5655	5177
Muş	6164	3624	2540	Bilinmeyen	127	75	52

2.2. ÇEVRE

2.2.1. Hava Kirliliği

Hava Kirliliğinin Kaynakları

1-Konut ve İşyerleri

Ankara'da 1960'lı yıllarda 24 saatlik ortalamalar şeklinde sonuç alınabilen, yarı otomatik kükürt dioksit (SO_2) ve asılı partiküler madde (duman) ölçüm cihazları ile başlatılan hava kalitesini belirleme çalışmaları, 1984 yılından itibaren, saatlik ortalamalar şeklinde sonuç alınabilen tam otomatik kükürt dioksit (SO_2) ve asılı partiküler madde (PM_{10}) ölçüm cihazları ile sürdürülmektedir.

Ankara'da lokal kaynaklardan oluşan hava kirliliğini belirlemek üzere; 11 istasyonda (Bahçelievler, Cebeci, Çankaya, Demetevler, Keçiören, Küçükesat, Sıhhiye, Yenidoğan, Balgat, Hasköy ve Abidinpaşa) Kükürt dioksit (SO_2) ve Asılı Partiküler Madde (PM_{10}), 2 istasyonda (Küçükesat ve Sıhhiye) azot oksitleri (NO , NO_2 ve NOX) ve bir istasyonda (Sıhhiye) karbon monoksit (CO) izleme çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

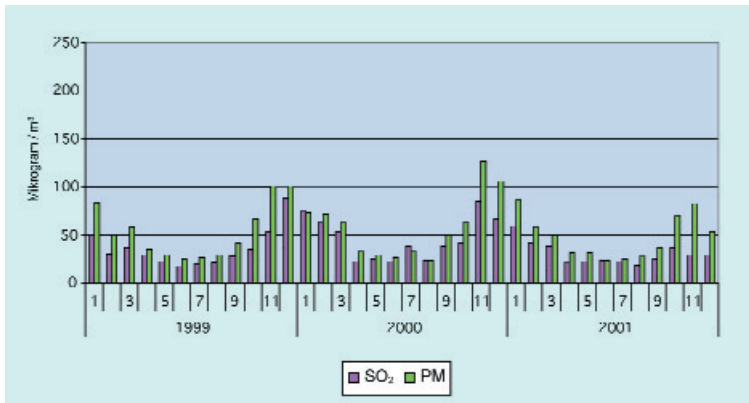
Ankara'da 1988 yılından itibaren doğal gazla ısınmanın gerçekleşmesi, hava kirliliğini önemli ölçüde azaltmıştır. 2000 yılı itibarıyla doğal gaz abone sayısı toplam 435 691'e ulaşmış olup Çankaya'nın yaklaşık % 80' lik bölümü doğal gazla ısınmaktadır. Tablo 2.2.1.1' de Ankara'nın bazı semtlerinde aylara göre kükürt dioksit ve partiküler madde oranları verilmektedir.

Tablo 2.2.1.1- Semtlere Göre Hava Kirliliği (Ankara, 2001)

	Sıhhiye		Küçükesat		Çankaya		Bahçelievler	
AYLAR	SO_2	PM_{10}	SO_2	PM_{10}	SO_2	PM_{10}	SO_2	PM_{10}
Ocak	75	87	60	78	60	57	50	79
Şubat	35	68	51	55	46	37	38	67
Mart	47		37	42			36	37
Nisan	30	38	26	34	26	21	22	29
Mayıs	32	41	29	32	17	22	21	28
Haziran	32	34	34	27	21	17	26	21
Temmuz	28	35	31	33	22	20	22	21
Ağustos	22	35	24	35	17	19	17	23
Eylül	32	38	32	37	23	23	24	32
Ekim	55	141	49	65	23	40	33	40
Kasım	53	130	25	46	16	73	21	54
Aralık	55	67	32	40	20	58	17	30
Ortalama	41	65	36	44	27	35	27	38

2001 yılında Ankara'da 1.Uyarı Kademesi Sınır (1.UKS) değerinin, ölçüm yapılan istasyonlarda aşılmadığı görülmektedir (Grafik 2.2.1.1).

Grafik 2.2.1.1- Hava Kirliliğinin Yıllara Göre Karşılaştırması (Ankara,1999-2001)

SO_2 : Kükürtdioksit

PM_{10} : Asılı Partiküler Madde ($<10\mu m$)

Birim: Mikrogram/metreküp ($\mu g/m^3$)

2- Motorlu Kara Taşıtları ve Trafik

Hava kirliliğinin önemli nedenlerinden birisi de özellikle büyük kentlerde motorlu taşıtlardan çıkan egzoz gazıdır (CO, kurşun, No_x vb). Motorlu kara taşıtlarının çoğalması kirliliği arttırmaktadır. Bu durumu önlemek için çevre dostu akaryakıtın kullanılması teşvik edilse de çok başarıya ulaşıldığı söylenemez. 2002 Ocak ayında 6197 adet taşıtın trafiğe kaydı yapılmış, 1094 adet taşıtın trafikten kaydı silinmiştir. Trafiğe kaydı yapılanları, sırasıyla % 53 ile otomobil, % 25.5 ile kamyonet, % 6.5 ile motosiklet ve % 4.1 ile kamyon oluşturmaktadır. Ocak ayında trafiğe kaydolun araçların % 10.9'u minibüs, otobüs, yol ve iş makineleridir. Ayrıca, Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı'nca tüm bu araçların yıllık olarak egzoz gazı ölçümleri yapılmaktadır.

Tablo 2.2.1.2- Motorlu Kara Taşıtları Sayıları (Türkiye, Ankara,2002)

TAŞIT CİNSİ	Türkiye	Ankara
OTOMOBİL	4 534 624	665 244
MINİBÜS	239 375	13 394
OTOBÜS	119 305	12 629
KAMYONET	833 130	81 375
KAMYON	396 463	29 165
MOTOSİKLET	1 031 208	14 536
ÖZEL AMAÇLI TAŞITLAR	57 490	6 047
YOL VE İŞ MAKİNALARI	131 018	15 068

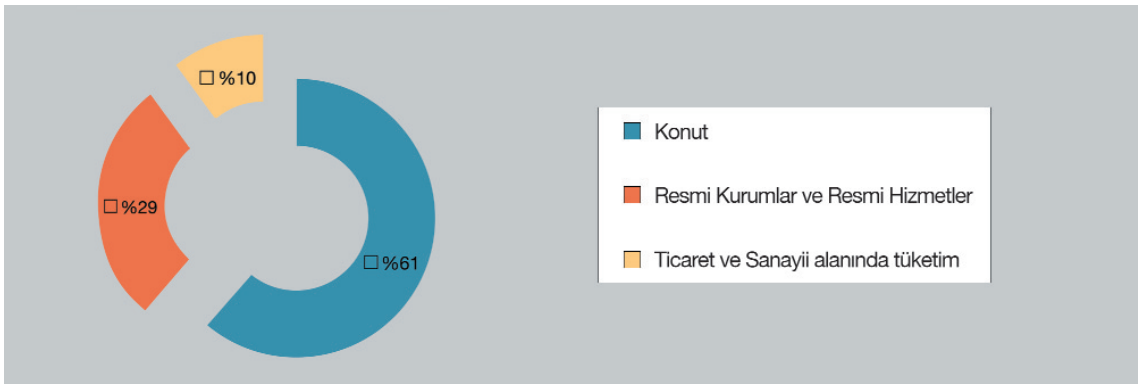
2.2.2. Ankara'da Su ve Atık Su

Ankara'nın su ihtiyacı, Çubuk-I, Çubuk-II, Bayındır, Kurtboğazi, Çamlıdere, Eğrekkaya, Akıyar ve Işıklı barajlarından sağlanmaktadır. Çubuk-I Barajı son dönemlerde hem su kalitesinin bozulması hem de baraj gölündeki aşırı millenme olmasından dolayı sadece rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır. Ankara'nın su ihtiyacını karşılayan en büyük baraj Çamlıdere Barajı olup, bu baraj ayrıca İvedik Arıtma Tesisleri'ne de su sağlamaktadır. Pursaklar Arıtma Tesisleri'ne ise Çubuk-II Barajı'ndan su aktarılmaktadır.

2.2.2.1. Ankara'da Su Tüketimi

Ankara'da su tüketimi konutlarda % 61, ticaret ve sanayi alanındaki su tüketimi % 10, resmi kurumlar ve resmi hizmetlerdeki su tüketimi ise % 29 dur.

Tablo 2.2.2.1.1- Su Tüketimi ve Talebi (Ankara, 2001)

Yıl	Nüfus	Kişi Başına Günlük Net Su Talebi			
		Eysel (1/ki.gün)	Sanayi	Kurum	Toplam
1995	2 840 000	106	15	48	189
2000	3 575 433	111	16	48	175
2005	4 429 398	117	17	48	182
2010	5 487 327	123	18	48	189
2015	6 137 206	129	18	48	195
2020	6 864 053	136	19	48	203
2025	7 676 982	136	19	48	203

ARITMA TESİSLERİ

Ankara'da İvedik, Pursaklar ve Bayındır olmak üzere 3 adet su arıtma tesisi bulunmaktadır. Türkiye'nin en büyük içme suyu arıtma tesisi İvedik Su Arıtma Tesisidir.

İvedik Su Arıtma Tesis

Ankara'nın içme suyu ve endüstri suyu ihtiyacını karşılayan İvedik Su Arıtma Tesis, 4 ünite olarak projelendirilmiş olup her ünitenin kapasitesi 564.000 m³/gün miktarındadır. İki ünite de su işleme kapasitesi 1.128.000 m³/gündür.

İvedik Su Arıtma Tesis laboratuvarında bulanıklık (NTU), PH, bakiye klor, alüminyum (Al+3), sertlik (° FS), alkalinite (CaCO₃), nitrit, amonyak, iletkenlik ve organik madde ve bakteriyolojik analizler günlük olarak yapılmaktadır.

Tesisde, fiziksel ve kimyasal yollarla arıtılan ham suyun kalitesi Dünya Sağlık Örgütü'nce öngörülen ideal içme suyu standartlarına eşdeğer olup, bütün kimyasal parametreler yine Dünya Sağlık Örgütü'nün içme suları için öngörülen maksimum değerin çok altındadır.

Tablo 2.2.2.1.2- İvedik Su Arıtma Tesisleri'nden Çıkan Su Kalitesi İle Dünya Sağlık Örgütü ve Mamba Sularının Kalite Parametreleri Karşılaştırması (Ankara,2001)

KALİTE PAREMETRELERİ	İvedik Su Arıtma Tesisleri	Dünya Sağlık Örgütü	Mamba Suları
Renk (Pt-Co)	5	5	3
Tad	lezzetli	lezzetli	lezzetli
Koku	kokusuz	kokusuz	kokusuz
pH	7.0-8.0	7-8,5	7,5
Bulanıklık (NTU)	0.2-0.5	5,0	0,5
Demir (Fe, mg/l)	<0,1	0,1	<0.05
Mangan (Mn, mg/l)	<0,05	0,05	yok
Sertlik (FS°)	8,3-12,5	10	2,5
Bakteri (Koliiform)	yok	yok	yok

Bayındır İçme Suyu Arıtma Tesis

Bayındır İçme Suyu Arıtma Tesisinde, Bayındır Barajı'ndan alınarak pompalanan su arıtılmaktadır. Arıtma kapasitesi 30.000 m³/gündür.

Pursaklar İçme Suyu Arıtma Tesis

Pursaklar İçme Suyu Arıtma Tesisinde Çubuk-2 Barajı'ndan cazibe ile gelen su arıtılmaktadır. 2000 yılından itibaren çalışan tesisin arıtma kapasitesi 75.000 m³/gün dür.

2.2.2.2. Atık Su

Ankara'da evsel ve endüstriyel atıklar Ankara'daki Tatlar Arıtma Tesisine gelmektedir. 82 hektarlık bir alana yayılan tesis, biyolojik arıtma tesisi niteliğinde olup gelecekte her türlü genişletme çalışmaları ile nitrojen ve fosfor arıtımı için gerekli projelere uygun olarak tasarlanmıştır.

Tablo 2.2.2.2.1- Tatlar Atık Su Arıtma Tesis İçin Temel Verileri (Ankara, 2002-2025)

	2002	2025
Arıtılacak Atık Su	765 m ³ /gün	1.377.000 m ³ /gün
Arıtılacak Atık su	1.530.000 m ³ /gün	2.754.000 m ³ /gün
Çamur Keki Üretimi	700 m ³ /gün	1.130 m ³ /gün
Biyogaz üretimi	60.000 m ³ /gün	96.000 m ³ /gün

Çankaya’ da toplam 49.706 binanın 46.636’sı (% 93) kanalizasyon şebekesine bağlı olup % 7’lik bölüm ise fosseptik çukuru arsa/arazi akarsuya bırakılmaktadır. Ankara’da kanalizasyon şebekesine bağlı binaların oranı % 89, ülke genelinde ise % 68 olarak tespit edilmiştir. Çankaya’da kanalizasyona bağlı bina sayısı Ankara ve ülke geneline oranla daha yüksektir.

2.2.3. Gürültü Kirliliği ve Kontrolü

Ankara’da, işyerlerinden, küçük ölçekli sanayi kuruluşlarından, gayri sıhhi müessese olarak tanımlanan tamirhane, atölye, inşaat şantiye gibi alanlardan kaynaklı gürültü sorunu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca müzik yayını, sinema, eğlence yerleri, pazaryerleri, sokak satıcıları v.b yerlerden ve ağırlıklı olarak da trafikten, taşıtlardan kaynaklı gürültü kirliliği sorunu da yaşanmaktadır.

Ankara’da gürültü ile mücadele konusunda Çevre Bakanlığı (illerde çevre müdürlüğü), İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediyelerin yaptığı çalışmaların yanı sıra, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Gürültü ile Mücadele Bürosu tarafından; yurttaşların şikayetlerini doğrudan iletecekleri "ALO GÜRÜLTÜ 176" hattı da bulunmaktadır.

Çankaya genelinde ise, Çankaya Belediyesi Sağlık Müdürlüğü, denetim ekipleri tarafından gürültü ölçüm cihazlarıyla, gürültü şikayetleri üzerine, yerinde denetim ve incelemeler yapılmaktadır. 2001 yılı içerisinde Çankaya Belediyesi’nce 538 adet çevre mesken gürültüsü ile ilgili şikayetler değerlendirilmiş olup rapor tutulmuştur. Daha kapsamlı bir projenin hayata geçirilmesi gerekliliği ile gürültü haritasının çıkartılması yönünde bir çalışma projelendirme aşamasındadır.

2.2.4. Ankara’da Katı Atık Yönetimi

Katı Atık Yönetimi; atıkların azaltılması, geri kazanımı, toplanması-taşınması ve tekniğine uygun olarak yok edilmesini kapsayan çok boyutlu bir süreçtir. Bu noktada, atıkların kaynağında ayrı toplanması ve ekonomiye geri kazandırılması önem kazanmaktadır.

Ankara Katı Atık Yönetimi Projesi, 1994 yılında gündeme gelmiş bu kapsamda Mamak Çöplüğü’nün kapatılarak Sincan- Çadırtepe Mevkii’nde "Düzenli Çöp Depolama" sahasının yapımı planlanmıştır. Ancak Çadırtepe Depo Sahası’nın inşaat işlemleri kısmen tamamlanabilmiş, aktarma istasyonlarına ilişkin süreç bitirilemediği için tesis devreye girmemiştir.

Atıkların geri kazanımında, zorunlu ve gönüllü geri kazanım uygulamaları öne çıkmaktadır. Zorunlu geri kazanım, Belediyelerin belirlediği kurallar çerçevesinde, bir program dahilinde atıkların ayrı ayrı toplanmasıdır. Öte yandan gönüllü geri kazanım uygulamaları Belediyelerin ya da üniversite, ilköğretim kurumu, dernek/vakıf gibi kuruluşların çevre bilincini geliştirmeye yönelik gönüllü kampanyalarını içermekte olup genelde süreli (aylık-haftalık) kampanya/projeler şeklinde hayata geçmektedir.

2.2.4.1. Evsel Atık Toplama ve İşlenme Kalite İndeksi

3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimine Dair Kanun ve 2872 Sayılı Çevre Kanunu’na istinaden yayınlanan "Katı Atıkları Kontrol Yönetmeliği" hükümleri gereğince metropollerde katı atıkların toplanması ve taşınması, ilçe belediyelerinin sorumluluğunda, atıkların bertarafı (depolama, yakma, kompostlama) ise büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanındadır.

Ankara’da günlük 3000 ton atık üretilmekte ve ilçe belediyelerince bu atıklar değişik yöntemlerle toplanmakta ve taşınmaktadır. Bu bağlamda, Çankaya’da 900 ton/gün atık toplanmaktadır. Bunların %70’ i poşetle, %30’ u ise çöp bidonları ile toplanmaktadır.

Mamak Çöplüğü, Ankara’nın doğusunda, Mamak ilçesi sınırları içerisinde. Buraya 1979 yılından bu yana çöp dökümü yapılmaktadır. Alan, vahşi depolama sahası olarak tanımlanabilecek bir yerdir. Mamak Çöplüğü’ne 8 ilçe belediyesince günlük 3000 ton çöp dökümü yapılmaktadır. Bu alan Büyükşehir Belediyesi’nce kontrol edilmekte ve her yıl çöplükte yer alan malzemelerin ayırım işi "çöp müteahhitleri" ne ihale edilmektedir.

Tablo 2.2.4.1.1– Hane Halkından Kaynaklanan Katı Atıkların Kompozisyonu (Ankara, 2000-2015)

İlçeler	2000 kg/gün		2005 kg/gün		2010 kg/gün		2015 kg/gün	
	Katı Atık	%	Katı Atık	%	Katı Atık	%	Katı Atık	%
Altındağ	419,763	18	442,231	17	445,125	15	430,216	13
Çankaya	652,323	28	684,939	26	753,446	25	696,475	22
Etimesgut	114,090	5	189,183	7	310,807	10	436,755	14
Keçiören	432,322	18	464,037	18	467,712	16	364,844	11
Mamak	317,931	14	342,954	13	353,623	12	398,431	12
Sincan	72,512	3	87,484	3	109,672	4	168,443	5
Yenimahalle	295,796	13	347,428	13	412,834	14	518,745	16
Gölbaşı	46,517	2	74,233	3	118,478	4	190,699	6
ANKARA	2,351,254	100	2,632,489	100	2,966,697	100	3,204,608	100

Tablo 2.2.4.1.2 Katı Atık Artışı (Ankara, 1993-2015)

Yıllar	Günlük Katı Atık Üretimi (kg)	Yıllık Katı Atık Üretimi (milyon kg)	Kümülatif Üretim (kg)
1993 - 1995	2,048,588	2,243	2,243
1996 - 2000	2,351,254	4,291	6,534
2001 - 2005	2,663,618	4,861	11,395
2006 - 2010	2,966,696	5,414	16,810
2011 - 2015	3,204,608	5,848	22,658

2.2.4.2. Geri Dönüşüm Proje Örnekleri

Ankara evsel atıkların geri dönüşüm uygulamalarına örnek olabilecek bazı çalışmalar aşağıda kısaca özetlenmektedir.

1- Cam ve atık kağıtların toplanması, Ankara Valiliği bünyesinde kurulan ANÇEVA Vakfı, Bedensel Engelliler Derneği v.b sivil toplum örgütleri tarafından yapılmaktadır.

2- Çankaya’da ise Çiğdem Eğitim Çevre ve Dayanışma Derneği tarafından cam, plastik, kağıt ve alüminyum gibi yeniden değerlendirilebilecek katı atıkların toplanması mahalle ölçeğinde geliştirilmiş olup, haftada 40 çuval katı atık toplanmaktadır.

3- ODTÜ Geri Kazanım Projesi, ODTÜ Kampüsü’nde, öğretim elemanları ve öğrencilerin ortak çabası ile, dört yıldır uygulanmaktadır. Bu gönüllü proje ile sağlanan gelir ise ODTÜ Burs Fonu’na aktarılmaktadır.

4- Çankaya Belediyesi'nde 1998 yılında katı atıkların yeniden kazanımı ile ilgili olarak pilot ölçek-te proje geliştirilmiş, yine bu kapsamda imarlı alanlarda zorunlu geri kazanım uygulaması bir süre için denenmiştir. Deneme sonucunda toplanan atıkların değerlendirilebileceği tesis olmaması nedeniyle durdurulan proje, altyapı oluşturulduğunda yeniden uygulamaya konulacaktır.

2.2.5. Gıda Kalitesi

Çankaya' da faaliyet gösteren esnafların denetimi, üretilen ve satılan gıda ve gıda maddelerinin hijyenik koşullarda halka arz edilip/edilmediğinin kontrolü, sağlık denetim ekipleri tarafından düzenli olarak örnekler alınarak sonuçlarına göre işlem yapılmaktadır. Analiz sonucu uygun olmayan numunelere rastlanması durumunda Belediyemizce yasal işlemler başlatılmaktadır.

Tablo 2.2.5.1- Gıda Denetim Sonuçları (Çankaya, 2001)

Denetlenen İşyeri Sayısı	6024
Normal Görülen İşyeri Sayısı	890
Uyarı Verilen İşyeri Sayısı	2,788
Sürekli Sıhhi Uyarı Verilen İşyeri Sayısı	1,898
Tasfiye Olunan İşyeri Sayısı	34
Alınan Numune Sayısı	160
Uygun Olan Numune Sayısı	105
Uygun Olmayan Numune Sayısı	55

Ayrıca, belediyemizce yapılan bir araştırma sonucuna göre, Çankaya ilçesinde zehirlenmeden kaynaklı ölüm sayısı 2001 yılı içerisinde 25 kişidir (13 erkek, 12 kadın).

Çankaya Belediyesi, aynı zamanda gıda üretimi ve satışında hijyenik ortamı teşvik etmek amacıyla başlattığı Mavi Bayrak Projesi ile üreticileri teşvik etmektedir.

2.2.6. Vektörler

Çankaya genelinde vektörler, yani halk sağlığını yakından ilgilendiren hastalık taşıyıcı canlılar (karasinek, sivrisinek, hamamböceği ve fare) önemli bir sorun olmaktan çıkmış ve yapılan bilimsel uygulamalarla sinek/ karasinek kontrolünde ciddi başarılar elde edilmiştir. Ancak Çankaya ilçesine komşu olan Gölbaşı ilçesinde Mogan ve Eymir göllerinin bulunması ve bu sulak alanların sivrisinek üreme barınma ve kışlama alanlarına elverişli olması, uzun yıllardır Ankara'yı tehdit eden bir sorunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu sulak alanların yanında Atatürk Orman Çiftliği ve Atılı Spor Klubü gibi yerler de sivrisinek üreme barınma ve kışlama alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgelerin kontrolü, ilgili belediyelerin ve Anakent Yönetimi'nin görev ve sorumluluğunda bulunmaktadır. Çankaya Belediyesi, hastalık taşıyan canlılara karşı, zorunluluğu olmadığı halde ilaçlama yaparak, sağlıklı bir kent ortamı yaratmayı hedeflemiştir.

2.2.7. Kullanılmayan Endüstriyel Bölgeler

Çankaya ilçe sınırları içerisinde daha önce endüstri alanı olarak kullanılan üç fabrika bulunmaktadır. Şu anda üzerinde binaları yıkılmaya yüz tutmuş Murat Un Fabrikası, Konya yolu üzerinde bulunan Gıda Sanayii Fabrikaları ve bu üç fabrika içinde ayrı bir öneme sahip olan Maltepe Hava Gazı Fabrikası ilk etapta sıralanabilecek kullanım dışı endüstriyel tesistir.

Ego Maltepe havagazı fabrikasının toplam alanı 57270 m² olup, mülkiyeti TEDAŞ (%30), EGO (%55) ve Büyükşehir Belediyesi'ne (%15) aittir.

Cumhuriyetin yeni ekonomik düzeninin "kurumlaşma" isteğini sergileyen, Atatürk Orman Çiftliği ve Traktör Fabrikasını da içeren demiryolu hattının Çankaya tarafında kalan EGO Havagazı Fabrikası, Ankara Garı'nı da bütünleyici niteliktedir.

Fabrikayı koruma, geliştirme ya da yıkılmasını savunarak rant tesisleri inşa etme önerileri ve projeleri oluşturulmuş, ancak hiçbirisi uygulanamamıştır. Halen atıl durumda bulunan tesislerin geleceğine ilişkin her dönemde kişisel ve kurumsal çalışmalar üretilmektedir.

2.3. EĞİTİM

Ankara kenti barındırdığı Türkiye'nin önemli eğitim kurumlarının yanı sıra; gönüllü kuruluşlar, demokratik kitle örgütleri, vakıflar ve derneklerle birlikte, eğitim ve öğretim sürecine katkı sunmaktadır. Kent, % 93 oranında okur-yazar nüfusa sahiptir ve bu oranı daha da yükseltebilmek için okuma yazma kursları düzenlenmektedir.

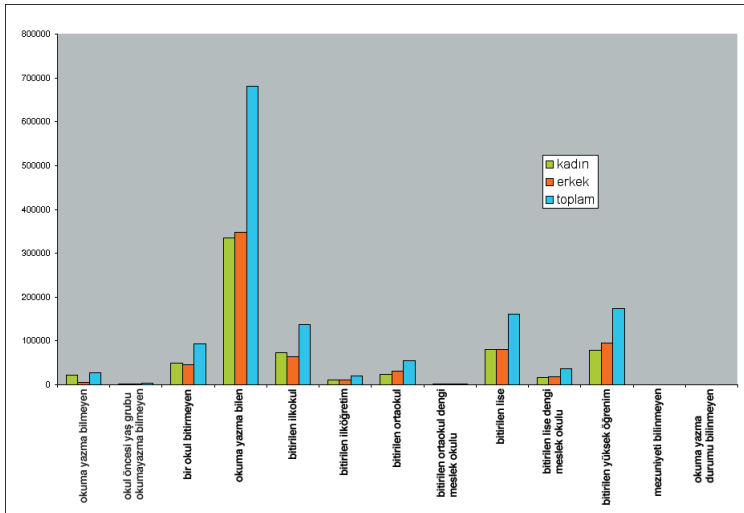
Tablo 2.3.1- Cinsiyete Göre Okur Yazarlık Ve Eğitim Durumu

(6 ve daha yukarı yaştaki nüfus, Ankara , 2000)

EĞİTİM DURUMU	KADIN	ERKEK	TOPLAM
Okuma Yazma Bilmeyen	22147	5337	27484
Okuma Yazma Bilen	334563	346942	681505
Bir Okul Bitirmeyen	49067	44923	93990
Bitirilen Okul	73972	68647	137619
İlkokul	10235	10771	21006
İlköğretim	23520	31170	54690
Ortaokul	1079	1323	2402
Ortaokul Dengi Meslek Okulu	81123	80796	161919
Lise	17155	18949	36104
Yüksek Öğrenim	78158	95291	173449
Mezuniyeti Bilinmeyen	254	72	326
Okuma Yazma Durumu Bilinmeyen	84	103	187
TOPLAM	354794	352382	709176

Grafik 2.3.1- Cinsiyete Göre Okur Yazarlık ve Eğitim Durumu

(6 ve daha yukarı yaştaki nüfus, Ankara , 2000)

Çankaya'da okur yazarlık oranı % 96 (2000, DİE) olarak belirlenmiştir. Altı ve daha yukarı yaştaki nüfus içerisinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 4'tür. Okuma yazma bilmeyen nüfusun % 19'unu erkekler, % 81'ini kadınlar oluşturmaktadır. Ankara genelinde ise okur-yazarlık oranı Çankaya İlçesinden daha düşüktür (% 93.28). Ankara'da okur yazarlık oranı 1935'de % 25.12, 1950'de %45.34, 1970'de % 71.25, 1990'da ise % 89.51' e kadar bir yükselme göstermiştir.

Tablo 2.3.2- Cinsiyete Göre Yaş Grubu,Okur Yazarlık, Eğitim Durumu (Çankaya,2000)

T-TOPLAM K-KADIN E-ERKEK					Okuma Yazma Bilen								
					Bitirilen Okul								
YAŞ	TOPLAM	OKUMA YAZMA BİLMEYEN	OKUMA YAZMA BİLEN	BİR OKUL BİTİRMEYEN	TOPLAM	İLKÖĞRETİM	ORTAOKUL	ORTAOKUL DENGİ MESLEK OKULU	LİSE	LİSE DENGİ MESLEK OKULU	YÜKSEK ÖĞRETİM	MEZUNİYETİ BİLİNMEYEN	OKUMA YAZMA DURUMU BİLİNMEYEN
TOPLAM	T /091/6	2/184	681505	93990	58/189	21006	54690	2402	161919	36104	1/3449	326	18/
	C 352382	533/	346942	44923	30194/	10771	311/0	1323	80/96	18949	95291	/2	103
	K 356/94	2211/	334563	4906/	285242	10235	23520	10/9	811323	1/155	/8158	254	84
6	C 450/	1610	289/	289/									
	K 423/	149/	2/40	2/40									
7	C 464/	234	4413	4413									
	K 45049	196	4353	4353									
8	C 4/99	51	4/48	4/48									
	K 46/3	31	4642	4642									
9	C 5101	36	5065	5065									
	K 4/58	33	4/25	4/25									
10	C 5346	24	5322	5322									
	K 4982	26	4956	4956									
11	C 5054	26	5028	5023									
	K 4929	15	4914	4914									
12	C 5503	8	5495	5495									
	K 5394	26	5368	5368									
13	C 5568	18	5550	5550									
	K 5206	16	5190	5190									
14	C 5719	15	5700	11/0	4529	2552						2	3
	K 5316	13	5302	1050	4250	2571						2	1
15	C 6021	23	599/	811	5184	3499						2	1
	K 5455	25	542/	685	4/3/	3384						5	3
16	C 6188	36	6451	863	5585	4105						3	1
	K 5904	26	58/8	/38	5138	3/51						2	
17	C 7480	29	7451	75	73/2	394	2/99	49	3022	348		4	
	K 69/1	29	6940	/2	6863	380	2186	60	3229	3/4		5	2
18	C 96/3	3/	9636	68	9561	115	1201	4/	6466	806		/	
	K 9199	32	9164	60	909/	/0	6/0	15	67/9	774		/	3
19	C 104/5	5/	1041/	64	10352	42	921	36	/294	1006	85	1	1
	K 9446	43	9401	/1	9324	46	492	11	/0/9	/63	131	6	2
20	C 15909	88	15820	108	15708	64	2415	50	8665	1438	245	4	1
	K 10104	5/	10046	51	9993	33	451	13	/351	810	34/	2	1
21	C 150/1	6/	14999	10/	14889		18/4	43	/861	1394	/31	3	5
	K 9120	44	90/6	5/	901/		333	12	5955	643	111/	2	
22	C 10330	31	1029/	5/	10238		/4/	42	564/	941	1684	2	2
	K 8843	46	8/94	41	8/50		33/	3	4389	499	2398	3	3
23	C 9114	35	90/8	51	902/		62/	24	4028	/7/9	2354		1
	K /868	61	/804	42	/760		354	13	2946	40/	2843	2	3
24	C 8154	36	8116	40	80/3		643	34	2932	64/	2/15	3	2
	K /23/	62	/1/1	50	/119		329	5	2136	340	3045	2	4
25-29	C 33/5	131	3360/	188	33414		3485	145	8430	245/	12/66	5	1/
	K 34110	42/	336/2	303	33355		2388	35	/949	1433	1395/	14	11
30-34	C 28660	144	28511	1/2	28334		3550	146	5615	1610	11381	5	5
	K 31385	6/6	30/03	429	30262		2463	48	640/	102/	12529	12	6
35-39	C 29352	164	2917/	181	28990		3362	158	5864	1608	11445	6	11
	K 32318	1004	31311	645	30651		2398	51	/231	1231	10929	15	3
40-44	C 26/80	180	2658/	201	26377		2503	91	4/52	1439	11614	9	13
	K 29218	1361	2/849	816	2/019		2036	63	5858	124/	10003	14	8
45-49	C 2306/	16/	22990	181	22/01		2055	94	3264	1014	11314	8	10
	K 2501/	1800	23211	1018	221/5		1885	88	4566	1214	/746	18	6
50-54	C 19266	218	19041	249	18/89		1648	95	2184	83/	9/24	3	/
	K 2085/	2214	18635	1169	1/442		1618	100	3063	1390	5640	24	8
55-59	C 1421/	259	13953	281	136/1		1066	59	1548	658	6/40	1	5
	K 15098	2158	12939	103/	118/8		1155	9/	1958	1333	3196	24	1
60-64	C 10606	321	10281	339	9941		65/	48	1003	544	43/3	1	4
	K 12/50	2483	10264	10/2	91/0		996	126	129/	114/	1616	22	3
65+	C 21551	1290	20254	1186	19065		1593	162	21/9	1415	8083	3	/
	K 31/18	/73/	2396/	2/64	21130		3418	338	2904	2520	2628	/3	14
BİLİNMEYEN	C 169	2	160	13	14/		24		42	8	3/		/
	K 13/	9	121	9	112		11	1	26	3	33		2

Türkiye’de ilköğretim zorunlu ve 8 yıllık bir süreye dayanmaktadır. Resmi ilköğretim kurumları yanında özel kuruluşlar tarafından da Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği kapsamda eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. 2001 yılı verilerine göre, Çankaya’da ilköğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin büyük bölümü (%83) resmi/devlet okullarından mezun olmuştur. Özel okullardan mezun olan öğrencilerin oranı ise % 17 civarındadır.

Tablo 2.3.3- İlköğretim Okullarından Okul Türüne Göre Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Çankaya, 2001)

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ SAYISI
Resmi ilköğretim okullarından mezun	10.949
Köy okullarından mezun	65
Lise bünyesindeki ilköğretim okullarından mezun	1169
Özel ilköğretim okullarından mezun	2192
Özel eğitimden mezun	6
Özel lise bünyesindeki ilköğretim okullarından mezun	385
TOPLAM	14.766

Tablo 2.3.4- İlköğretim Okullarından Okul Türü ve Öğretim Şekline Göre Okul Sayısı (Çankaya, 2001)

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI
Resmi İlköğretim Okulu	99
Köy Okulu	3
Özel İlköğretim Okulu	24
Özel Eğitim Okulu	4
TOPLAM	130

(1) Lise bünyesindeki ilköğretim okulları dahil edilmemiştir.

Çankaya’da toplam 65 adet lise ve dengi okul bulunmaktadır. Bunların 26 adeti (%24.5) genel lise, yine 16 adeti (%24.5) özel lise, 18 adeti (%27.6) meslek ve teknik lise 7 adeti (%10) ise Anadolu lisesi konumundadır. Çankaya’da öğrenim gören lise çağındaki

öğrencilerden % 64.48’i genel liselerden, % 22.84’ü mesleki ve teknik liselerden, % 10.45’i ise Anadolu liselerinden mezun olmaktadır.

Ayrıca, resmi/devlet liselerinin %70 inde (31 adet), özel liselerin %95 inde (20 adet) tam gün öğrenim yapılmaktadır.

Tablo 2.3.5- Liselerde Okul Türüne Göre Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Çankaya, 2001)

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ SAYISI	ORAN (%)
Genel Liseler	5209	64.48
Anadolu Liseleri	844	10.45
Fen Liseleri	70	0.08
Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	45	0.05
Öğretmen Anadolu Liseleri	68	0.08
Mesleki ve Teknik Lise	1845	22.84
TOPLAM	8081	

Tablo 2.3.6- Liselerde Okul Türü ve Öğretim Şekline Göre Okul Sayısı (Çankaya, 2001)

OKUL TÜRÜ/ÖĞRETİM ŞEKLİ	OKUL SAYISI/ADET
Genel Lise	16
Anadolu Lisesi	7
Fen Lisesi	1
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1
Öğretmen Anadolu Lisesi	1
Özel Genel Lise	16
Özel Fen Lisesi	5
Meslek ve Teknik Lise	18
TOPLAM	65

Çankaya, üniversite eğitim açısından da Ankara içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çankaya, 8 üniversite 2 akademi, bir amme idaresi ile aynı zamanda Ankara içinde bir üniversite kentidir. Bu durum Çankaya’nın sosyal ve kültürel ortamını şekillendiren önemli bir özelliktir.

Tablo 2.3.7- Üniversitede Ön lisans-Lisans Öğrenimi Gören Öğrenci Sayıları (Ankara, 2001)

OKUL TÜRÜ	Öğrenci Sayısı		
	Kadın	Erkek	Toplam
Fakülteler	53146	58180	111326
Dört Yıllık Yüksek Okullar	5157	7765	12922
İki Yıllık Yüksek Okullar	4691	4308	8999
Uç Yıllık Yüksek Okullar	197	155	352

2.4. KÜLTÜR

Ankara'nın başkent olmasının getirdiği sosyal yapı, aynı zamanda Türkiye'nin kültürel başkenti olma konumuna da getirmiştir. Ankara'daki kültür merkezlerinin büyük bir bölümü Çankaya ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Kültür Bakanlığı'na bağlı devlet tiyatroları ve özel tiyatrolar kültür başkentinin önemli kurumları olarak öne çıkmaktadır. Bunlara ek olarak Ankara'da Çankaya Belediyesi'nce düzenlenen sinema, tek kişilik oyunlar ve tiyatro festivalleri, konserler, çocuklara yönelik çizgi film ve sinema tiyatro festivalleri, Çankaya'yı kültürün odak noktası haline getirmektedir. Yine geleneksel olarak Çankaya Belediyesi'nin sivil toplum örgütleri ile ortak olarak organize ettiği, Ankara Uluslararası Film Festivali, Kadın Filmleri Festivali, Kısa Metrajlı Film Festivalleri de önemli sanatsal etkinlikler olarak öne çıkmaktadır.

2.4.1. Sinemalar

Çankaya'nın merkez ilçe olma özelliği, aynı zamanda sosyal yaşamın da merkezi olma işlevini üstlenmesini sağlamıştır. Ankara'da bulunan sinemaların yaklaşık % 80 i Çankaya ilçe sınırları içerisinde hizmet vermektedir. Son dönemlerde, yeni sinemaların yer seçiminde, Çankaya'nın tercih edilmesi, Çankaya'nın konumunu ve kültürel-sosyal yapısını tanımlamaktadır.

Çankaya'da sinema sayısı fazla olmasına rağmen, özellikle son dönemlerde yaşanan kriz ile oluşan kültürel faaliyetlerden yararlanmada eşitsizlik ortamı yüzünden Çankaya Belediyesi, Belediye'ye ait kültür merkezinde ücretsiz sinema günleri düzenlemekte ve sinema salonları ile anlaşarak ilk seansların Ankaralıları tarafından ücretsiz izlenmesine olanak sağlamaktadır.

Tablo 2.4.1.1- Mülkiyet Durumu, Havalandırma, Sinema Salonu Sayısı, Koltuk Sayısı, Gösterilen Film Sayısı, Seyirci Sayısı (Türkiye, Ankara 1999)

Sinema Salonu		Türkiye 516	Ankara 61
Mülkiyet Durumu	Kendi Malı	181	15
	Kira	327	46
	Diğer	8	-
Havalandırma	Olan	508	61
	Olmayan	8	-
Koltuk Sayısı		148382	16074
Gösterilen Film	Yerli	4364	144
	Yabancı	17211	1862
	Toplam	21575	2006
Seyirci Sayısı	Yerli	2097503	285727
	Yabancı	49165723	2421123
	Toplam	51263226	2706850

Ankara'daki sinema salonlarının 47 adedi Çankaya ilçesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bu sinemaların ikisi açık hava sinemasıdır.

Türkiye'deki sinema salonunun % 12'si Ankara'da bulunmakta iken, ülke genelinde sinema izleyicilerinin % 5'ini Ankara'da yaşayanlar oluşturmaktadır.

2.4.2. Tiyatrolar

Ankara'da tiyatro salonlarının 4 tanesi Çankaya ilçesinde bulunmaktadır. Türkiye'deki tiyatro salonlarının % 24'ü Ankara'da bulunmaktadır. Seyirci sayısının ise % 14'ünü Ankaralı seyirciler oluşturmaktadır.

Tablo 2.4.2.1- Tiyatroların Genel Durumu (Türkiye, Ankara,1999)

	Türkiye				Ankara			
	Devlet	Kurum	Özel	Toplam	Devlet	Resmi	Özel	Toplam
Tiyatro Salonu	31	35	34	100	9	4	11	24
İlk Yapılış Amacı Tiyatro Salonu	25	25	18	68	6	3	7	16
Sinema Salonu	2	2	3	7		1		1
Diğer	4	8	13	25	3		4	7
Havalandırması Olan	6	30	27	63	2	2	10	14
Havalandırması Olmayan	25	5	7	37	7	2	1	10
Koltuk Sayısı	11545	12648	111126	35319	3186	873	2724	6783
Oynanan Eser Sayısı	158	261	103	522	41	8	39	88
Gösteri Sayısı	3600	5543	4571	13714	995	213	933	2141
Seyirci Sayısı	942157	1229589	621093	2792839	298727	46100	58721	403548

2.4.3. Opera ve Bale Salonları

Ankara, Türkiye'nin önemli müzik kurumlarından biri olan "Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası"na sahiptir. CSO evrensel ve yerel değerler üzerinden birçok önemli müzik olayına imza atmış, ayrıca klasik müzik yanında opera, bale gibi etkinliklerin en özgün örnekleri burada sergilenmektedir.

Tablo 2.4.3.1- Opera ve Bale Salonu Sayısı, Koltuk Sayısı, Oynanan Eser, Gösteri Sayısı ve Seyirciler, İlk Yapılış Amacı, Havalandırma Durumu (Türkiye, Ankara, 1999)

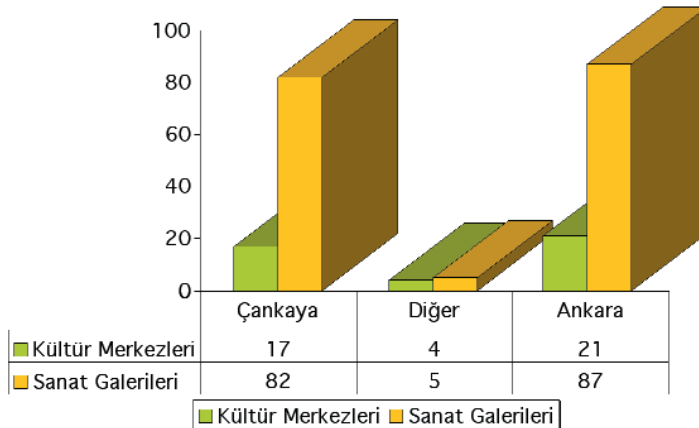
	Türkiye Ankara	
Opera ve Bale Salonu	6	2
Opera ve Bale Salonu	2	-
İlk Yapılış Amacı Tiyatro	-	-
Diğer	4	4
Havalandırması Olan	5	2
Havalandırma Olmayan	1	-
Koltuk Sayısı	3474	1144
Oynanan Eser Sayısı	80	3
Gösteri Sayısı	397	109
Seyirci Sayısı	248413	53595

Ülke genelindeki opera ve bale izleyici sayısının % 22'sini Ankaralıları oluşturmaktadır.

2.4.4. Kültür Merkezleri ve Sanat Galerileri

Çankaya'nın Ankara'da kültürün merkezi olduğunu gösteren diğer bir alan ise içinde bulunan kültür merkezleri ve sanat galerileridir. Çok sayıda gösteri, konser, sempozyum, panel ve sinevizyon gösterileri yapılan çok amaçlı kültür merkezleri; seramikten, resme, fotoğraftan plastik sanatlara kadar değişik sanat dallarında eserlerin sergilendiği, sanat galerilerinin Çankaya ilçesinde yoğunlaşması bu durumun açık göstergesidir. Ankara'da bulunan 21 Kültür merkezinin 17 adeti, 87 sanat galerisinin ise 82 adeti Çankaya'da dır.

Grafik 2.4.4.1- Kültür Merkezleri ve Sanat Galerilerinin Sayıları (Ankara, Çankaya, 2001)

2.4.5. Kütüphaneler

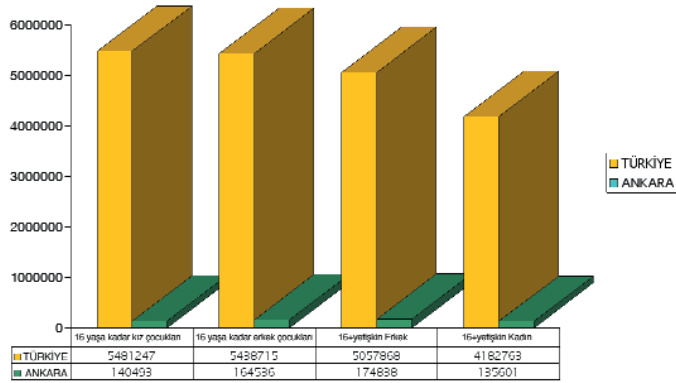
Ankara bir kültür ve sanat kenti olmanın yanında, eğitim/öğrenimin de yoğunlaştığı bir başkenttir. Bu durum, çok sayıda kütüphane bulunmasını da sağlamaktadır. Milli Kütüphane, Çankaya ilçesi sınırları içinde yer alan, Türkiye’de yayınlanan her eserin bulunduğu, binlerce kitap, süreli yayın ve dokümanın yer aldığı bir kütüphanedir.

Ayrıca, ODTÜ Kütüphanesi, ulusal ve özellikle uluslararası yayınların bulunduğu bir üniversite kütüphanesi olup Yüksek Öğretim Kurumuna ait Dokümantasyon Merkezi ve Bilkent Kütüphanesi den önemli bilgi merkezleri arasındadır.

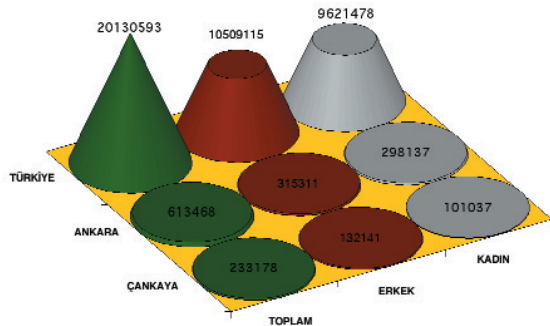
Ülke genelinde halk kütüphanelerinin % 4’ü Ankara’da bulunmaktadır. Bunların %10’u Çankaya ilçesinde yer almaktadır. Ankara’daki kütüphanelerden yararlananların % 38’ini Çankaya’daki kütüphaneler oluşturmaktadır.

Ankara’da söz konusu kütüphanelerin dışında ihtisas kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri, elçiliklere bağlı kütüphanelerde bulunmaktadır.

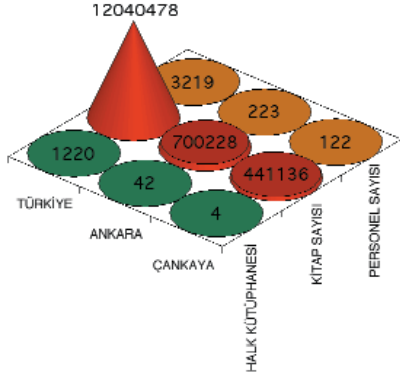
Grafik 2.4.5.1- Yaş ve Cinsiyete Göre Kütüphaneyi Kullananlar (Türkiye, Ankara, 1999)

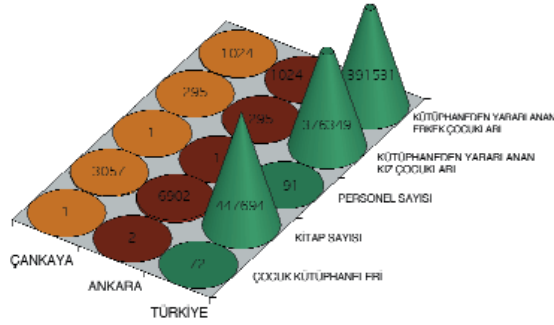
Grafik 2.4.5.2- Kütüphaneden Yararlananlar (Türkiye, Ankara, Çankaya, 1999)

Grafik 2.4.5.3- Halk Kütüphanesi, Kitap ve Personel Sayıları (Türkiye, Ankara, Çankaya, 1999)

Grafik 2.4.5.4- Çocuk Kütüphanelerindeki Kitap, Personel ve Kütüphanelerden Yararlananlar (Türkiye, Ankara, Çankaya, 1999)

2.4.6. Müzeler

Ankara Anadolu'nun en eski kentlerinden biridir. İlkçağlardan bu yana değişik uygarlıkların beşiği olan Ankara'nın kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ankara'nın tarihçesi M.Ö 12.yy'a kadar dayanmaktadır. Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Selçuklular, İlhanlılar ve Osmanlılar değişik dönemlerde Ankara'ya hakim olmuşlardır. Böylesine köklü uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan Ankara'da yapılan kazılarda çıkan kalıntıların büyük bir kısmı müzelerde sergilenmektedir. Öte yandan yeteri kadar tarihi eserlere önem verilmediği, arkeolojik kazılara yeterince ödenek ayrılmadığı, özellikle Ulus civarında gerçekleştirilen yeni inşaat süreçlerinde ortaya çıkarılan tarihi eserlere gereken değerlerin verilmediği de bir gerçektir.

Ankara'da arkeoloji, etnografya, antropoloji ve diğer dallarda olmak üzere çeşitli müzeler bulunmaktadır. Arkeolojik müzelerden en önemlileri Roma Hamamı, Etnografya Müzesi ve Gordion Müzesi'dir. Ankara'da bulunan 20 adet müzeden 8 adeti Çankaya İlçe sınırları içerisinde bulunmaktadır. Türkiye açısından önemli bir yeri olan Anıtkabir ve Çankaya Köşkü Müzesi 'de Çankaya İlçesinde yer almaktadır.

Tablo 2.4.6.1- Müzeler (Ankara,1999)

Anadolu Medeniyetler Müzesi	Etnografya Müzesi
Anıtkabir Müzesi	Gordion Müzesi
Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi	Havacılık Müzesi
Cumhuriyet Müzesi	Kurtuluş Savaşı Müzesi
Atatürk Evi Müzesi	Kültür Bakanlığı Şefik Bursalı Müzesi
Çankaya Köşkü Müzesi	Mehmet Akif Ersoy Müzesi
DMİ Genel Müdürlüğü Müzesi	MTA Gn.Md.Tabiat Tarihi Müzesi
Devlet Mezarlığı Müzesi	ODTÜ Müzesi
Roma Hamamı	TCDD Açık hava Buharlı Lokomotif Müzesi
TRT Müzesi	PTT Müzesi

2.4.7. Spor Alanları

Teknolojinin gelişmesi ve giderek üretim süreçlerinin makineleşmesi insanların bedenlen çalışmaları yok denecek kadar azaltmıştır.Bunun sonucunda insanların beslenme sırasında aldıkları kaloriler ile harcadıkları kaloriler arasında dengesizlikler oluşmaya başlamıştır. Bu dengesizliğin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan fazla kilolar kalp ve damar hastalıkları başta olmak üzere bir çok sağlık sorununa neden olmaktadır. Bu noktada, yukarıda sıralanan sorunların giderilmesi ve sağlıklı nesillerin yetişmesi; spor alanlarının çoğaltılması, sağlık için spor yapmanın gerekliliğinin önemsenmesi ve teşvik edici programların hayata geçirilmesiyle gerçekleşecektir.

Spor tesisleri açısından bakıldığında Çankaya ilçesinde, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne ait; 1 adet çim futbol stadyumu, 1 adet açık ve 1 adet kapalı olmak üzere 2 adet yüzme havuzu, 1 adet sentetik atletizm pisti bulunmaktadır. Çankaya Belediyesi'ne ait bir kapalı spor salonu (Ahmet Taner Kışlalı Spor Salonu) ve Ahlatlıbel Spor Kompleksleri, Devlet Sular İdaresi'ne ait 3 adet tenis sahası, 1 adet mini futbol sahası bulunmaktadır. Bunların dışında ayrıca Çankaya Belediyesi tarafından yapılmış parklar içerisinde spor tesisleri ve Cumhuriyet Parkı'nda bir adet golf sahası yer almaktadır.

2.5. EKONOMİ

Türkiye Ekonomisi, Cumhuriyet boyunca değişik evreler geçirmiştir. Kuruluş yıllarında biraz da zorunlu olarak, devletçi bir ekonomik politika izleyen Türkiye Cumhuriyeti, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, siyaseten tek partili yaşamdan çok partili yaşama adım atmış, ekonomide de liberal bir politikayı tercih etmiştir.

1980'lerin başında, dünyada yaşanan değişimler, Türkiye ekonomisini de yakından etkilemiş; küreselleşme sürecinin doğal ve zorunlu sonucu olarak, IMF ve Dünya Bankası'nın belirlediği ekonomik politikalar uygulamaya konulmuş; Türkiye ekonomisi, bu süreçte istikrarsızlık girdabına sürüklenmiş; özellikle 5 Nisan 1994, Kasım 2000 ve 19 Şubat 2001 ekonomik krizleri ile ekonomik ve sosyal alanda ciddi sorunlar çıkmış; piyasalara ve devlete karşı halkın güven problemi oluşmuştur.

Bu ekonomik krizlerin yansımaları bir çok alanda olduğu gibi kent yönetimi sürecini ve bu alana dönük yatırım ve kararları da olumsuz etkilemiştir. Öte yandan, ülke genelinde gelir dağılımında yaşanan dengesizlikler gelir dağılımında bir uçurum yaratmış kişi başına düşen gelir 2500 dolar civarına kadar gerilemiştir. Piyasaların daraldığı, işyerlerinin kapanarak işsizliğin ve yoksulluğun giderek arttığı ciddi bir ekonomik süreçten geçen Türkiye'de halen krizin etkileri devam etmektedir.

Yaşanan bu krizler Ankara'yı ve özellikle Çankaya'yı da yakından etkilemiştir. Küçük ölçekli sanayiinin bulunduğu Ankara'da devlet üst kademelerinin bulunması ekonominin çoğunlukla hizmet sektöründe yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Tablo 2.5.1- Gayri Safi Yurtiçi Hasıla, Cari Fiyatlarla (Türkiye, Ankara, 2000)

	Türkiye	Ankara
Cari Fiyatlarla (kişi başına GSYİH) TL	1846747873	2605011401
Nüfus	67461000	3981000
Gelişme Hızı %	53.5	61
Cari Fiyatlarla Kişi Başına	2941	4148
Gayrisafi Yurtiçi Hasıla \$ İl Sıralaması	-	8
	Türkiye	Ankara
Cari Fiyatlarla GSYİH 000.000 TL	124.583.458.276	10.371.837.263
Gelişme Hızı	60.9	68.8
İl Payı	100	8.3
İl Sırası	-	2

DİE Başkanlığının 1994, 1995 ve 1996 yıllarında yapmış olduğu "ilçeler itibariyle gayri safi yurtiçi hasıla" değerlerinin (cari fiyatlarla) sonuçlarına göre Çankaya ilçesinin durumu ise aşağıdaki tablolarda özetlenmektedir.

Tablo 2.5.2- İlçeler Bazında Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

İLÇELER	1994		İLÇELER	1995		İLÇELER	1996	
	GSYİH (Milyar TL)	PAY %		GSYİH (Milyar TL)	PAY %		GSYİH (Milyon TL)	PAY %
Çankaya	74086	2	Şişli	153304	2	Şişli	282085748	2
Bakırköy	70103	2	Bakırköy	144056	2	Bakırköy	272068224	2
Şişli	69753	2	Çankaya	142455	2	Kadıköy	262391289	2
Gebze	68336	2	Gebze	136705	2	Gebze	249069678	2
İçel (Merkez)	65107	2	Altındağ	134426	2	Çankaya	247199665	2
Altındağ	63996	2	İçel (Merkez)	133693	2	Altındağ	237586380	2
Seyhan	61726	2	Kocaeli (Merkez)	132916	2	İçel (Merkez)	230718066	2
Kocaeli (Merkez)	60522	2	Kadıköy	130620	2	Seyhan	229035762	2
Kadıköy	57493	1	Seyhan	126667	2	Beyoğlu	225989028	2
Konak	56566	1.46	Konak	112635	1.45	Kocaeli (Merkez)	214628164	1.45
TOPLAM	647718	16.74	TOPLAM	1347476	17.36	TOPLAM	2450772004	16.59
Türkiye	3868429	100	Türkiye	7762456	100	TÜRKİYE	14772110189	100

2.5.1. İstihdam

DİE'nin 2002 yılı ilk çeyreğine yönelik işgücü anketine göre, Türkiye'de işsiz sayısı 2 milyon 462 bine ulaşmıştır. İşsizlik oranı ise yüzde 11.8'e yükselmiştir. İstihdam fazlalığı, çalışma yaşamında güvensizlik ve gelecek endişesinin hakim olmasına sebep olmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'de etkin bir istihdam politikası olduğu söylenemez. Ancak birkaç ay önce uygulanmaya başlayan işsizlik sigortası, bu konuda atılmış önemli adımlardan biri olarak değerlendirilebilir.

Ülkede yaşanan ve çok önemli bir sorun olarak değerlendirilen işsizlik olgusunun ise resmi verilerde yansımaları tam olarak bulamaması resmi kaynaklara olan güveni de giderek azaltmaktadır. Çankaya'da ki istihdam ile genel bilgiler ise DİE 2000 verilerine göre aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 2.5.1.1.1- İşgücü Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus (12 ve Daha Yukarı Yaşta Nüfus, Çankaya, 1999)

T. Toplam, K: Kadın, E: Erkek				İşgücü			İstihdam			İşsiz			İşgücünde Olmayan			Bilinmeyen	
Yaş	T	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Grubu																	
Toplam	651594	322928	328666	210805	100170	194050	85523	16755	14647	112085	228481	38	15				
Ara-14	32706	16790	15916	415	95	323	44	92	51	16375	15820	-	1				
15-19	77112	40137	36975	11308	5002	9566	3384	1742	1618	28821	31973	8	-				
20-24	101750	58578	43172	40246	17820	35795	12796	4451	5024	18326	25352	6	-				
25-29	67865	33755	34110	30900	19478	27715	16497	3185	2981	2852	14629	3	3				
30-34	60045	28660	31385	27594	16816	25994	15208	1600	1608	1065	14569	1	-				
35-39	61670	29352	32318	28304	15796	26954	14555	1350	1241	1047	16521	1	1				
40-44	55998	26780	29218	25246	12186	24101	11269	1145	917	1531	17030	3	2				
45-49	48084	23067	25017	19476	7004	18382	6335	1094	669	3591	18011	-	2				
50-54	40123	19266	20857	13337	3521	12306	3215	1031	306	5928	17334	1	2				
55-59	29315	14217	15098	7270	1509	6681	1385	589	124	6945	13589	2	-				
60-64	23356	10606	12750	3830	555	3552	501	278	54	6775	12194	1	1				
65 +	53269	21551	31718	2770	351	2585	302	185	49	18777	31367	4	-				
Bilinmeyen	301	169	132	109	37	96	32	13	5	52	92	8	3				

Tablo 2.5.1.1.2- Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre İşgücünde Olmayan Nüfus (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus, Çankaya, 1999)

T: Toplam, K: Kadın, E: Erkek				İş Arayıp Son 3 Aydır						
Yaş Grubu	Toplam			İş Arama Kanalı Kullanmayanlar		Öğrenci		Evhanımı	Emekli	
	T	E	K	E	K	E	K	K	E	K
Toplam	340566	112085	228481	4323	4843	60639	56632	134001	38953	28477
Ara-14	32195	16375	15820	40	20	15810	14874	876	-	-
15-19	60794	28821	31973	435	427	27033	26271	5093	-	-
20-24	43678	18326	25352	891	1244	16150	14328	9465	-	-
25-29	17481	2852	14629	704	939	1451	882	12532	27	16
30-34	15634	1065	14569	403	704	156	164	13472	54	32
35-39	17568	1047	16521	380	584	39	113	15302	102	314
40-44	18561	1531	17030	294	400	-	-	13615	711	2745
45-49	21602	3591	18011	373	294	-	-	12408	2787	5040
50-54	23262	5928	17334	348	133	-	-	11535	5226	5394
55-59	20534	6945	13589	234	49	-	-	9125	6382	4169
60-64	18969	6775	12194	133	29	-	-	8600	6347	3190
65 +	50144	18777	31367	82	20	-	-	21912	17309	7566
Bilinmeyen	144	52	92	6	-	-	-	66	8	11

Tablo 2.5.1.1.3- İstihdam Edilen Nüfusun Yapılan İşe ve Cinsiyete Göre Dağılımı (12 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus, Çankaya, 1999)

YAPILAN İŞ	KADIN	ERKEK	TOPLAM
İlimi teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler	36085	45433	81518
Müşavirler, direktörler ve üst kademe yöneticileri	5031	15908	20939
İdari personel ve benzeri çalışanlar	27558	24155	51713
Ticaret ve satış personeli	6479	21326	27805
Hizmet işlerinde çalışanlar	7604	27639	35243
Tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar	58	1185	1243
Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar	2659	58233	60892
Bilinmeyen	49	171	220
Toplam	85523	194050	279573

Devlet İstatistik Enstitüsü 2000 yılı verilerine göre Çankaya'da istihdam edilen nüfusun % 31'i kadın, % 69'u erkektir. Ayrıca, yapılan işin durumuna göre istihdam edilen nüfusun dağılımında, yaklaşık % 30 ile bilim emekçileri ve teknik elemanlar ve serbest meslek sahipleri ilk sırayı alırken, tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar % 22 ile ikinci, idari personel ve benzeri işlerde çalışanlar ise % 18 ile üçüncü sırayı almaktadır.

Tablo 2.5.1.1.4- İstihdam Edilen Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı (Çankaya, 1999)

Ekonomik Faaliyetler	Erkek	Kadın	Toplam
Tarım, Avcılık, Ormancılık, Balıkçılık	881	82	963
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	627	251	878
İmalat Sanayi	16166	4792	20958
Elektrik, Gaz, Su	1932	797	2729
İnşaat	15568	1255	16823
Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller	31564	9048	40612
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	9648	2552	12200
Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara Ait İşler ve Kurumları	26499	16254	42753
Yardımcı İş Hizmetleri, Toplum Hizmetleri	89646	50168	139814
Sosyal ve Kişisel Hizmetler	1519	324	1843
İyi Tanımlanmamış İşler	194050	85523	279573
TOPLAM			

İstihdam edilen nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımında % 50'lik oran ile toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler ilk sırayı alırken, mali kurumlar, sigorta taşınmaz mallara ait işler ve kurumları ile yardımcı iş hizmetleri % 15 lik oranla ikinci sırayı toptan ve perakende ticaret, lokanta ve okullar %14,5 lik oranla üçüncü sırayı almaktadır.

2.5.2. İmalat Sanayii

Devlet İstatistik Enstitüsü 1999 verilerine göre; Çankaya ilçesi imalat sanayi katma değeri % 2'si devlet sektörü, % 98'i ise özel sektör tarafından yaratılmaktadır. Çankaya ilçesi Ankara genelinde imalat sanayiinde yaratılan katma değer de % 7.3'lük paya sahiptir.

Ülke genelinde imalat sanayiinde yaratılan katma değer % 3'ü Çankaya ilçesinde üretilmektedir. İstihdam edilen nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımında % 50'lik oran ile toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler ilk sırayı alırken, mali kurumlar, sigorta, taşınmaz mallara ait işler ve kurumlar ile yardımcı iş hizmetleri % 15'lik oranla ikinci sırayı; toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller % 14.5'lik oranla üçüncü sırayı almaktadır.

Tablo 2.5.2.1- İmalat Sanayii Durumu (Çankaya, 1999)

Sanayi Grupları		İşyeri Sayısı	Çalışanların Yıllık Ort. Sayısı	Yaratılan Katma Değer (Milyon TL)
Gıda Ürünleri ve İçecek Sanayi	Toplam	22	739	17595580
	Özel Sektör	22	739	17595580
Tekstil Ürünleri İmalatı	Toplam	3	161	1037587
	Özel Sektör	3	161	1037587
Giyim Eşyası İmalatı (Kürkün İşlenmesi Boyanması)	Toplam	38	2287	9608424
	Özel Sektör	38	2287	9608424
Derinin Tabaklanması, İşlenmesi (Çanta, Bavul, Ayakkabı İmalatı)	Toplam	5	172	977528
	Özel Sektör	5	172	977528
Ağaç ve Mantar Ürünleri İmalatı	Toplam	4	249	1600859
	Devlet Sektörü	1	94	217574
	Özel Sektör	3	155	1383285
Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	Toplam	1	-	-
	Özel Sektör	1	-	-
Basın ve Yayın Plak Kaset vb Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması	Toplam	12	365	5139779
	Özel Sektör	12	365	5139779
Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	Toplam	1	-	-
	Özel Sektör	1	-	-
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	Toplam	7	310	2274418
	Devlet Sektörü	1	60	671974
	Özel Sektör	6	250	1602444
Metal Eşya Sanayii (Makine ve Teçhizatı Hariç)	Toplam	1	-	-
	Özel Sektör	1	-	-
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İmalatı	Toplam	3	43	620727
	Özel Sektör	3	43	620727
Büro, Muhasebe ve Bilgi İşlem Makineleri İmalatı	Toplam	1	-	-
	Özel Sektör	1	-	-
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazları İmalatı	Toplam	4	109	440158
	Özel Sektör	4	109	440158
Radyo, TV Teçhizatı ve Cihazları İmalatı	Toplam	3	101	583750
	Özel Sektör	3	101	583750
Tıbbi Aletler, Hassas ve Optik Aletler ile Saat İmalatı	Toplam	3	79	681938
	Özel Sektör	3	79	681938
Mobilya İmalatı Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar	Toplam	1	-	-
	Özel Sektör	1	-	-

Tablo 2.5.2.2- Toplam İmalat Sanayii Karşılaştırması (Çankaya, Ankara, Türkiye,1999)

ÇANKAYA Toplam İmalat Sanayii	Toplam	109	5104	54797766
	Devlet Sektörü	2	154	889548
	Özel Sektör	107	4950	53908218
ANKARA Toplam İmalat Sanayii	Toplam	881	59493	745757576
	Devlet Sektörü	26	8138	90277992
	Özel Sektör	895	51355	655479584
TÜRKİYE Toplam İmalat Sanayii	Toplam	11244	1111904	16054984400
	Devlet Sektörü	290	134629	3575944083
	Özel Sektör	10954	977275	12479040317

2.6. SAĞLIK

2.6.1. Doğum ve Doğurganlık Hızları

Ülkemizde her yıl iki milyona yakın (1.958.501) kadın gebe kalmaktadır ve yılda 1.481.000 canlı doğum yapılmakta ancak 48.280 çocuk bir yaşına gelmeden ölmektedir. 29.378 çocuk da ölü olarak doğmaktadır (1998). Anne ölüm hızı 100.000 canlı doğumda 46.7'dir. Anne ölümlerinin nedenleri ise; % 30.3 ile kanamalar, % 15.5 ile toksemiler, % 9.6 ile enfeksiyonlar, % 4 ile düşük komplikasyonlarıdır. Topluma verilecek eğitim, danışmanlık hizmeti ve kaliteli sağlık hizmetleri ile doğum yaşının 20-29 arasına çekilmesiyle ve doğum aralıklarının 24 ayın üzerine çıkarılmasıyla ölümleri büyük ölçüde azaltmak mümkün olacaktır.

Bebek ölümlerinde perinatal nedenler, zatürree ve ishal gibi önlenabilir hastalıklar ilk sırayı almaktadır. Ankara'nın nüfusu 2000 yılı DİE verilerine göre 4.007.860'dır. Bu nüfus içinde, kadınların doğurgan olarak kabul edildiği 15-49 yaş arası kadın sayısı 1.167.882'dir. Çankaya'da canlı çocuk doğuran kadın sayısı ise 217.509'dur.

Tablo 2.6.1.1- Canlı Çocuk Doğuran Kadınların Yaş ve Çocuk Sayıları (Çankaya, 2000)

Yaş Grupları	Toplam Kadın Sayısı	Canlı Doğan Çocuk Sayısı					
		0	1	2	3	4	5
Ara-14	35	31	1	3	0	0	0
15-19	2203	1232	612	124	21	5	6
20-24	10946	3913	4795	1889	289	41	15
25-29	22068	5928	8090	6146	1480	304	71
30-34	26044	3215	8856	9711	3069	853	210
35-39	28930	1881	7017	1262	4752	1765	544
40-44	26945	1367	5287	11867	4830	2116	819

Tablo 2.6.1.2- Bebek Ölüm Oranları (%) (Çankaya, 2000)

Çankaya İlçesi İçin	‰
Ölü Doğum Oranı	0.6
Perinatal Ölüm Oranı	2.99
Erken Neonatal Ölüm Oranı	2.39
Geç Neonatal Ölüm Oranı	0.6
Neonatal Ölüm Oranı	2.99
Post Neonatal Ölüm Oranı	0.6
Bebek Ölüm Oranı	3.5

Tablo 2.6.1.3- Çocuk Ölüm Oranları (%) (Çankaya, 2000)

	0-4			1-4		
	Nüfus	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı	Nüfus	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı
Çankaya	35547	9	0.25	28513	3	0.11

2.6.2. Ölüm Sebepleri

Çankaya’da 2001 yılı içerisinde 823 erkek, 667 kadın çeşitli nedenlerle ölmüşlerdir. Bu nedenlerin başında kalp ve dolaşım hastalıkları (% 63.9 erkek, % 65.2 kadın), ikinci sırada ise kanser gelmektedir. Genel ölüm oranının % 11.5’ini, erkekler % 10.9’unu kadınlar oluşturmaktadır. Çankaya Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü’nden alınan bilgilere göre ölüm sebepleri ve sayılarının aylara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 2.6.2.1- Aylara Göre Ölüm Sayıları (Çankaya, 2001)

Aylar	Erkek	Kadın
Ocak	43	29
Şubat	70	65
Mart	67	62
Nisan	70	48
Mayıs	74	67
Haziran	97	48
Temmuz	75	74
Ağustos	60	49
Eylül	70	44
Ekim	69	60
Kasım	57	65
Aralık	71	56

(Çankaya Bld.2001)

Tablo 2.6.2.2- Kurumlara Göre Kanser Dağılımı

KURUMLAR	SAYI
SAĞLIK BAK. BAĞLI KURUMLAR	5101
ÜNİVERSİTE HASTANELERİ	2573
DİĞER HASTANELER	663
ÖZEL HASTANELER	256
SSK HASTANELERİ	20
TOPLAM	8613

Tablo 2.6.2.3- Kanser Vakalarının En Fazla Görülen İlk Beş Organ ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı (Ankara, 2000)

Kadınlarda En Sık Görülen Kanser Türleri

KANSER TÜRÜ	VAKA SAYISI
MEME	678
MİDE	242
OVER	231
UTERUS	183
AKCİĞER	179

Erkeklerde En Sık Görülen Kanser Türleri

KANSER TÜRÜ	VAKA SAYISI
AKCİĞER	1039
MİDE	395
MESANE	346
BEYİN	270
LARENKS	267

Tablo 2.6.2.4- Acil Vakaların Ön Tanıları ve Dağılımı (Ankara, 2000)

	Sayı	%
Kardiovasküler Sistem Hastalıkları	2731	23.66
Solunum Sistemi	542	4.70
Nöroloji Hastalıkları	1466	12.70
GIS Hastalıkları	483	4.18
Psikiyatrik Hastalıklar	550	4.76
Ürter istem Hastalıkları	311	2.69
Jinekolojik ve Endoksin Hastalıkları	96	0.83
Metabolik ve Endoksin Hastalıkları	380	3.29
Enfeksiyon Hastalıkları	55	0.48
Yeni Doğan Hastalıkları	132	1.14
Zehirlenmeler	616	5.34
Travma	3036	26.3
Diğer	1145	9.92
TOPLAM	11543	100

Tablo 2.6.2.5- Acil Ambulans Çıkış Nedenleri (Ankara, 2000)

	Sayı	%
Medikal	8850	61.78
Trafik Kazası	2971	20.74
Diğer Kazalar	767	5.35
Diğer Vakalar	1737	12.13
TOPLAM	14325	100

Tablo 2.6.2.6- Acil Vakaların Nakledildiği Hastanelere Göre Dağılımı (Ankara, 2000)

	Sayı	%
Sağlık Bak.lığı Hastaneleri	4281	49.05
SSK Hastaneleri	2177	24.94
Üniversite Hastaneleri	1639	18.78
Kamu Hastaneleri	238	2.73
Özel Hastaneler	393	4.50
TOPLAM	8728	100

Tablo 2.6.2.7- Besinlerle Bulaşan Hastalıklar (Ankara, 2000)

Tifo	Toplam Vaka	75
	Toplam ölüm	0
	Morbidite	1.97
Paratifo	Toplam Vaka	5
	Toplam ölüm	0
	Morbidite	0.13
Amiqli Dizanteri	Toplam Vaka	251
	Toplam ölüm	1
	Morbidite	6.58
Hepatit A	Toplam Vaka	431
	Toplam ölüm	0
	Morbidite	11.3

Sağlık Bakanlığı, 2000 yılı yataklı kurumlar yılına göre Türkiye’de SSK hastaneleri, üniversite hastaneleri, Sağlık Bakanlığı hastaneleri ve özel hastanelerdeki yatak kapasiteleri doluluk oranları ve bazı işlemlerin verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2.6.2.8- Çeşitli Sektörlere İlişkin Temel Veriler (Türkiye, 2000)

	Toplam Yatak %	Toplam Muayene %	Toplam Doğum %	Toplam Ameliyat %	Yatak Doluluk Oranı %
Sağlık Bakanlığı Hastaneleri	51.2	56.1	62.7	43.5	58.5
SSK Hastaneleri	20.2	31.1	23.8	24.6	69.6
Üniversite Hastaneleri	17.7	7.7	3.8	18.3	72.7
Özel Hastaneler	7.5	3	8.9	10.3	26.2

2.6.3. Sağlık Harcamaları

Bugüne kadar uygulanan sağlık politikaları, sorunlara çözüm getirmemiş ve topluma hizmetin sunulmasında eşitlik sağlayan bir yapıda olmamıştır. Türkiye’de genel bütçeden sağlık harcamalarına ayrılan payın oldukça yetersiz kalması, son yıllarda sağlık sektöründe uygulanan özelleştirme yaklaşımları bu eşitsizliğin oluşmasına neden olmuştur. Sağlık Bakanlığı bütçesinin devlet bütçesine oranı yüzde 2.65 dir ve bunun % 70’i de sağlık personeli ödemelerine gitmektedir.

Tablo 2.6.3.1- Genel Bütçede Sağlık Bakanlığının Aylık Ödenek ve Harcamaları (Türkiye, 2001)

Milyar TL	HARCA M ALAR												Harcama	Ödenek	Başlangıç
Sağlık	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Toplamı	Toplamı	Ödeneği
Bakanlığı	111.989	93.889	108.221	110.267	135.641	136.682	150.741	147.224	150.604	171.017	191.149	313.881	1.821.305	1.646.609	1.276.201

Diğer yandan Türkiye’de yürütülen sağlık politikalarının sağlığın korunmasından çok tedavi hizmetlerine yönelik olduğu da bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Bulaşıcı hastalıkların, aşıyla korunabilir hastalıkların sıklığı ve nüfus artışının yüksekliği dikkate alınırsa sağlığın korunmasına yönelik harcamaların ne kadar yetersiz olduğu bir kez daha ortaya çıkacaktır.

Tablo 2.6.3.2- Koruyucu Sağlık Harcamalarının Toplam Sağlık Harcamaları İçindeki Oranı (%) (Türkiye,1994-1996-1998)

	1994	1996	1998
Koruyucu Sağlık Harcamaları	1.1	0.9	0.8
Ayakta Tedavi Harcamaları	65.6	64.1	64.1
Yatakta Tedavi Harcamaları	26.9	28.9	29.3
Diğer	6.4	6.1	5.8

Tablo 2.6.3.3- Toplam Kişi Başına Düşen Koruyucu Sağlık Harcamaları (Türkiye,1994-1996-1998)

	1994	1996	1998
Kişi Başına Koruyucu Sağlık Harcaması	0.9 \$	0.9 \$	1.2 \$
Kişi Başına Toplam Sağlık Harcaması	77.2 \$	108 \$	149.5 \$

2.6.4. Bağışıklama

Ülkemizde kabul edilen ve zorunlu olarak uygulanan aşılar kızamık, çocuk felci, difteri, boğmaca, tetanos, kızamıkçık ve BCG’ dir (tüberküloz). Birinci yaş gününe kadar DBT üç doz, çocuk felci üç doz, kızamık bir doz, BCG de bir doz olarak uygulanır.

Tablo 2.6.4.1- Aşı Sonuçları Çizelgesi (Ankara, 2000)

AŞILAMA	UYGULAMA	YAŞ GRUPLARINA GÖRE YAPILAN AŞI DOZLARI					TOPLAM
		YAŞ (0-11 Ay)	1-4 YAŞ (12-59 Ay)	5-9 YAŞ	10-14 YAŞ	15 YAŞ VE ÜZERİ	
DİFTERİ	I	63.408	37				63.445
BOĞMACA	II	61.625	45				61.670
TETANOZ	III	61.148	43				61.191
AŞISI	R		52.026				52.026
TOPLAM DBT							238.332
POLİO AŞISI	I	63.367	37				63.404
	II	61.550	54				61.604
	III	61.037	43				61.080
	R		52.060	55.852			107.912
TOPLAM POLİO							294.000
KIZAMIK AŞISI	I	61.030	303	186	93	1	61.613
	R		469	55.991			56.460
TOPLAM KIZAMIK							118.073
PPD		7.743	5.673	115.768	2.662	5.937	137.783
BCG AŞISI	I	68.829	273	423	21	5	69.551
	R	64	1.202	86.713	280	71	88.330
TOPLAM BCG							157.881
HEPATİT -B AŞISI	I	57.006	666	109	59	739	58.579
	II	55.171	629	119	54	755	56.728
	III	51.514	2.688	119	26	773	55.120
TOPLAM HB							170.427
Td AŞISI		12	26	56.335	58.062		114.435

Tablo 2.6.4.2- Zorunlu Aşı Listesi ve Aşılama Yüzdesi (Türkiye, 1998)

1 Yaş Altı Nüfus: 1.448.997	Aşılama %
DBT	75.7
Polio	75.6
Kızamık	73.6
BCG	71.6

(Sağlık Bakanlığı, 1998)

Türkiye Geneline bir yaş altı çocuk sayısı 1.448.997'dir. Bunların içinde kızamık aşısı yaptıranlar % 73.6'dır. Polio % 75.6, DBT % 75.7, BCG % 71.6 ile takip eder. Ayrıca yaşlılar, diabetliler, kalp hastaları, çocuklar ve diğer risk gruplarına koruyucu amaçlı Haemaphysalis influenza aşısı yapılmaktadır. Difteri, boğmaca, tetanos, polio, kızamık, verem ve hepatit morbidite ve mortalitesinin azaltılarak bu hastalıkların kontrol altına alınması ve tamamen ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bağışıklama ile sıfır yaş grubunda % 95 aşılama oranına ulaşmak ve devamlılığını sağlamak okul çağı çocuklarını % 90 oranında aşılamak, gebeliği tespit ederek bağışık hale getirmek hedef olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.6.4.3- Bildirimi Zorunlu Hastalıkların Vaka Sayıları (Türkiye, 2000)

Hastalık	Sayı	Hastalık	Sayı
Boğmaca	510	Kızıl	4814
Difteri	4	Menenjit	485
Kızamık	16244	Paratifo	767
Polio	0	Tifo	25731
Tetanos	12	Kuduz	3
A. Dizanteri	23723	Brusella	10565
B. Dizanteri	1093	Kanser	22000
Hepatit A	10435	Sıtma	11432
Hepatit B	4115	Tüberküloz	17970

(Sağlık Bakanlığı1998)

2.6.5. İntihar

Dünyada ortalama olarak her 3 saniyede 1 kişi intihar girişiminde bulunmakta; her 40 saniyede 1 kişi intihar sonucu yaşamını yitirmektedir.İntiharın nedeni somut ve tekil bir olguya bağlanamaz.Çok değişik nedenlerden kaynaklı insanların bedenlerini yok edişi karşılaşılan sorunun önemini ortaya koymaktadır. Özellikle son yıllarda gençler arasında yaygınlaşan intihar eğilimi ve basına da yansıyan intihar haberleri,genç kuşakların toplumsal bir arayış içerisinde kendine çıkar yol bulamadıkları anlarda yöneldikleri çıkış arayışlarından kaynaklanmaktadır. Son yaşanan krizlerden sonra intihar haberlerinin yaygınlaşması ise intiharlarda ekonomik nedenlerin de önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Ankara ilinde bir yıl içinde toplam 170 intihar gerçekleşmiştir. İntihar edenlerin 114'ü erkek, 56'sı kadındır.

Tablo 2.6.5.1- İntihar Edenlerin Sayısı ve Nedenleri (Ankara, 1998)

İntihar Sebebi	Sayı
Hastalık	59
Aile Geçimsizliği	40
Geçim Zorluğu	26
Ticari Başarısızlık	8
Hissi İlişki	18
Öğrenim Başarısızlığı	10
Diğer	9
TOPLAM	170

(Sağlık Bakanlığı1998)

Tablo 2.6.5.2- Türkiye'deki İntihar Sayısı ve Nedenleri (Türkiye, 1998)

İntihar Sebebi	Sayı
Hastalık	601
Aile Geçimsizliği	485
Geçim Zorluğu	279
Ticari Başarısızlık	102
Hissi İlişki	247
Öğrenim Başarısızlığı	80
Diğer	59
TOPLAM	1853

(Sağlık Bakanlığı1998)

Türkiye'de toplam 1853 intihar vakası gerçekleşmiş, Bunların 1111'i erkek, 742'si kadındır. Türkiye'deki intihar olaylarının % 9.1'i Ankara ilinde gerçekleşmiştir.

2.6.6. Sağlık Personeli Sayısı

Devlet İstatistik Enstitüsünün 1998 yılı verilerine göre Türkiye genelinde 859 kişiye bir doktor düşerken; Ankara ili içinde uzman ve pratisyen olarak toplam 345 kişiye bir hekim düşmektedir.

Tablo 2.6.6.1- Sağlık Personeli Sayısı (Türkiye, Ankara ,1998)

	Ankara	Türkiye
Uzman Hekim	5538	11588
Pratisyen Hekim	6050	46708
Diş Hekimi	1973	10600
Hemşire	7851	43374
Sağlık Memuru	4383	18869
Ebe	2426	27805

2.6.7. Çankaya'da Hastaneler ve Yatak Kapasiteleri

Çankaya ilçe sınırlarındaki 8 adet devlet ve üniversite hastanesinde 1332 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Özel Hastanelerin giderek artışı, gelir seviyesi açısından üst ve orta gelir gruplarına hitabeden Çankaya'da da çok sayıda özel hastane açılmasına olanak sağlamıştır. Çankaya'da 10 özel hastanede 649 yatak kapasitesi bulunmakla birlikte özellikle son yıllarda oldukça fazla sayıda ihtisas hastaneleri (kalp, jinekoloji, hipertansiyon v.b) açılmıştır.

Tablo 2.6.7.1- Devlet ve Üniversite Hastaneleri (Çankaya)

Hastane İsmi	Yatak Sayısı
Dr. Muhittin Ülker Acil Yrd. Ve Travmatoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi	210
Gazi Ünv. Araştırma ve Uygulama Hastanesi	587
Başkent Üniversitesi Hastanesi	208
Belediye Hastanesi	217
Fatih Ünv. Tıp Fak. Hastanesi	60
Fatih Ünv. Tıp Fak. Çankaya Tıp Mrk. Hastanesi	30
TC Ziraat Bankası Hastanesi	20

Tablo 2.6.7.2- Özel Hastaneler (Çankaya)

Hastane İsmi	Yatak Sayısı
Özel Ankara Güven Hastanesi	152
Özel Çankaya Hastanesi	40
Özel Bayındır Ankara Hastanesi	200
Özel Yaşam Hastanesi	30
Özel Çağ Hastanesi	60
Özel Ankara Tıp Merkezi	60
Özel Bayındır Kavaklıdere Hastanesi	10
Özel 29 Mayıs Hastanesi	12
Özel Kudret Göz Hastanesi	36
Özel Alkan Hastanesi	49

2.7. KENT PLANLAMA

2.7.1. Doğal Yapı

Ankara Orta Anadolu bölgesinde kuzeyde Çubuk, güneyde Mogan, batıda Mürted ve Engürü ovalarının kesiştiği, engebeli, fakat yerleşmeye uygun özellikler taşıyan bir konumdur. Anadolu'nun batısını doğuya bağlayan kıtalararası yollar tarih boyunca buradan geçmiş ve Ankara daima bir yol kavşağı rolünü oynamıştır.

Kent ve çevresinin topografik ve morfolojik yapısına daha yakından bakıldığında kentin, sırtı doğuya dönük at nalı biçiminde yakın ve uzak tepe ve dağ dizileriyle çevrelendiği görülmektedir.

1985'deki Ankara kent lekesinin kuzey, doğu ve güneyi dağ ve tepelerle çevrili alanda 850 ve 1200 metrelik yükseltiler arasında yerleştiği görülmektedir.

Ankara'da yerleşim, doğuda Hüseyin Gazi Dağı etekleri, batıda İstanbul yolu, Batıkent, Sincan bölgesi, güneyde Yıldızevler Mahallesi'nden başlayarak Dikmen Köyü ve Çaldağı eteklerine, kuzeyde Etlik tepelerine kadar yayılmaktadır.

Ankara kentinin, coğrafi mekandaki yayılmasının, bu alanların jeomorfolojik özellikleri bakımından değerlendirilmesi yapıldığında, kentin genellikle yerleşilebilir alanlar üzerinde geliştiği, ama gecekondulu bölgelerinde ve bazen imarlı kısımlarda da yerleşmeye elverişli olmayan alanlarda yapılaşmanın gerçekleştiği görülmektedir.

Kent formu üzerinde doğal koşulların düzeltici etkileri olmakla birlikte, kent formunun esas belirleyicisinin toplumsal ve ekonomik süreçler olduğu anlaşılmaktadır.

Farklı sosyal kesimlerin coğrafi mekanda konumlanması ve hareket etmesi (mekanda yoğunlaşma ve yaygınlaşması) arazi mülkiyeti, arazi fiyatları, gelir yapısı, rant bölüşümü gibi sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisi altında oluşmakta ve değişmektedir.

2.7.2. Kent Planlama

2.7.2.1. Tarihsel Gelişim

Ankara kentinin planlama sürecinin 1923 yılında başkent oluşu ile birlikte başladığı söylenebilir. Bu dönemde Ankara, ulusal bağımsızlık kazanımı sonrası çağdaş bir dünyaya yönelmek isteyen bir yönetim merkezi olarak öne çıkmıştır.

Ankara, sadece bir simge olmak değil, yeni dünya anlayışının tüm işlevlerini yerine getirebilmek ve ona uygun yaşam biçimini yansıtacak bir başkent olmak amacındadır. Bu nedenle de, tarihsel ve organik gelişmeyi bünyesinde taşıyan eski Ankara'dan bağımsız olarak kurulmasının zorunluluğu düşünülmüştür.

Ankara'nın 1923 yılında başkent ilan edilmesiyle, düşük kentsel çevre standartlarının ve yetersiz kentsel hizmetlerin iyileştirilmesi gündeme gelmiş; Ankara Şehremaneti (Belediye) 1924-1930 yılları arasında hizmet vermiştir.

Cumhuriyet döneminde Ankara'ya ait planlama girişimi olan ve "Lörcher Planı" olarak adlandırılan şehir planı, Şehremaneti tarafından kabul edilmiş ve uygulamaya alınmıştır.

1928 yılında Ankara Şehremaneti'nin açtığı yarışma ile Hermann Jansen'in imar planı birinci seçilmiştir. 1939'dan 1957'ye kadar olan yıllar önce dışarıda savaş tehdidinin tırmadığı, sonra içeride ekonomik ve sosyal sorunların öne çıktığı, politik çalkantıların yeni boyutlar kazandığı yıllardır. Ancak, 1957'ye kadar Jansen Planı yasal bir belge olarak yürürlükte kalmıştır.

1957 yılında ise ikinci bir yarışma, yeni bir imar planını üretmiştir. 1957-1975 yılları arasında 18 yıl yürürlükte kalacak olan Yücel-Uybadın İmar Planı temelde, Jansen çekirdeğini koruyan, kentleşmeyi dışlayıp çözüm getirmeyen, yeni fikirler sergilemeyen bir plandır. Bu nedenle de etkinlik sağlamamış, merkez alanlarda "Bölge Kat Nizamının (1961)" getirdiği aşırı yoğunlaşmaya ve yaygın gecekondulaşmaya neden olmuştur.

1975 yılında hazırlanan ve 1990 yılını hedefleyen Ankara Nazım Planı, Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu (ANPB) tarafından yapılmıştır.

ANPB, 1973 yılında kentin 1990'larda gelişme şemasını ortaya koymuş, hedef yılı nüfusunu ise 3.6 milyon olarak öngörmüştür. 1977 yılına kadar gelişme alanlarının % 40'ını bulan uygulamayı yönlendirici plan kararları üretilmiştir. Ankara 1990 Nazım Planı 1982'de onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

2.7.2.2. Kent Planlama Süreci

Kent planlama, ağırlıklı olarak, planların hazırlanmasından onaylanması ve uygulanmasına kadar, belediyeler ve bakanlıklar tarafından yapılmaktadır. Özel teknik bürolar tarafından yapılan planlar ise kamu kuruluşları tarafından denetlenme ve onaya sunulması yoluyla planlama sürecine katılmaktadır.

Bu süreç içerisinde, metropoliten kent belediyeleri üst ölçekli (1/25000, 1/5000) planları yapmak ve onaylamakla yükümlüken, ilçe belediyeleri söz konusu onaylı planlar doğrultusunda 1/1000 ölçekli uygulamaya dönük imar planlarını hazırlamak, plan tekliflerini değerlendirmek ve Belediye Meclisine onay için göndermekle yükümlüdür.

Planlamada hakkaniyet, halkın katılımı, sürdürülebilirlik ve sektörler arası işbirliği ilkeleri ana temaları oluşturmaktadır.

Halen Çankaya Belediyesi, toplam 20.300 ha.olan belediye sınırları içerisinde bulunan alanları planlı hale getirerek kent gelişimini yönlendirmekte olup, 1/1000 ölçekli planlama çalışmalarını, yeni yerleşime açılan alanların planlanması ile birlikte, düzensiz gelişen konut (gecekondu) alanlarında, gerek "Kentsel Dönüşüm Projeleri" gerekse "İslah İmar Planları" yapımı yoluyla sürdürmektedir. Bununla birlikte teknik bürolarca şahıs parsellerinde hazırlanıp belediyeye sunulan plan tekliflerini de değerlendirerek, Belediye Meclisinin onayına sunmaktadır. Planlı hale getirilen alanlar belediye sınırlarının % 32 sini (6438 ha.) oluşturmaktadır.

Tablo 2.7.2.2.1- Planlı ve Plansız Alanlar (Çankaya)

Çankaya Belediye Sınırları Toplam Alan	20300 ha.
Toplam Planlı Alan (1/5000, 1/1000)	6437,5 ha.
Toplam Plansız Alan	13862,5 ha.

Tablo 2.7.2.2.2- Nazım Planı Olmayan Alanlar (1/5000 Ölçekli) (Çankaya)

Planlama alanı	Alan (ha)
Yakupabdal ve Karataş Köyleri	3526
Eskişehir yolu Hacettepe girişi (AOÇ Arazisi)	170
TOPLAM	3696

Tablo 2.7.2.2.3- Ölçekli İmar Planı Olmayan Alanlar (1/1000) (Çankaya)

Planlama alanı	Alan (ha)
İmrahor Vadisi Rekreatyon Alanı	3526
ODTÜ	4129
Köy Hizmetleri	450
Şirindere Vadisi	13 5
Angora Evleri	203
3202 parsel	10
Beytepe Köyü ve civarı	128
Dikmen Vadisi	190
Çayyolu Ağaçlandırılacak alan	77
Öyseken Doğusu	38
Yıldız Kavşağı	3.5
902 Parsel	152
3209 parsel ve civarı	18
Kara Harp Okulu	300
Beytepe 3. Etap Toplu Konut Alanı	800
Bademlidere Rekreatyon Alanı	102
50. Yıl Parkı	40
TOPLAM	10166.5

2.7.3. Binalar

Binaların Yaşı

Ankara genelinde binaların yaş dağılımı incelendiğinde; 0-20 yaş arasındaki bina sayısının toplam bina sayısı içerisinde % 58' lik bir oran oluşturduğu, bu oranın Çankaya İlçesi'nde % 44 olduğu görülmektedir.

Bina yaş dağılımının ortaya koyduğu bir sonuç da; ülke genelinde yapılaşma hızının 1970 sonrası arttığı ve binaların % 77.3'nün 1970'den sonra inşa edildiğidir. Çankaya İlçesinde durum farklılık göstermekte, 1940'lı yıllarda çok hızlı bir yapılaşma yaşandığı, 1950, 1960 ve 1970'li yıllarda yapılaşma hızının yavaşlayarak artmasına rağmen, 1980 ve 1990'lı yıllarda yapılaşma hızında bir gerileme olduğu görülmektedir.

Mahalle bazında yapılaşmaların 1960-1990'lı yıllar arasında tamamlandığı, Dilekler ve Ellinciyl Mahallelerinde 1950 öncesi, Sancak, Ortadoğu, Harbiye ve Çayyolu mahallelerinde ise 1990-2000 yıllarında yapılaşmanın yoğun olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 2.7.3.1.1- Binaların Bitiş Tarihine Göre Sayıları (Çankaya, Ankara, Türkiye, 2000)

Binanın Bitiş Yılı	Çankaya	Ankara	Türkiye
1929 Öncesi	54	6796	171643
1930-1939	66	2843	102187
1940-1949	1165	10262	205538
1950-1959	1855	21463	425556
1960-1969	8288	62976	799176
1970-1979	16007	100364	1566037
1980-1989	12643	96006	2134106
1990-2000	9307	83946	2381642
Bilinmeyen	311	9976	72791

Binaların Kullanım Amaçları

Çankaya için yapılmış olan bina istatistikleri incelendiğinde, konut kullanımının % 75 oranında olduğu görülür. Konut ve konut dışı karışık kullanımlar ise % 16 olarak belirlenmiştir. Böylece Çankaya İlçesinin toplam bina kullanımları içinde yaklaşık % 91 oranında düzenli ve düzensiz konut stoğuna sahip olduğu görülmektedir.

Binaların kullanım amaçlarında konut, konut dışı karışık ve ticari amaçlı kullanımlar ilk üç sırayı oluşturmaktadır. Ticari amaçlı kullanımlı binaların yoğunlaştığı mahalleler Cumhuriyet, Kültür, Kavaklıdere, Korkut Reis, Sağlık ve Meşrutiyet'tir.

Tablo 2.7.3.1.2- Binaların Kullanım Amacı (Çankaya, 2000)

Kullanım Amacı	Adet	Oranı %
Konut	37277	75
Konut ve Konut dışı karışık	8126	16
Ticari	1753	4
Sanayi	87	---
Eğitim-Kültür	508	1
Sağlık, Sosyal, Spor	310	1
Resmi Daire	940	2
Dini	90	---
Konut Dışı Karışık	322	1
Tarımsal	38	---
Diğer	242	---
Bilinmeyen	13	---
TOPLAM	49706	100

Binaların Mülkiyet Durumu

Ülke genelinde binaların % 91.9'u özel sektör, % 3.6'sı kamu sektörü, % 4.2'si yapı kooperatifleri eliyle yapılmışken, Çankaya'da bu durum özellikle kamu sektörü ve yapı kooperatifi eliyle gerçekleşen binalar oranında önemli farklılıklar göstermektedir.

Tablo 2.7.3.1.3- Binaların Kimin Tarafından Yapıldığı Sırasındaki Sahiplilik Durumu (Çankaya, 2000)

Binanın Kimin Tarafından Yapıldığı	Adet	Oran %
Özel	42707	86
Kamu	3366	7
Yapı Kooperatifi	3436	7
Yabancı Bir Ülke	45	
Bilinmeyen	152	
TOPLAM	49706	100

Tablo 2.7.3.1.4- Binanın Sayım Anındaki Sahiplilik Durumu (Çankaya, 2000)

ÖZEL	Şahıs	44190	
	Ticari Amaçlı	301	
	Kamu Yararına	123	
	Yapı Kooperatifi	1129	
	Diğer	597	
	Özel Toplam	46340	%93
KAMU	Belediye	117	
	Kamu Vakfı	151	
	Diğer	2839	
	Kamu Toplamı	3107	%6
Özel ve Kamu Karışık		107	
Bilinmeyen		152	
TOPLAM		49706	

Çankaya'da belediyenin mülkiyetindeki binaların oranı binde 2'dir. Çankaya'da kamuya ait binalar, Devlet, Yücetepe, Ortadoğu ve Oran mahallelerinde yoğunlaşmıştır.

Çankaya'da bina oturma alanının 150 m²'nin altında olduğu binalar, Çayyolu, Ortadoğu ve Oran mahalleleri gibi bahçeli, dubleks konutların yoğun olduğu yeni yerleşim alanları ile, İlker, İlkadım, Aşıkpaşa, Akpınar; Birlik, Cevizlidere, Gökkuşluğu, Hilal, Ş. Cengiz Karaca, Keklikpınarı, Kırkkonaklar, Mürsel Uluç, Osman Temiz, Sancak, Yukarı Dikmen gibi gecekondular mahallelerinde yer almaktadır.

Çankaya'da tek katlı binaların yoğun olarak bulunduğu mahalleler İlkadım, İlker, Aşıkpaşa, Ata, Birlik, Cevizlidere, Ellinciyl, Gökkuşluğu, Göktürk, Ş. Cengiz Karaca, Ş. Cevdet Özdemir, Karapınar, Kırkkonaklar, Malazgirt, Sancak, Y. Dikmen, Zafertepe gibi gecekondular ağırlıklı mahallelerdir.

Tablo 2.7.3.1.5- Binaların Taşıyıcı Sistemi Ve Kullanılan Yapı Malzemesi (Çankaya, 2000)

TAŞIYICI SİSTEM	KULLANILAN MALZEME	
ISKELET	Beton Blok Sistemi(Tünel Kalıp)	2527
	Briket	1489
	Tuğla	17535
	Taş/ Kerpiç	65
	Diğer	84
	Bilinmeyen	70
YIĞMA	Briket	17061
	Tuğla	9407
	Taş	298
	Kerpiç	434
	Diğer	184
	Bilinmeyen	256
	Toplam	27640
DİĞER		244
BİLİNMEYEN		52
TOPLAM		49706

Tablo 2.7.3.1.6- Binaların Oturduğu Taban Alanı ve Toplam Arsa Alanı (Çankaya, 2000)

BİNALARIN OTURDUĞU TABAN ALANI	m2	Adet	Oranı %
0-49		1084	2
50-74		7865	16
75-99		10922	22
100-149		6799	14
150-199		2484	5
200-299		7208	16
300-399		5948	12
400-499		3420	7
500-749		2413	5
750-999		648	1
1000-1999		541	1
2000 +		323	
Bilinmeyen		51	
TOPLAM		49706	

Tablo 2.7.3.1.7- Binaların Toplam Arsa Alanı (Çankaya, 2000)

Arsa Alanı m2	Adet	Oranı %
0-49	257	
50-74	637	16
75-99	1655	
100-149	5260	
150-199	4132	8
200-299	7980	16
300-399	5970	12
400-499	5233	11
500-749	9182	18
750-999	3987	
1000-1999	3346	19
2000 +	2016	
Bilinmeyen	51	
TOPLAM	49706	100

Çankaya'da konutların % 88'i üç ve dört odalıdır (dört odalıların oranı % 70' dir). Ülke genelinde bu oran % 85'dir. Beş ve daha fazla odalı konut sayısı toplam konut sayısının % 10' u, bir ve iki odalı konut ise % 2' si civarındadır.

Tablo 2.7.3.1.8- Binaların Kat Sayısı (Ankara, Çankaya, 2000)

Binanın Kat Sayısı	Çankaya	Ankara
1	20649	206007
2	5898	71990
3	3737	38100
4	6389	23064
5	8104	24891
6	2761	12341
7-9	2007	6223
10 +	1063	2290
Bilinmeyen	88	1490
TOPLAM	49706	384489

Çankaya'da binaların % 98'inde şehir şebekesinden taşınan su tesisatı bulunmaktadır. Bu oran ülke genelinde % 89.6'dır. Doğalgaz tesisatı olan bina oranı % 47'dir. Sıcak su tesisatı olan binaların toplam bina içindeki payı % 15'tir. Ülke genelinde ise bu oran % 4.1'dir.

Binaların pis su tesisatının şehir kanalizasyon şebekesine bağlı olduğu binaların toplam bina içerisindeki oranı Çankaya'da % 93, Ankara'da % 89, ülke genelinde ise % 67.8'dir.

Tablo 2.7.3.1.9- Binaların Daire Sayısı ve Binadaki Konutların Oda Sayıları (Çankaya, 2000)

Binanın daire sayısı	Bina	Daire	Konutların oda sayısı	Bina	Daire
1	22448	22448	1	123	649
2	3973	7946	2	2976	4171
3	1067	3171	3	16836	47486
4	839	3324	4	20717	183711
5	482	2410	5	3363	24776
6	1196	7170	6	963	2036
7-9	4320	36096	7 +	366	74
10-15	6963	82106			
15 +	4122	50096			
Konut Dışı Bina	4303	-	Bilinmeyen ve Konut Dışı	4313	-
Bilinmeyen	13	-	TOPLAM	49706	263476
TOPLAM	47706	263476			

Tablo 2.7.3.1.10- Binaların Özellikleri (Çankaya, 2000)

BİNANIN ÖZELLİKLERİ	ADET	Toplam İçindeki Yeri %
Borulu Su Tesisatı Olanlar	48891	98
Doğalgaz Tesisatı Olanlar	23287	47
Sıcak Su Tesisatı Olanlar	7501	15
Asansör Tesisatı Olanlar	4140	8
Yangın Merdiveni Bulunanlar	2198	4
Kapalı / Açık Garajı Olanlar	15475	31
Toplam Bina Sayısı	49706	
Binaların Pis Su Tesisatına Bağlı Olduğu Yer	Çankaya	Ankara
Kanalizasyon Şebekesi	46336	344660
Fosseptik	2700	21615
Akarsu	10	243
Arsa / Arazi	78	3933
Diğer	213	11360
Bilinmeyen	360	2890
TOPLAM	49706	384489

Tablo 2.7.3.1.11- Binaların Isıtma Sistemi ve Binada Isınma Amaçlı Kullanılan Yakıt Cinsi (Çankaya, 2000)

Binada Kullanılan Yakıt Cinsi	Adet	Oran %	Binanın Isınma Sistemi	Adet	Oran %
Kömür	22412	45	Soba	24217	49
Odun	103		Kat Kaloriferi	11942	24
Tüpgaz	250		Bina İçi Sistem	6736	14
Elektrik	126		Merkezi Sistem	4872	10
Doğalgaz	22102	44	Karma Sistem	1359	
Akaryakıt (fuel oil)	1536	3	Diğer	94	
Kömür ve Odun	1281	2.5	Yok	192	3
Karışık	1295	2.5	Bilinmeyen	294	
Diğer	48		TOPLAM	49706	
Isıtma Yok	192				
Bilinmeyen	361				
TOPLAM	49706				

Tablo 2.7.3.1.12- Binaların Fiziki Durumu (Çankaya, 2000)

Binaların Fiziki Durumu	Adet	Oranı %
Tadilata İhtiyacı Yok	26022	52
Basit Tamir ve Tadilat	12234	25
Esas Tamir ve Tadilat	4778	10
Harap, Yıkılması Planlanan	6118	12
Bilinmeyen	554	1
TOPLAM	49706	100

2.7.4. Konut

Çankaya'da konut alanları genellikle 1957 yılında yapılan imar planları ve daha sonra 1986 yılında ilçe belediyeleri kurulduktan sonra hazırlanan imar ve ıslah imar planları ile şekillenmiştir.

Söz konusu süreç içerisinde planlı gelişen konut alanlarıyla birlikte, düzensiz gelişen konut alanlarının (gecekondu) oluşumu da paralel gitmiştir. Özellikle 1981 Sayılı Yasa ile kamu mülkiyetindeki arsalar üzerinde gecekondu yapanları, arsaların piyasa fiyatına bakılmaksızın bu arsaların mülkiyetine sahip olma durumuna getirmiştir.

Gecekondu oluşumunda, konuta olan talepten çok kentsel rantlardan pay almak amacının olmasının ve işgal edilen arsaların piyasa bedellerinin altında gecekondu sahiplerine verilmesinin etkisi büyüktür.

Çankaya'da konut üretimi, 1980' li yıllardan itibaren incelendiğinde; batı koridoru boyunca konut üretiminin büyük bir hızla sürdüğü, ayrıca 1981 sayılı yasa uyarınca hazırlanan ıslah imar planları ile oluşturulan parsel düzenine göre konut fiyatlarının yüksek olduğu semtlerde gecekondu-ların yıkılarak yerlerine "yap-satçılar" tarafından apartmanlar inşa edildiği görülmektedir.

Çankaya Belediyesi sınırları içindeki Dikmen ve Balgat semtleri, Ankara'da bu gelişmelerin en büyük boyutlarda olduğu yerlerdir. İmar aflarının ve konut fiyatlarının yeterince yüksek olmadığı semtlerde gecekondu yenilemeleri çok sınırlı kalmaktadır.

Son zamanlarda Ankara'da verilen ruhsatlara bakıldığında, konutların yaklaşık dörtte üçünün batı koridorundaki yeni gelişme alanlarında yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2.7.4.1- İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzinlerine Göre Konut Sayıları (Ankara, Çankaya, 1990-1994)

	İnşaat Ruhsatlarına Göre					Yapı Kullanım İzinlerine Göre				
	1990	1991	1992	1993	1994	1990	1991	1992	1993	1994
Çankaya	831	557	1396	745	685	634	994	525	767	723
Ankara	27206	22847	40063	45921	42993	24303	17529	21945	31932	27544

Tablo 2.7.4.2- Arasında İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre Konut Sayıları (Çankaya, 1998 - 2001)

	İnşaat Ruhsatlarına Göre				Yapı Kullanım İzinlerine Göre			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Çankaya	113	674	706	640	515	456	406	799

2.7.5. Merkezi İş Alanı (MİA)

Çankaya İlçesi, Ankara'nın Merkezi İş Alanı (MİA) konumunda bulunan Kızılay bölgesini sınırları içerisinde bulundurmaktadır. Bu karakteriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi dahil olmak üzere pek çok kamu kurumlarına, ticaret fonksiyonlarına (ofisler, perakende ticaret, vb.), kentin önemli yaya bölgelerine ve Ankara'nın kuzey-güney bağlantısını gerçekleştiren ana taşıt ve yaya akslarına sahip olması Merkezi İş Alanı'nın önemini arttırmaktadır.

Ankara'nın kent planlama sürecinde Kızılay'ın MİA olarak gelişimi dönemsel olarak tanımlanabilir. 1932 de onanan Jansen Planına göre MİA konusu ayrıca ele alınmamıştır. Ancak plana işlenmiş işlev önerilerine bakıldığında Ulus civarı merkez olarak tasarlanmıştır. Bakanlıklar ve TBMM'nin Yenışehir'deki yönetici merkezde toplanmasının gerek yakın çevre, gerek Ulus'un önemi ve gerekse kentin makroformu üzerinde pek etki yapmadığı görülmektedir.

1950' lere gelindiğinde Anafartalar'ı da içeren Ulus civarı halen kentin merkezi olarak durmaktadır. 1957' de onanan Uyardin-Yücel Planı, kent merkezinin Yenışehir'e doğru dönüşüm eğilimlerini değerlendiren bir plandır. Nüfusun göçlerle artması, kırsal kökenlilerin Ulus çekirdeği ve onu saran çevrede yoğunlaşması, "prestij ticaret" işlevlerini, üst gelir grupları ile Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, Üniversite, Elçilikler gibi işlevlerin yoğunlaştığı Yenışehir'e kaptırmaya başlamış, Kızılay'ın önemi artmıştır. Buna bağlı olarak Ankara, Çankaya doğrultusunda gelişmeye

başlamış, gerek kamu yapıları, gerekse kamu yatırımları ağırlıklı olarak Yenişehir'e yönelmiştir. Sonra Bakanlıklar sitesi, başkentlilik olgusuyla ilgili yeni ticaret ve hizmet işlevlerini Kızılay'a yönelttiği gibi Ulus'taki bazı hizmet işlevlerinin Kızılay'a taşınmasına neden olmuştur.

1970'e gelene kadar Ankara'nın merkez yapısı piyasa koşulları içerisinde ve daha 1950'lerde beliren eğilimler doğrultusunda şekillenmiş; Ulus'un yıldızı sönerken Kızılay'da beliren MİA ve buna sapanan merkez uzantıları sistemi, yani Kızılay Merkez Bölgesi de oldukça güçlenmiştir.

Kızılay bölgesinde yapı stoğunun sınırları içinde bir doyuma ulaşılmış ve sanat galerileri, uluslararası şirket yönetim birimleri, Hilton ve Sheraton gibi prestij hizmet servisleri türünden yeni MİA işlevleri Kızılay dışında yer aramaya başlamışlardır.

Gaziosmanpaşa-Çankaya aksı üzerindeki gelişmeler, İnönü Bulvarı boyunca biçimlenen kamu kuruluşu ağırlıklı yapılaşmalar ve hatta Ulus'u çevreleyen çöküntü bölgelerindeki hanlaşmalar hep bu eğilimin işaretleridir.

Çankaya aksındaki bu gelişmenin gelecek için değerlendirilmesi yapılacak olursa; topografya ve bağlantı zorlukları, kent makroformunun gelişme eğilimine ters düşmesi ve mevcut yapılaşma doygunluğu ile arazi fiyatları ve kiralara yüksekliliği nedeniyle ileride çekici olamayacağı görülmektedir.

2.7.6. Açık ve Yeşil Alanlar

Çankaya'nın, toplam yeşil alan miktarı 51695 dekar olup, bunun 1533 dekarı, halka açık aktif yeşil alanlar, 50135 dekarını ise halkın kullanımına açık olmayan ancak kentin fiziksel yapısına katkısı olan pasif yeşil alanlar oluşturmaktadır.

Tablo 2.7.6.1– Pasif Yeşil Alanların Dağılımı (Çankaya)

Pasif Yeşil Alanlar	Alan m ²
Anıtkabir	700000
Afet İşleri Genel Müdürlüğü	4000
Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü	4000
Askeri Birlikler (Çankaya için tahmini)	1000000
A.Ü.Fen Fakültesi	156000
H.Ü.Beytepe Kampüsü	8628000
Cumhurbaşkanlığı Köşkü	475000
Elçilikler	500000
Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü	60000
Milli Kütüphane	42000
O.D.T.Ü.	37585000
Şap Enstitüsü	40000
T.B.M.M.	640000
T.B.M.M. Lojmanları	100000
T.E.K.Genel Müdürlüğü	47700
T.P.A.O. Genel Müdürlüğü	160000
T.R.T. Oran tesisleri	173000
Toplam	50314700
Ankara geneli	132195279

Çankaya'da bulunan 106 mahallede, 61 çocuk parkı, 53 mahalle parkı, 9 semt spor sahası, Büyükşehir Belediyesinin sorumluluk alanında olan 7 park, 3 büyük kent parkı, yine 5 adeti Büyükşehir Belediyesi'nin denetiminde olan 17 yaya bölgesi, yeşil yollar, meydanlar ve botanik parkı olan özel tanımlı yeşil alanlar bulunmaktadır. Ankara içerisinde yeşil bir ilçe konumunda bulunan Çankaya'da kişi başına düşen halka açık aktif yeşil alan oranı ise 2.06 m² dir.

Cumhuriyet öncesi Ankara'da yeşil alanlar, bağlar ve bahçeler gibi tarımsal karakterli alanlardan oluşmaktaydı. "Kentsel Park" olarak nitelendirilebilecek tek alan ise Millet Bahçesidir (bugün Ulus'ta 100. Yıl Çarşısının bulunduğu alan). 1928 yılında Ankara Şehri İmar Müdürlüğü kurulmuş ve Ankara Şehri Nazım Planı'nda; yeşil alanlar organik bir sistem oluşturmuş, doğal ya da kültürel değeri yüksek alanların (İncesu, Hatip Çayı vb) büyük yeşil alanlar ve parklar olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Tablo 2.7.6.2- Aktif Yeşil Alanların Niteliklerine Göre Dağılımı (Çankaya, 2001)

AKTİF YEŞİL ALANIN NİTELİĞİ	ALAN m ²	ADET
ÇOCUK PARKLARI	113,100	61
MAHALLE PARKLARI	251,595	53
SEMT PARKLARI	200,000	7
SEMT SPOR SAHALARI	23,485	9
KENT PARKLARI	470,000	3
ÖZEL TANIMLI ALANLAR (yaya bölgesi yeşil alanlar, meydanlar, botanik parkları)	474,785	17
TOPLAM	1,532,965	150

Ancak, planın öngördüğü yeşil alanlar çeşitli nedenlerle yeterince uygulama şansı bulamamıştır. Jansen Planı ile Ankara kentinin planlı bir şekilde imanı doğrultusunda kentsel yeşil alanlar oluşmaya başlamıştır.

1950'lere kadar Ankara'da kentsel gelişmeyi yönlendiren Jansen Planı, 1950 sonrası sosyo-ekonomik gelişmeler, hızlı kentleşme, göç ve gecekondu olgusunun etkisi ile yetersiz kalmıştır. 1957 yılında hazırlanan N.Yücel-R.Uybadın planı gereksinimleri karşılamak üzere, yeni park ve spor alanları ile atlı spor ve golf alanları için planda yerler ayırmış, kişi başına 12 m² yeşil alan önermiştir. 1965 yılında Ankara'da kişi başına 28 m² yeşil alan düşmektedir.

1969'da kurulan Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu (ANPB) Ankara'daki yeşil alanların yetersiz olduğunu, kişi başına düşen yeşil alan miktarının en az 20 m² olması gerektiğini belirterek, kent yakın çevresi kamu arazilerinin rekreasyon amaçlı yeşil alanlar ve parklar olarak kullanılmasını, ayrıca kentsel gelişme sürecinin etkisi ile tahrip edilme olasılığı bulunan İmrakor, İncesu vadileri, Bayındır ve Çubuk barajları ve Gölbaşı'nın var olan rekreasyon potansiyellerinin değerlendirilerek bu alanların koruma ve gelişme planlarının hazırlanmasını, vadi tabanlarının, baraj, akarsu göl havzalarının ağaçlandırılarak yeşil kuşak çalışmalarının başlatılmasını önermiştir.

2.7.7. SİT Alanları

Çankaya İlçesi içerisinde bulunan SİT alanlarının dağılımına bakıldığında doğal SİT kararı bulunan alanların çoğunlukta olduğu görülür. Cumhurbaşkanlığı Köşkü, elçilik binaları, TBMM alanı, Yenışehir bölgesinde bazı sokaklar, Saracoğlu Mahallesi, Anıtkabir, Beytepe Höyüğü, Abidinpaşa Köşkü, Kuşulu Park, Güvenpark Botanik Bahçesi önemli doğal, arkeolojik, kentsel ve tarihi SİT alanlarıdır.

Tablo 2.7.7.1- Çankaya'da SİT Alanları (Çankaya)

ALAN	ADRES	ada	parsel	GRUP	TÜR
Cumhurbaşkanlığı Köşkü Muhafız Alayı Arazisi Botanik Bahçesi İsviçre Fransa Elçilik Binası	Kavaklıdere Çankaya	2704	1	Doğal SİT alanı	Doğal SİT
TBMM' ne tahsisli alan ile park alanı	--	--	--	Doğal SİT alanı	Doğal SİT
Kızılay Mediha Eldem Sokak	--	1053	2	Doğal SİT alanı	Doğal SİT
Kuşulu Park	--	1043	8--3	1.derece Doğal SİT alanı	Doğal SİT
Yenişehir, Mediha Eldem, Tuna cad. Ataç sokakları	--	--	--	Doğal SİT alanı	
Papazın Bağı	--	--	--	1. derecede doğal SİT alanı	Doğal SİT
Güvenpark	--	--	--	1.derece Doğal SİT alanı	Doğal SİT
Abdi İpekçi Parkı	--	--	--	1.derece Doğal SİT alanı	Doğal SİT
Abidin Paşa Köşkü	--	--	--	1.derece Doğal SİT alanı	Doğal SİT
Beytepe I. Höyüğü	Hacettepe Ünv. Kamp.Yol Üz.	--	--	Arkeolojik SİT alanı	Höyük
Anıtkabir	--	--	--	Tarihi SİT alanı	
Saracoğlu Mahallesi	--	--	--	1.derecede kentsel SİT alanı	Kentsel SİT
Beştepeler Friq Tümülsü	Beştepeler	2090	41	Arkeolojik SİT	Tümülsü

Çankaya’da bu SİT alanlarıyla birlikte Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından tescil edilerek korumaya alınmış; sivil mimarlık örnekleri, idari SİT alanları, kültürel havuz, su mahzeni, dinsel yapı, anıt ve abideler, doğal varlıklar olmak üzere toplam 153 adet tescil edilmiş yapı ve kültürel varlık bulunmaktadır.

2.7.8. Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projeleri

Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi:

Dikmen Vadisi Projesi Ankara’nın önemli projelerinden birisi olup, Ankara kültürel ve rekreasyon sisteminin önemli bir bileşenidir. Bu proje çerçevesinde Dikmen Vadisinin doğal yapı özellikleri ve sorunları analiz edilip bozulmuş olan ekolojik dengenin yeniden oluşturulması sağlanarak bir çevre düzenlemesi yapılması için çalışılmıştır. Ayrıca gerçekleştirilecek planlı yapılaşma ile bir yandan Ankara kent bütününe hizmet edecek kültürel, sosyal ve rekreasyon koridoru yaratılırken, öte yandan halen vadi içinde yaşamakta olan hak sahibi gecekonduların konut sorununa da proje alanı içinde katılımcı bir yeniden yerleştirme modeli çerçevesinde çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. Projenin bir diğer ayırıcı özelliği bu amaçlara ulaşabilmek için önerilen kaynak yaratım modelidir. Vadi üzerindeki yaratılan rant olanaklarının paylaşımcı bir kamu-özel sektör yapım sistemi çerçevesinde değerlendirilmesi ile geniş çaplı bir kentsel yenileme-çevre geliştirme paketinin belediyeye aşırı finans yükü getirilmeden uygulanması hedeflenmiştir.

Büyükesat Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi:

Kentin önemli vadilerinden birisi olan Büyükesat Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi, yaklaşık 15 ha’lık bir alanı kapsamaktadır. Sözkonusu alana ait 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planında vadinin tümü "yeşil alan" olarak tanımlanmıştır. Ancak alanın bulunduğu mahallede arsa bedellerinin yüksek olması, vadi içinde kalan hak sahibi gecekonduların bulunması ve tahsis yapılabilecek kamuya ait konut parsellerinin yeterli olmaması gibi nedenler yüzünden alanda dönüşüm gerçekleştirilememiştir.

1/1000 ölçekli plan çalışmasında vadi kenarlarına çeşitli dönemlerde verilmiş olan imar hakları toplulaştırılıp blok şeklinde yapılaşma önerilmiş, böylelikle yeşil alan olarak ayrılan alan miktarı artırılmış, vadiye kalan gecekonduların hak sahiplerinin ise çevrede bulunan belediye parsellerine transferi sağlanmıştır. Vadi içinde kalan şahıs parsellerine de "rekreasyon alanı" kullanımı getirilerek, bulundukları alanda rekreasyon kullanımına uygun tesislerin yapılıp alandan elde edilecek rantın geri dönüşü sağlanmıştır.

İmrahor Vadisi Rekreasyon Alanı Projesi:

Ankara kenti, coğrafi konumu ve topografik özellikleri nedeniyle çanak şeklinde olması yüzünden sahip olduğu vadiler (Büyükesat, İmrahor, Portakal Çiçeği), oluşturdukları hava sirkülasyonu açısından büyük önem taşımaktadır.

İmrahor Vadisi, söz konusu vadiler içerisinde en büyük alanı kapsayan vadidir. 1990 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi’nce hazırlanan 1/5000 ölçekli Nazım Planda "İmrahor Vadisi Rekreasyon Alanı" tanımı yapılmıştır.

Vadi tabanında rekreatif tesislerin (piknik alanları, spor tesisleri, dinlence-eğlence tesisleri) yer alacağı belirtilmiş ve vadi kenarları "ağaçlandırılacak alan", köy yerleşik alanları da "orta yoğunlukta konut alanları" olarak tanımlanmıştır.

Yaklaşık 3526 hektar olan alanın % 75’i özel mülkiyet, % 25’i ise kamu mülkündedir. Toplam yaşayan nüfus 1248 kişi olup 800 dolayında gecekondulu bulunmaktadır.

Sakarya Yaya Bölgesi Düzenlemesi:

Kızılay Kent Merkezinde bulunan yaya bölgelerinde zaman içerisinde, kentsel çevre ve kullanım kararları açısından değişimler olmuştur. Merkezin planlandığı 1985 yılından bugüne kadar gerek parçacı yaklaşımlarla yapılan çeşitli müdahaleler, gerekse merkez civarında bulunan konut dokusunun ticari (bürolar, perakende ticarethaneler, dershaneler, vs.) kullanıma dönüşümü ile yaşadığı süreçler, bu alanların 'çöküntü alanları' haline gelmesine neden olmuştur. Bu amaçla Çankaya Belediyesi, eski kullanım kararlarını tekrar gözden geçirilmek ve mekan kalitesini arttırmak amacıyla çalışma yapılmasını gündeme getirmiştir.

Halen yaya bölgelerini kapsayan üst ölçekli kavram plan çalışması sürdürülmektedir. Söz konusu plan çerçevesinde, aynı anda 1/1000 ölçekli alt ölçek planlama çalışmaları, kentin gerek konumu gerekse kullanım yoğunluğu açısından önemli olan Sakarya Yaya Bölgesinde öncelikli olarak sürdürülmektedir.

Kent merkezinin eğlence ve dinlenmeye yönelik fonksiyonlarının ağırlıklı olarak yer alacağı bir yaya bölgesi olarak düzenlenen bu alan için önerilen bu kullanım kararları, zaman içinde önemini kaybederek eğitim, ofisler ve kamu kuruluşlarının da yer aldığı bir alan haline dönüşmüştür. Ayrıca donatı elemanlarının bazılarının (yer kaplamaları, çiçeklikler, aydınlatma elemanları, bina cepheleri, arkadları, vs.) planın öngördüğü duruma uygun olmadığı, uygun olanların ise yıprandığı ya da değişikliğe uğradığı belirlenmiştir. Söz konusu proje, halen uygulama aşamasındadır.

Yıldız Yaya Bölgesi:

Yıldızevler Mahallesinde yer alan Yıldız Ticaret Bölgesine ait ıslah imar planında sözkonusu alan yer altı otoparkı ve servis yolları ile birlikte bütün olacak şekilde "yeşil alan" olarak tanımlanmıştır. Konumu itibarıyla hızla yapılaşan ve kent ölçeğinde ticaret merkezi haline dönüşen bölgede, planla önerilen sözkonusu yeşil alanın dönüşümü sağlanamamıştır.

Bu nedenle, kent halkı tarafından yoğun olarak kullanılan Yıldız Ticaret Bölgesi içerisinde bulunan alanın "yaya bölgesi" olarak düzenlenmesi gündeme gelmiştir. Alanın, çevre kalitesini yükseltmek, peyzaj düzenlemesi ile birlikte kentsel servisleri de (yaya ve taşıt yolları, otopark sistemi) ele alarak bir proje hazırlanması gündeme gelmiştir.

Sözkonusu Kentsel Dönüşüm Projesi için, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından, 1/1000 ölçekli kavram projesi, kavram raporu ve 1/500 ölçekli peyzaj detaylarını içeren projeler hazırlanmıştır ve halen uygulama aşamasındadır.

2.8. KENTTE SUÇ VE ŞİDDET

Ankara’da gerçekleşen suç ve şiddet olaylarının ekonomik politikalarla ilişkilendirmek yerinde olur. İstihdam fazlalığının, standart dışı konutlarda yaşamış olmanın getirdiği çaresizlik, kente uyum sağlamakta zorlanan insanlarla kent yönetimleri arasında gerilimin doğmasına neden olmuştur.

Bu gerilimin son dönemlerde arttığı gözlemlenmektedir. Ankara’da özellikle yoğun saatlerde kap-kaç olaylarının, metro da cüzdan ve çanta çalıntı olaylarının artması bu durumun doğal sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Kentte güvenlik açısından cinsiyetler üzerinde de bir farklılaşma yaşanmaktadır. Geceleri sokak aydınlatmalarının yetersiz olması, erkek egemen kent düzenlemesinin kente hakim olması da kent suçunun artmasına neden olmaktadır. Ankara’da son dönemlerde gelişen özellikle Çankaya ilçesinde yaygınlaşan, çoğunlukla ve üst gelir gruplarına yönelik banliyö yerleşimleri ve her şeyi kendi içinde çözümlenmiş sitelerin giriş kapılarındaki güvenlik birimleri, kent merkezlerinde ki güvensiz mekanlara karşı geliştirilmiş bir yöntem olmakla birlikte kentte yaşanan ayrışma ve parçalanmanın da önemli bir göstergesidir.

Çankaya İlçe Emniyet Müdürlüğü’nün 2001 yılı verilerine göre Çankaya’da kişiye ve mala karşı işlenen suçların sayıları ve durumlarına ilişkin göstergeler aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 2.8.1- Kişiye Karşı İşlenen Suçlar (Çankaya,2001)

SUÇ TÜRÜ		Olay Sayısı				Toplam
		Faili	Faili	Faili		
		Yakalanan	Firar	Meçhul	TOPLAM	İçinde %
Öldürme	Kasten	11	-	5	16	
	İhmal veya Kazaen (Trafik Kazaları Hariç)	2	-	-	2	%5
	Kasten Yaralama	308	1	41	350	
İstenmeyen davranış	İhmal veya Kazaen Yaralama	4	-	-	4	%42
	Darp	1163	-	27	1190	
	Kız-Kadın_Erkek Kaçırma	42	1	-	43	
Genel Ahlak ve Aile	Çocuk Kaçırma	-	-	-	-	
	Rehin Alma	-	-	-	-	
	Tehdit	165	-	-	165	
Düzeni ile Kişi	Aile Fertlerine Kötü Muamele	162	-	1	163	
	Hakaret ve Sövme	86	-	-	86	
	Müstehcen Hareketler	41	1	2	44	
Özgürlüğü Aleyhine Suçlar	Irza Geçmek	9	2	-	11	%26
	Irza Tasaddi	12	-	1	13	
	Evlenmek Vaadiyle Kızlık Bozma	3	-	-	3	
Devlet Yönetimi Aleyhine İşlenen Suçlar	Fuhuşa Teşvik y. Kadın Ticareti	264	-	-	264	
	Kumar Oynamak, Oynatmak	140	-	-	140	
	Kolluk Kuvvetlerine Hakaret	125	-	1	126	
Diğer	Diğer Devlet Memurlarına Hakaret, Darp, Saldırı	20	-	-	20	
	Rüşvet	12	-	-	12	
	Zimmet	1	-	-	1	
Diğer	İrtikap	-	-	-	-	
	İhtilas	1	-	-	-	%4
	8136 S. Kanuna Muhalefet	46	-	-	46	
Diğer	Meskun Mahalde Silah Atmak	23	-	3	26	
	İntihar	35	-	-	35	%10
	İntihara Teşebbüs	244	-	-	244	
TOPLAM	Şahsa Karşı İşlenen Tasnif Dışı Suçlar	596	5	29	630	%18
		3514	10	110	3634	%100

Tablo 2.8.2- Mala Karşı İşlenen Suçlar (Çankaya, 2001)

SUÇ TÜRÜ		Olay Sayısı				Toplam İçinde %
		Faili Yakalanan	Faili Fırar	Faili Meçhul	TOPLAM	
HIRSIZLIK	Evden	215	-	1053	1268	% 81
	İşyerinden	281	2	533	796	
	Resmi Kurum ve Kuruluşdan	4	-	36	40	
	Bankadan	-	-	1	1	
	Otodan	93	7	770	870	
	Oto Hırsızlığı	94	2	199	295	
	Yankesicilik, Kapkaççılık	128	1	171	300	
	Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Kaçakçılığı	2	-	-	2	
	Diğer	402	-	285	687	
	Şahıstan	56	-	1	57	
	Evden	1	-	-	1	
GASP/YAĞMA	İşyerinden	1	-	-	1	1%
	Bankadan	-	-	-	-	
	Adam Kaldırmak	1	-	-	1	
	Zorla Çek-senet İmzalatmak/Tahsil Etmek	-	-	-	-	
	Devlete Ait Bina, Tesis ve Araçlarda	2	-	1	3	
YANGIN	Şahsa Ait Bina, Tesis ve Araçlarda	65	-	16	81	% 1.5
	Orman Yangını	-	-	-	-	
	Dolandırıcılık	125	2	36	163	
	Emniyeti Suistimal	161	3	7	171	
	Suç Eşyası Satın Almak, Satmak, Saklamak	14	-	-	14	
DİĞER SUÇLAR	Mala Zarar Vermek	126	-	22	148	% 16
	Bilişim Suçları	3	-	-	3	
	Mesken Mahremiyeti, Hürriyeti Aleyhine Suçlar	13	-	-	13	
	Hükümet Emirlerine Muhalefet	238	1	4	243	
Mala Karşı İşlenen		84	-	2	86	% 1.5
Tasnif Dışı Suçlar						
TOPLAM		2089	16	3137	5244	% 100

Tabloda gösterilen suçlar ve olaylarla ilgili olarak 5310'u yakalanan, 67'si firari olmak üzere toplam 5377 şüpheli kişi bulunmaktadır. Yakalanan ve firardaki şüphelilerin 280 kişi (% 5) 18 yaş altında, 5097 kişi (% 95) 19 yaş ve üstündedir. Şüphelilerin 834'ünü (% 16) kadınlar, 454'ünü (% 84) erkekler oluşturmaktadır. Şüphelilerin 77'si (% 1.5) yabancı uyrukludur.

2001 yılı kişiye karşı işlenen suçlarda toplam 3167 kişi mağdur olmuş, bunların 97'si ölümlerle, 457'si de yaralanma ile sonuçlanmıştır. Mağdurların 3003'ü (% 95) 18 yaş ve üzeri, 164'ü (% 26) ise 18 yaş ve altıdır. Ayrıca mağdur olanların 818'ini (% 26) kadınlar, 2349'unu (% 74) ise erkekler oluşturmaktadır.

Tabloda gösterilen suçlar ve olaylarla ilgili olarak 2547'si yakalanan, 20'si firari olmak üzere toplam 2567 şüpheli bulunmaktadır. Şüphelilerin 461'i (% 18) 18 yaş ve altı, 2106'sı (% 82) ise 19 yaş ve üstündedir. Şüphelilerin 248'i (% 10) kadın, 2319'u (% 90) ise erkektir. Şüphelilerin 1.1'i yabancı uyrukludur.

Özellikle mala karşı işlenen suç verilerinin % 81 gibi önemli bölümünün hırsızlık olarak gerçekleşmiş olması, işsizlik olgusunun yarattığı bir sonuç olarak değerlendirilmelidir. Güvensiz yaşamların, güvenli bir yaşam sürecine girmiş yurttaşlara karşı gösterdikleri şiddet ve gerçekleştirdikleri suçların kaynağını ortadan kaldırabilmek için istihdam politikalarını gözden geçirmek zorunludur.

2.9. EŞİTSİZLİKLER

2.9.1. Özürllüler

Türkiye'deki nüfusun % 12 sinin özürllü olduğu tahmin edilmekle birlikte kesin bir sayı henüz tespit edilememiştir. Devlet İstatistik Enstitüsünün 2000 yılı sayım sonuçlarına göre; Ankara'daki özürllü sayısı 64.710 olarak belirlenmiş olup, Ankara nüfusunun yaklaşık % 1.6 sı özürllü nüfustan oluşmaktadır. Ankara'daki özürllü nüfusun % 58 ini erkekleri oluşturmaktadır. Tüm özürllüler yaş gruplarına göre incelendiğinde de, erkek nüfusun daha fazla paya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ankara'daki özürllü nüfus, özür gruplarına göre incelendiğinde ise, % 42' lik payla fiziksel özürllüler ilk sırada yer almaktadır. Zihinsel özürllüler % 14' lük , görme özürllüler ise % 12' lik bir paya sahiptir. Özürllü nüfus içerisinde en az paya % 4 ile konuşma özürllüler sahiptir.

Özürllülere ilişkin Çankaya verileri ise şu şekildedir:

Çankaya nüfusunun % 1.4' ü özürllüdür. Bunların % 0.77' si erkek,% 0.63' ü kadınlardan oluşmaktadır. Çankaya özürllü nüfusu içerisinde de özür gruplarına göre % 40.91 ile fiziksel özürllüler ilk sırada yer almaktadır. Bu oranı %12.7 ile zihinsel özürllüler,%10.59 ile görme özürllüler, % 8.69 ile işitme özürllüler ve % 0.77 ile konuşma özürllüler takip etmektedir.

Özürllü İstihdamı

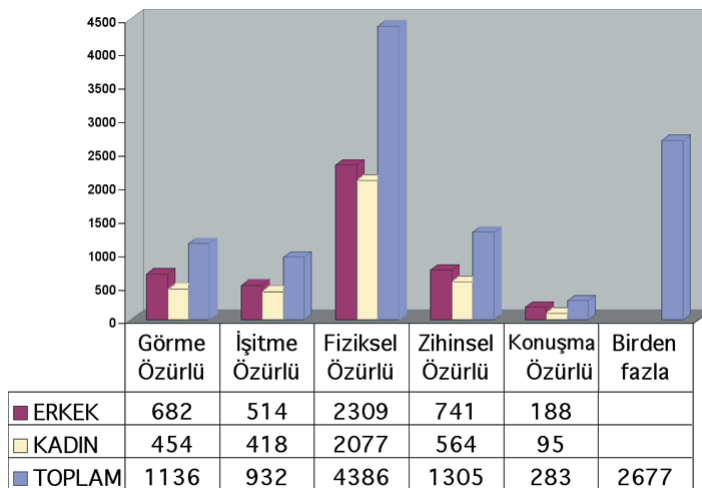
Özürllülerin istihdamı; özürllülerin toplumdan soyutlanması sürecini önlemekte öncelik verilecek konulardan birisidir. Özürllülerin istihdamı; bir anlamda psikolojik ve sosyal olarak tedavi edici etki yaratmakla birlikte, üretime katılarak ulusal gelirden pay almaları ülke ekonomisi açısından da son derece önemlidir.

Diğer yandan çağdaş toplumlarda kişilerin özürlerine göre değerlendirilmemeleri ve haklarını kullanmaları sorumluluğu sadece aile bireylerine ve yardımseverlere değil topluma ve ülke yönetimine düşmektedir. Bu anlamda özürllülerin istihdamı "sosyal devlet" ve "hukuk devleti" olmanın gereğini yerine getirmek anlamında da önemlidir.

Türkiye'de Devlet Personel Daire Başkanlığı'nın verilerine göre; genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile mahalli idarelerde istihdam edilen kamu çalışanı sayısı 30.09.1998 yılı itibariyle 1.967.028 kişidir. Bu sayının sadece yaklaşık 11.000'i özürllülerden oluşmaktadır. Oysa kamu çalışanı statüsünde istihdam edilmesi gereken özürllü sayısı 60.000 olmalıdır.

Özürllülere ilişkin 1972 yılında çıkan mevzuattan bugüne kadar özürllülerin iş başvuruları ve başvuranlar arasından kamu ve özel sektöre yerleştirilenlerin sayısı özürllüler idaresi verilerine göre aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Grafik 2.9.1.1- Özürllü Verileri (Çankaya, 2000)

Tablo 2.9.1.1- Tüm Kurumlarda İstihdam Edilen Özürlü Memurların Özur Grupları, Özur Oranları ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı (Türkiye, 2000)

	YILI VERİLERİ	KADIN	ERKEK	TOPLAM
SAKATLIK ORANI	40-60	720	3379	4099
	61-80	63	412	475
	81-100	93	427	520
SAKATLIK ORANI TOPLAMI		876	4218	5094
SAKATLIK GRUBU	İŞİTME	23	100	123
	KONUŞMA	1	37	38
	İŞİTME VE KONUŞMA	25	110	135
	ZİHİNSEL	16	89	105
	ORTOPEDİK	606	2266	2872
	GÖRME	119	1028	1147
	DİĞER	86	588	674
SAKATLIK GRUBU TOPLAMI		876	4218	5094
EĞİTİM DURUMU	İLKÖĞRETİM	123	1313	1436
	ORTAÖĞRETİM	319	1943	2262
	2 YILLIK Y.Ö	193	401	594
	4 YILLIK Y.Ö	238	546	784
EĞİTİM DURUMU TOPLAMI	LİSANSÜSTÜ	3	15	18
		876	4218	5094

Tablo 2.9.1.2 - İşe Başvuranlar ve Yerleştirilenler (Türkiye,1972 – 2000)

YIL				TOPLAM			KAMU			ÖZEL		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
1972			12120			2927			1529			1398
1973			7098			2619			1259			1360
1974			10009			4942			3226			1716
1975			7614			3068			2111			957
1976			7238			2628			1619			1009
1977			8347			2077			1109			968
1978			5545			1871			992			879
1979			4613			1805			1111			694
1980			4642			1340			767			573
1981	11078	1399	12477	2209	286	2495	1232	173	1405	977	113	1090
1982	9739	1091	10830	2377	357	2734	1730	301	2031	647	56	703
1983	10100	1211	11311	2469	361	2830	1587	263	1850	882	98	980
1984	10085	1224	11309	4272	632	4904	3072	481	3553	1200	151	1351
1985	7909	843	8752	3390	453	3843	1612	210	1822	1778	243	2021
1986	7221	796	8017	2832	349	3181	1607	218	1825	1225	131	1356
1987	8717	1048	9765	4054	392	4446	1823	160	1983	2231	232	2463
1988	7606	1118	8724	4179	511	4690	1752	201	1953	2427	310	2437
1989	9544	1278	10822	6830	796	7626	2363	275	2638	4467	521	4988
1990	11164	1412	12576	5713	694	6407	1568	158	1726	4145	536	4681
1991	10713	1331	12044	4671	590	5261	1342	120	1462	3329	470	3799
1992	12431	1538	13969	4670	541	5211	1220	120	1340	3450	421	3871
1993	10361	1317	11678	4653	522	5175	1414	162	1576	3239	360	3599
1994	7878	1086	8964	3596	485	4081	892	84	976	2704	401	3105
1995	8218	1346	9564	4374	594	4968	827	77	904	3547	517	4064
1996	10368	1581	11949	4923	660	5583	856	93	949	4067	567	4634
1997	12388	1693	14081	5482	701	6183	764	77	841	4718	624	5342
1998	12867	1852	14719	6096	755	6851	1299	111	1410	4797	644	5441
1999	30419	4021	34440	14563	1682	16245	3918	325	4243	10645	1357	12002
2000	21588	3294	24882	40501	1305	11806	1448	143	1591	9053	1162	10215
TOPLAM	230394	30479	328099	101854	12666	137797	32326	3752	49801	69528	8914	87996

Ankara’da özürlü istihdamına ilişkin 2000 yılı içinde 495’i kadın, 2555’i erkek olmak üzere 3050 yeni özürlü iş ve işçi bulma kurumuna iş başvurusunda bulunmuşlardır. Bu başvurulardan 1135’i erkek 159’u kadın olmak üzere 1294 kişi kamu ve özel sektörde işe yerleştirilmişlerdir. 2000 yılı sonu itibarıyla iş sırası bekleyen özürliülerin sayısı ise 6544 kişidir.

2.9.2. Kent Mekanlarında Özürliüler

Özürliülerin kent mekanlarını özürliü olmayanlarla eşit koşullarda kullanabilmesi doğrultusunda mekansal düzenlemelerin yapılması acil bir gerekliliktir. Kentsel mekanlarda özürliülerin kullanımına ilişkin düzenlemeler yaparken konutların da özürliülerin daha rahat kullanabileceği, eğitim, sağlık ve sosyal ortamlardan yararlanabilmesi sürecini bir bütünlük içerisinde ele alarak çözmek gerekmektedir.

Birçok kent merkezinde kent içerisinde tüm yaşam alanlarının sağlıklı ve genç insanlara göre tasarlanmış olması ise özürliülerin ve yaşlıların kent içerisinde yaşamını zorlaştıran bir etkindir. Türkiye’nin başkenti olan Ankara’da da bu durum çok farklı değildir. Özürliülere ilişkin kullanımın sadece rampalara indirildiği, kaldırımların yüksekliği, alt ve üst geçitlerin düzenlenirken özürliülerin dikkate alınmaması özürliülerin kent mekanlarını kullanamamalarına ve konutlarına hap-solmalarına neden olmaktadır.

Sosyal ortamlar, mağazalar, sinemalar ve tiyatrolar açısından da bakıldığında özürliü kullanımına ilişkin mekansal düzenlemeler yok denecek kadar azdır. Özürliülerin ulaşımını sağlayacak araçların olmaması da bir başka önemli sorun olarak durmaktadır.

Otomobil merkezli ulaşım politikası sadece Ankara’nın değil; diğer kentler için de özürliüler açısından ciddi sakıncalar içermekte, ona uygun yapılan mekansal düzenlemeler, üst geçitler, trafik ışıkları, korkuluk ve bariyerler de özürliüler için kent dolaşımında engel teşkil etmektedir. Tüm bu düzenlemelerin, görme ve işitme engelliler içinde ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ankara’da Kızılay Bölgesi’nde bulunan 2 adet alt geçit 17 adet üst geçit olmak üzere 19 tane "yaya" alt ve üst geçitleri bulunmaktadır. Bu geçitlerin hiçbirinden özürliüler faydalanamamaktadır. Geçitlerin yürüyen merdivenli olması bile bu durumu çözememektedir. Yine Ankara ulaşımı açısından önemli bir yeri olan Metro ve Ankaray Ana İstasyonu olan Kızılay da özürliülere ilişkin gerekli düzenlemeler yapılamadığı için özürliü kişiler bu istasyonları da kullanamamaktadır.

Bu durum kent mekanlarının ve kent hizmetlerinin kullanılmasında, yaşlıların, özürliülerin ve çocukların karşı karşıya kaldığı toplumsal adaletsizliğinin, eşitsizliğin çok açık göstergesidir.

Kent içinde dolaşamayan, toplu taşıma araçlarını kullanamayan, kültürel faaliyetler açısından sosyal ortamlardan yeterince yararlanamayan özürliüler için kent yaşanılmaz bir hale dönüşmektedir. Şu anda parlamentoya sunulan, özürliülere ilişkin yasa tasarısının yasallaşması ise bu konuda bir kentli bilinci oluşması açısından son derece önemli bir adımdır.

2.9.3. Sokakta Yaşayan ve Çalışan Çocuklar

Sokak Çocukları sorunu Türkiye’nin gündemine 1990 yıllarının başlarında yoksulluktan kaynaklı büyük kentlere göçün artışı ile girmiştir. Sokak çocuklarına yönelik değişik araştırmalar, projeler gündeme gelmiş bunların sonucunda da Ankara İstanbul, Diyarbakır, Gaziantep gibi kentlerde sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar merkezleri oluşturulmuştur. Son yıllarda sokakta yaşayan ve çalışan çocuklarının sayılarının artması, bazı özgün olaylarda (adam öldürme, hırsızlık, gasp v.b) sokak çocuklarının öne çıkması, bu durumu toplumsal bir sorun olarak gündeme getirmiştir.

Bunun sonucunda toplumda iki reaksiyon gelişmiştir. Birincisi, sokak çocuklarının topluma yeniden kazandırılması ve buna yönelik çalışmaların hızlandırılması. İkincisi ise çocukları dışlama onlara karşı şiddet ve öfke yöneltme olarak ortaya çıkmıştır.

Sokakta çalışan ve yaşayan çocukların sayısına ilişkin, yapılan araştırmalar sayı olarak çok büyük farklılıklar göstermekte ve bu konuda kesin bir sayıya ulaşmak mümkün olmamaktadır.

1992 yılında Doç Dr. Sevil ATAÜZ tarafından UNICEF ile ortak yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, çocukların sayısının yaz ve kış aylarında değiştiği ve Ankara için sokakta yaşayan ve çalışan çocukların toplam sayısının 12000 olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının büyük bir çoğunluğu sokakta çalışan çocuklardan oluşmaktadır.

Çalışan çocukların çoğu okula devam etmemektedir.13 yaşındaki çocuklar çalışmak zorunda kaldıkları halde herhangi bir sosyal güvenceden yoksundurlar. Koruyucu aile uygulaması ise sembolik düzeyde gerçekleşmektedir. Çocuk istismarı giderek yaygınlaşmakta ve son beş yılda ciddi bir artış gözlenmektedir. Sokaklarda cinsel tacize ve şiddete maruz kalan çocuklar için hak ihlallerinin izlenmesi yapılamamaktadır.

Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü Öğretim üyesi Doç.Dr.Sezen Zeytinoğlu tarafından Ankara ve İzmir için " Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Üzerine Yapılan Araştırma" sonuçlarına göre; Ankara Sokaklarında çalışan ve yaşayan çocukların çoğu ergenlik öncesi ya da ergenliğin ilk döneminde bulunmaktadır. Ankara'da 13-15 yaş grubu, sokakta yaşayan ve çalışan çocukların %57 sini oluşturmaktadır. Öte yandan 8-10 yaşındaki çocuklarında sokakta çalışmak zorunda olduğu da görülmüştür. Yine Ankara'da sokakta çalışmaya başlayan çocukların % 15 i sekiz yaşından daha küçük yaşlarda çalışmaya başlamaktadır.

"Çocukların çoğunluğu % 82-89 parçalanmış ailelerden gelmektedir.

Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür. Babalarının büyük çoğunluğunun ilkökul mezunu ya da ilkökoldan terk oldukları, annelerin yarıdan fazlasının ise hiç okula gitmedikleri dikkati çekmiştir. Annelerin %90'dan fazlasının ev dışında çalışmadıkları belirtilmiştir. Babaların %44'ünde halihazırda işsiz olduğu anlaşılmıştır. Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısının çok yüksek olduğu görülmüş (...)

Çocuklara sokakta bulundukları sürelerde kötü muamelelerle karşılaşp karşılaşmadıkları sorulduğunda, fiziksel, duygusal istismara uğradıklarını söylemişlerdir. Genel olarak kimler tarafından istismar edildikleri sorulduğunda ise ilk sırayı büyük çocuklar almaktadır. Çocukların çoğunluğu şiddetle karşılaştıklarında akranları tarafından korunduklarını söylemişlerdir. Birbirlerine para verdiklerini, bir kısmı da(%30) paraya ya da yiyeceğe ihtiyaçları olduğunda, zaman zaman çevredeki esnafa başvurdıklarını ve destek gördüklerini söylemişlerdir."

Türkiye'de sokak çocuklarının sayısındaki artış özellikle büyük kentler de göze çarpmaktadır. Ayrıca sokakta yaşayan ve madde bağımlısı çocuk sayısının en yüksek olduğu üç il, sırasıyla, İstanbul, Ankara ve Uşak olarak tespit edilmiştir.

Ankara'da sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar konusunda Büyükşehir Belediyesinin bir merkezi ve Sosyal Hizmet Çocuk Esirgeme Koruma Müdürlüğüne bağlı gençlik merkezleri bulunmaktadır. Sokaklarda yaşayan çocukların sokakta çalışan çocuklara oranla sayıları az olmasına rağmen, merkezler yeterli olmamakta ve bu çocuklar güvensiz sokaklarda, her türlü istismara açık şekilde, eğitim ve sosyal destek almadan yaşamlarını sürdürmektedirler. İlk defa 2002 kışında Türkiye'de sokakta yaşayan 14 kişinin donarak ölmesi ise sorunun ne kadar can alıcı olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM 3

ÇANKAYA SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

A1 Ölüm: Tüm Sebepler

GÖSTERGE'NİN ADI	A1: Ölüm: tüm sebepler	
TANIM	Yıllık ölüm hızı: yaş gruplarına göre tüm sebepler	
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Her yaş grubunda ölüm sayısı} \times 100.000}{\text{Aynı yaş grubunda ortalama nüfus}}$	
ÖLÇÜM BİRİMİ	100.000' de oranı	
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Tüm yaşların oranı her yaş grubu için	100.000' de oranı
	0-1	432.39
	2-4	59.31
	5-14	18.21
	15-24	10.62
	24-34	13.29
	35-44	45.04
	45-54	155.31
	55-64	347.43
	65-74	1033.8
	75+	3104.69
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük	
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık	
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi	
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi	
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001	
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi	
AÇIKLAMALAR	Çankaya Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü Cenaze İşleri Şefliğinden alınan günlük kayıtlar üzerinden hesaplanmıştır.	

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**A2 Ölüm: Ölüm Sebebi**

GÖSTERGE'NİN ADI	A2: Ölüm sebebi																				
TANIM	Araştırılan her ölüm sebebi için yıllık ölüm hızı Hastalığın uluslararası sınıflandırılmasına dayalı kodlar 9. Baskı (ICD-9)																				
HESAPLAMA YÖNTEMİ	ICD Koduna Göre Her Araştırılan Olay İçin $\frac{\text{Yıllık Ölüm Sayısı} \times 100.000}{\text{Ortalama Nüfus}}$ Örn.-1'e bağlı olan hastalık:1'e bağlı olan (ICD 390-459) yıllık 1'e bağlı olan (ICD 390-459) yıllık ölüm say.																				
ÖLÇÜM BİRİMİ	100.000' de oranı																				
VERİ DEĞERİ VE TANIM	<table> <tr> <th>Ölüm sebebi</th><th>100.000' de oranı</th></tr> <tr> <td>Travma</td><td>3.16</td></tr> <tr> <td>Kalp Hastalıkları</td><td>123.00</td></tr> <tr> <td>Kanser</td><td>22.01</td></tr> <tr> <td>Solunum Yetmezliği</td><td>23.07</td></tr> <tr> <td>Zehirlenme</td><td>3.16</td></tr> <tr> <td>Doğumda Ölüm</td><td>0.92</td></tr> <tr> <td>Organ Yetmezliği</td><td>2.37</td></tr> <tr> <td>Trafik Kazası</td><td>1.45</td></tr> <tr> <td>Diğer</td><td>11.99</td></tr> </table>	Ölüm sebebi	100.000' de oranı	Travma	3.16	Kalp Hastalıkları	123.00	Kanser	22.01	Solunum Yetmezliği	23.07	Zehirlenme	3.16	Doğumda Ölüm	0.92	Organ Yetmezliği	2.37	Trafik Kazası	1.45	Diğer	11.99
Ölüm sebebi	100.000' de oranı																				
Travma	3.16																				
Kalp Hastalıkları	123.00																				
Kanser	22.01																				
Solunum Yetmezliği	23.07																				
Zehirlenme	3.16																				
Doğumda Ölüm	0.92																				
Organ Yetmezliği	2.37																				
Trafik Kazası	1.45																				
Diğer	11.99																				
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük																				
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık																				
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi																				
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi																				
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001																				
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya																				
AÇIKLAMALAR	Çankaya Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü Cenaze İşleri Şefliğinden alınan günlük kayıtlar üzerinden hesaplanmıştır.																				

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

A3: Düşük Doğum Ağırlığı

GÖSTERGE'NİN ADI	A3: Düşük doğum kilosu
TANIM	Doğumda 2.5 kg yada daha az kiloda doğan çocuk
HESAPLAMA YÖNTEMİ	<u>2.5 kg ya da daha az kiloda doğan çocuk sayısı</u> Canlı doğumların sayısı
ÖLÇÜM BİRİMİ	100.000' de oran
VERİ DEĞERİ VE TANIM	739.88
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Ana Çocuk Sağlığı Araştırma Planlama, DİE
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000
İLGİLİ NÜFUS	Ankara
AÇIKLAMALAR	—

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**B1 Sağlıklı Kent Eğitim Programının Varlığı**

GÖSTERGE'NİN ADI	B1: Sağlıklı Kent Eğitim Programının Varlığı
TANIM	Sağlık eğitim programları:bireylerin sürdürülebilir ve geliştirilebilir sağlıklı yaşamları için, bilgiyi, desteği ve hizmeti bireyler için geliştirmeyi amaçlayan bir yada birkaç projeden oluşur. Şehir tarafından tamamen yada kısmen finanse edilmiş ya da desteklenmiş programları aşağıdaki başlıklara göre belirtiniz. 1.Tütün 2.Alkol 3.Beslenme 4.Uyuşturucu 5.Kazalar 6.Diğer
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Eğer sağlık eğitim programı mevcut ise, her başlık için evet diye cevaplayın ve programın dahilinde olan proje sayısını v.s ör: serbest zaman, sigara alışkanlığı, diyet, cinsellik, uyuşturucu, alkol, araba kullanmak, ilaç, evde güvenlik v.b. gibi başlıkları belirtiniz.
ÖLÇÜM BİRİMİ	Proje ve verilen eğitimlerin sayısı
VERİ DEĞERİ VE TANIM	1. Cinsellik: Halk eğitim semineri(sağlıklı yaşam,ergen ana-baba ilişkisi):2 Okul eğitimleri (HIV/AIDS/Ergenlik)= 4 Okul Gençlik eğitimleri (HIV/AIDS) Telefonla Danışma hattı = 940 arama %77 erkek %23 bayan Bireysel Danışma hattı = 180 kişi %60 bayan %40 erkek Panel Toplantı = 7 2. Gıda maddeleri ve işyeri hijyeni: Mavi bayrak projesi Mavi bayraklı işyeri sayısı = 25 Mavi bayrak başvurusu değerlendirilenler = 71
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Aylık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi Cinsel Sağlık ve Eğitim Danışma Merkezi.
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

B1 Sağlıklı Kent Eğitim Programının Varlığı

İLGİLİ NÜFUS

Çankaya İlçesi

AÇIKLAMALAR

Verilerde belirtilen cinsellik konusunda faaliyet gösteren Cinsel Sağlık Danışma ve Eğitim Merkezi Türk Eczacılar Birliği (TEB), Hacettepe Üniversitesi AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi ve Çankaya Belediyesi İşbirliği ile çalışmalarına devam etmektedir. Çankaya Belediyesi ve Türk Eczacılar Birliği tarafından madde bağımlılığına karşı mücadele merkezi açılma aşamasında, Çankaya Belediyesi ve Hacettepe Halk Sağlığı tarafından sürdürülen Yaşlılara Bakım Projesi Planlama aşamasındadır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

B2 Tüm Aşıları Tamamlanmış Çocukların Oranı

GÖSTERGE'NİN ADI	B2: Tüm aşıları tamamlanmış çocukların oranı (uygulanan tüm zorunlu aşılar)																							
TANIM	1. 6 yaş çocuklarının bağışıklıklarını arttırmak ve hastalıklara karşı korumak için yapılan aşılarıdır. Her ülkenin uygulaması farklı olabilir. 2. 1.yaş gününe kadar difteri/boğmaca/tetanos (3 doz), çocuk felci (3 doz), tüberküloz (BCG,1 Doz)'a karşı aşıları yapılmış bebekler oranı. 3. Bu tür bir aşılama programı olan ülkelerde ikinci doğum günlerinden evvel kızamık aşısı yapılan çocukların oranı. 4. Çocuklara kızamıkçık ve haemophilus influenza aşıları yapıldıysa şehriniz için uygun yüzdeleri belirtiniz.																							
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Bölgede yaşayan tüm zorunlu aşıları yapılmış çocuklar (yaş gruplarına göre dağılımı) $\times 100$ Aynı bölgede yaşayan (aynı yaş gruplarından olan) çocukların sayısı Not:Pay'da yapılan aşılar değil,aşılanmış çocukların sayısı belirtilmelidir. Not:kesin veri vermek mümkün değilse en güvenilir veriye dayalı tahmini bilgi verin.																							
ÖLÇÜM BİRİMİ	Zorunlu aşıların yaş gruplarına göre % dağılımı																							
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Ülkemizde kabul edilen ve zorunlu olarak uygulanan aşılar,Kızamık, Çocuk felci, Difteri, Tetanoz, Boğmaca, Kızamıkçık, BCG (Tüberküloz)dur. 1.yaş gününe kadar DBT (3doz), çocuk felci (3 doz), Kızamık (1 doz) BCG de 1 doz olarak uygulanır. 0-1 yaş arası çocuk sayısı 63926 dır. kızamık aşısı yaptıran çocukların sayısı 57021 (%89,2 oranı) dir. <table><tr><td>Zorunlu aşı</td><td>0-1</td><td>1-4</td><td>5-9</td></tr><tr><td>DBT</td><td>92,3</td><td>20,4</td><td>---</td></tr><tr><td>POLİO</td><td>92,3</td><td>20,7</td><td>22,3</td></tr><tr><td>KIZAMIK</td><td>89,2</td><td>0,4</td><td>22,8</td></tr><tr><td>BCG</td><td>96,9</td><td>0,4</td><td>3,7</td></tr></table>				Zorunlu aşı	0-1	1-4	5-9	DBT	92,3	20,4	---	POLİO	92,3	20,7	22,3	KIZAMIK	89,2	0,4	22,8	BCG	96,9	0,4	3,7
Zorunlu aşı	0-1	1-4	5-9																					
DBT	92,3	20,4	---																					
POLİO	92,3	20,7	22,3																					
KIZAMIK	89,2	0,4	22,8																					
BCG	96,9	0,4	3,7																					
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık																							
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık																							
VERİ KAYNAĞI	Ankara İl Sağlık Müdürlüğü - DİE																							

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

B2 Tüm Aşıları Tamamlanmış Çocukların Oranı

VERİ TOPLAYAN KURUM Çankaya-Sağlıklı Kentler Projesi

VERİ TOPLAMA TARİHİ 1999

İLGİLİ NÜFUS Ankara

AÇIKLAMALAR Türkiye genelinde 1 yaş altı çocuk sayısı 1448997 dir. Bunların içinden kızamık aşısı yaptıranlar %73.6, POLİO %75.6, DBT %75.7, BCG %71,6 olarak tesbit edilmiştir.Ayrıca yaşlılar, diabetliler, kalp hastalarını ve çocukları koruyucu amaçlı isteğe bağlı, kızamıkçık ve heamopuhilus influenza yapılmaktadır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**B3 Temel Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Pratisyen Hekim Başına Düşen Kişi Sayısı**

GÖSTERGE'NİN ADI	B3: Temel sağlık hizmetlerinde çalışan pratisyen hekim başına düşen kişi sayısı
TANIM	Temel sağlık hizmeti veren doktorlar. Bazı ülkelerde belli bir bölgede çalışan veya kayıtlı hekimlerin listesi tutulmaktadır. 2. Temel sağlık hizmeti veren hemşireler. 3. Diğer temel sağlık personeli (özellikleri belirtiniz)
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Bölgede yaşayan kişiler Bölgede temel sağlık hizmeti veren doktorların sayısı (tam gün çalışmaya eşdeğer pratisyenlerin sayısı)
ÖLÇÜM BİRİMİ	Nüfus başına düşen sayı
VERİ DEĞERİ VE TANIM	1- Bir hekim başına düşen nüfus 345,8 2- Bir hemşire başına düşen nüfus 510,49 3- Bir diğ hekim başına düşen nüfus 2031
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	İl Sağlık Müdürlüğü, DİE
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000
İLGİLİ NÜFUS	Ankara
AÇIKLAMALAR	Türkiye genelinde 859 kişiye bir hekim düşerken Ankara ilinde, uzman ve pratisyen hekim toplam olarak 345,8 kişiye bir doktor düşmektedir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**B4 Hemşire Başına Düşen Kişi Sayısı**

GÖSTERGE'NİN ADI	B4: Hemşire başına düşen nüfus		
TANIM	1. Dahil edilecek olan hemşireler, belirtilen alanlar da çalışan hemşireler olmalı. Genel ya da özel alanlarda (ebelik, pediatri, ruh sağlığı, yaşlılar v.b) ve genel ya da özel hastanelerde, kliniklerde, evlerde, başvuru merkezlerinde temel sağlık hizmeti ya da ilk yardım hizmetinde çalışanlar. 2. Hastanelerde çalışanlar 3. Hastanelerde çalışan ruh sağlığı hemşireleri		
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Bölgede yaşayan kişiler Bölgede tam gün eşdeğerli çalışan hemşirelerin sayısı		
ÖLÇÜM BİRİMİ	Kişi başına düşen sayı		
VERİ DEĞERİ VE TANIM	1. Bir hemşire başına düşen nüfus	510,49	
	2. Bir sağlık memuru başına düşen nüfus	914,4	
	3. Bir ebe başına düşen nüfus	1652	
	4. Ruh sağlığı hemşireleri	Yok	
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık		
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık		
VERİ KAYNAĞI	İl Sağlık Müdürlüğü, DİE		
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi		
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000		
İLGİLİ NÜFUS	Ankara		
AÇIKLAMALAR	Türkiye genelinde hemşirelere ruh sağlığı konusunda uzmanlık eğitimi verilmemektedir.		

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**B5 Sağlık Sigortası Olan Nüfus Oranı**

GÖSTERGE'NİN ADI	B5: Sağlık sigortası olan nüfus oranı
TANIM	Sağlık sigortası (kamu yada özel) olan kişileri belirtiniz. Ör:1-Kamu sigorta fonlarından yararlanan nüfusun yüzdesi 2. Özel sigorta fonlarından yararlanan nüfusun yüzdesi
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Bölgede sağlık sigortası olan kişi sayısı (tamamen ya da kısmen sigorta kapsamında olan)}}{\text{Bölgede yaşayan kişi sayısı}} \times 100$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde Lütfen sigorta sistem (ler) ini belirtin
VERİ DEĞERİ VE TANIM	1. Kamu sağlık sigortası olanlar = % 87.5 2. Özel sağlık sigortası olanlar = % 3.1 3. Yurtdışında sigortalı olanlar = % 0.8 4. Sağlık sigortası olmayanlar = % 8.6
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Örneklem
VERİ KAYNAĞI	Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı ve Çankaya Belediyesi Örneklem Anketi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Sigorta sistemleri ağırlıklı olarak kamu hizmetlerinde çalışanlar, eş ve çocuklara yönelik olarak Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur kapsamında değerlendirilmektedir. Bunların dışında isteğe bağlı sigortalılık, özel sigorta kapsamındada uygulamalar da bulunmaktadır. Sigortası olmayan ve maddi durumunun iyi olmadığını belgeleyenlere yönelik olarak da Sağlık Bakanlığı tarafından sadece sağlık hizmetlerinden yararlanmak koşuluyla Yeşil Kart sistemi uygulanmakta, hiçbir şekilde sağlık güvencesi olmayan ve maddi durumu iyi olmayan 65 yaş ve üzerine yaşlılık aylığı bağlanmaktadır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**B6 Yabancı Dilde Temel Sağlık Hizmeti Veren Kurumların Varlığı**

GÖSTERGE'NİN ADI	B6: Yabancı dilde temel sağlık hizmeti veren kurumların varlığı
TANIM	Kentte konuşulan ve etnik azınlık dillerini anlamlı bir şekilde temsil eden temel sağlık hizmeti veren birimlerin varlığını ya da buralarda çevirmenlerin olup olmadığını belirtin. Eğer çevirmenler varsa, lütfen lütfen aşağıdaki noktaları belirtiniz: 1. Sağlık birimi tarafından tercüme için işe alınıp alınmadığı 2. Tüm sağlık hizmeti alanlar için özel zamanlarda ve servislerde çevirmenlerin bulunup bulunmadığı
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Belli başlı dil gruplarının ve bu dillerde verilen temel hizmet tiplerinin tanımlanması
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde (Yabancı dilde mevcut olan tercüme ya da sözlü anlatım olanaklarının hizmet tanımları) (hizmet sayısı)
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Yabancı dilde temel sağlık hizmeti verilmemektedir.
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yok
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yok
VERİ KAYNAĞI	Yok
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2002
İLGİLİ NÜFUS	Türkiye
AÇIKLAMALAR	

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**B7 Her Yıl Belediye Meclisi Tarafından Ele Alınan Sağlıkla İlgili Soruları Sayısı**

GÖSTERGE'NİN ADI	B7: Her yıl belediye meclisi tarafından ele alınan sağlıkla ilgili soruların sayısı
TANIM	Sağlıkla ilgili sorula", sağlık, sosyal ve çevre hizmetleri bölümlerinden seçilmiş temsilciler tarafından direk olarak sorulan sorulardır. Sağlık, sosyal ve çevre açılarından belediye meclisi tartışmalarının yönlendiren diğer hizmetlerin/birimlerin seçilmiş temsilcileri tarafından sorulan sorularda listelendirilmelidir. 1. Sağlıkla ilgili sorunlarla ilgilenen seçilmiş kent temsilcileri tarafından düzenlenen toplantıların sayısı 2. Kentin seçilmiş temsilcilerinin sorduğu sağlıkla ilgili sorular. a- Sağlık/sosyal hizmetler ve çevre ile direk ilgili olanlar. b- Seçilmiş üyelerin toplantısında tartışma sonucunda ortaya çıkan sorular
HESAPLAMA YÖNTEMİ	1 ve 2 yi alt başlıklarına göre cevaplayın.
ÖLÇÜM BİRİMİ	Olayların sayısı
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Çankaya Belediye Meclisinde görüşülen karar sayısı: 1 Konu: Sağlık tarifelerinin belirlenmesi.
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Kent sağlığı ile ilgili bir kısım konular belediye encümeninde görüşülmektedir. Encümende bu konuda görüşülüp karara varılan konu sayısı 2911 dir. Ayrıca kentsel sağlık ile ilgili konuların tamamına yakınının politikaları Sağlık Bakanlığı ve Valilikler tarafından belirlenmektedir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C1 Atmosfer Kirliliği

GÖSTERGE'NİN ADI

C1: Atmosfer Kirliliği

TANIM

Bu gösterge, kentteki hava kalitesinin değerlendirilmesini sağlamalıdır. Belirtilen hava kirleticileri tek tek değerlendirilmelidir. NO₂, CO, O₃, SO' toz siyah duman, kurşun.

Lütfen aşağıdaki noktaları belirtiniz.

1. Gözlem istasyonlarının sayısı
2. Her bir kirleticinin yıllık ortalaması

HESAPLAMA YÖNTEMİ

Yüzdelere aşağıdaki gibi verilmelidir.

SO₂, toz ve Kurşun için: Bir yılda sınır değerlerinin üzerinde kalan gün sayısının, geçerli ölçümlerin yapıldığı bir yıldaki toplam gün sayısına bölünmesi. NO₂, CO ve O₃: Bir yılda sınır değerlerin üzerinde kalan saat sayısının geçerli ölçümlerin yapıldığı bir yıldaki toplam saat sayısına bölünmesine. DSÖ tarafından belirlenen hava kalitesi standartları Ek'te verilmiştir. Mümkünse aşağıdakileri de dahil edin:

1- Hava kalitesinin izlendiği istasyonlarda ortalama saatlik asılı partiküler madde ya da SO₂'nin konsantrasyonunun 250/mg/m³'ü aştığı yıllık saat sayısı

2- Hava kalitesinin izlendiği istasyonlarda ortalama saatlik ozon konsantrasyonunun 200/mg/m³'ü aştığı yıllık saat sayısı

ÖLÇÜM BİRİMİ

Her bir kirleticisi için yıllık yüzde olarak

VERİ DEĞERİ VE TANIM

1. Gözlem istasyonları sayısı: 14

11 istasyon (SO₂), 2 istasyon (NO, NO₂, ve Nox), 1 İstasyon (CO)

2. Her bir kirleticinin yıllık oranı

SO₂: 32.75 mg/m³ - Pm: 45.5 mg/m³

VERİ TOPLAMA ARALIĞI

Saatlik, günlük, aylık

VERİ TOPLAMA PERİYODU

Yıllık

VERİ KAYNAĞI

Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi

VERİ TOPLAYAN KURUM

Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi

VERİ TOPLAMA TARİHİ

2001

İLGİLİ NÜFUS

Çankaya İlçesi

AÇIKLAMALAR

Saatlik, günlük ve aylık değerler toplamından, ortalama yıllık değer çıkartılmıştır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**C2 Su Kalitesi**

GÖSTERGE'NİN ADI	C2: Su kalitesi
TANIM	DSÖ rehberlerinde önerilen değerleri aşan ölçümlerin yüzdesi
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Her parametre için DSÖ, rehberindeki değerleri aşma hızı verilmelidir. $\frac{\text{DSÖ rehberlerindeki değerleri aşan ölçümlerin sayısı}}{\text{Yapılan ölçümlerin toplam sayısı}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Sonuçlar, toplam ölçüm sayısını ve önerilen standartları aşan ölçüm yüzdesini vermemelidir.
VERİ DEĞERİ VE TANIM	1. Bulanıklık (NTU), PH, Bakiye Klor Alüminyum (Al+3), Sertlik (fs), Alkalinite (CaCo ₃) Nitrit, Amonyak iletkenlik, organik madde ve bakteriyolojik analizler günlük olarak yapılmaktadır.
KALİTE PARAMETRELERİ	
Renk (Pt-Co)	5
Tad	Lezzetli
Koku	Kokusuz
pH	7.0-8.0
Bulanıklık (NTU)	0.2-0.5
Demir (Fe, mg/l)	<0.1
Mangan (Mn, mg/l)	<0,05
Sertlik (FS°)	8,3-12,5
Bakteri (Koliform)	Yok
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Ankara Büyükşehir Belediyesi Aski Genel Müdürlüğü
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2002
İLGİLİ NÜFUS	Ankara
AÇIKLAMALAR	Bütün kimyasal parametreler Dünya Sağlık Örgütü tarafından içme suları için müsaade edilen maksimum değer altındadır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C3 Su Kirleticilerinin Toplam Atık Sudan Arındırılması Yüzdesi

GÖSTERGE'NİN ADI	C3: Su kirleticilerinin toplam atık sudan arındırılması yüzdesi								
TANIM	Bu belirleyici atımdan önce suyun temizlenmesinin kalitesini göstermeyi amaçlar. Aşağıdaki bilgileri edinin: 1. Atık su arıtımının detayları 2. Test etme koşulları: Fiziksel ve Biyolojik								
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Deşarj edilen çıkış suyundan arındırılmış su kirleticilerinin seviyesini hesaplayın. $\frac{\text{Şebekeye bağlı olan bağlantının seviyesi} \times \text{arıtım tesisinin verimlilik seviyesi} \times \text{atık su taşıma düzeyi} \times 100}{\text{Arıtma tesisi verimlilik değerleri}}$								
ÖLÇÜM BİRİMİ	Arıtma tesisi verimlilik değerleri								
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Arıtma Tesisi Verimi 1998 yılında yıllık debi 126.405.970 m³/yıl. Ortalama günlük debi,345.742 m³/gündür. Ortalama biyokimyasal oksijen ihtiyacı (tesise gelen atık su daki organik kirlilik oranı) giriş 100,1mg/ml çıkış 9,9 mg/ml dir Verimlilik oranı % 90,1 dir. Arıtma Tesisi Verimi 1999 yılında yıllık debi 188.470.636 m³/yıl. Ortalama günlük debi, 517.117 m³/gündür. Ortalama biyokimyasal oksijen ihtiyacı(tesise gelen atık su daki organik kirlilik oranı) giriş 154.9mg/ml çıkış 7.6 mg/ml dir Verimlilik oranı % 95,1 dir. Arıtma Tesisi Verimi 2000 yılında yıllık debi 192.374.685 m³/yıl. Ortalama günlük debi,525.614 m³/gündür. Ortalama biyokimyasal oksijen ihtiyacı (tesise gelen atık su daki organik kirlilik oranı) giriş 171.3 mg/ml çıkış 9.9 mg/ml dir Verimlilik oranı % 94.2 dir. Arıtma Tesisi Verimi 2001 yılında yıllık debi 176.423.418 m³/yıl, Ortalama günlük debi,483.352 m³/gündür. Ortalama biyokimyasal oksijen ihtiyacı (tesise gelen atık su daki organik kirlilik oranı) giriş 228 mg/ml çıkış 12.1 mg/ml dir. Verimlilik oranı % 94.7 dir. Arıtma tesisi 2002 tahmiin teknik verileri <table> <tr> <td>Artılacak atık su - kuru hava akışı</td><td>765.000 m³/gün</td></tr> <tr> <td>Artılacak atık su - yağmurlu hava akışı</td><td>1.530.000 m³/gün</td></tr> <tr> <td>Çamur keki üretimi</td><td>60.000 m³/gün</td></tr> <tr> <td>Biyogaz üretimi</td><td>701 m³/gün</td></tr> </table>	Artılacak atık su - kuru hava akışı	765.000 m ³ /gün	Artılacak atık su - yağmurlu hava akışı	1.530.000 m ³ /gün	Çamur keki üretimi	60.000 m ³ /gün	Biyogaz üretimi	701 m ³ /gün
Artılacak atık su - kuru hava akışı	765.000 m ³ /gün								
Artılacak atık su - yağmurlu hava akışı	1.530.000 m ³ /gün								
Çamur keki üretimi	60.000 m ³ /gün								
Biyogaz üretimi	701 m ³ /gün								

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**C3 Su Kirleticilerinin Toplam Atık Sudan Arındırılması Yüzdesi**

VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	İller Bankası, ASKİ
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2002
İLGİLİ NÜFUS	Ankara
AÇIKLAMALAR	Ülkemiz nüfusunun %76 sının yaşadığı 3000 den fazla belediyemizin yalnızca 43 ü, yani binde15'i atık su arıtma tesise sahiptir. Bir yıl da kentlerimizde oluşan evsel atık suların ancak % 20 si bu arıtma tesislerinde arılabilmektedir. Atık su oluşumunda % 55 paya sahip endüstriyel nitelikte atık suların ancak % 9 u arıtılmaktadır. Ankara atık su arıtma tesisi çamur sistemi ile çalışan biyolojik arıtma niteliğinde bir tesistir.Tesise gelen atıksudaki organik kirlilik takriben 300 mg/ml olup, çıkış değerleri arıtmadan sonra deşarj sınır değeri olan 30 mg/ml den daha düşük seviyelerde gerçekleşmektedir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C4 Evsel Atık Toplama Kalite İndeksi

GÖSTERGE'NİN ADI	C4: Evsel atık toplama kalite indeksi
TANIM	Bu gösterge kullanılan toplama sistemlerinin tipleri ile ilişkili olarak atık toplama kalitesini göstermelidir. Mümkünse şu konularda detay içermelidir. 1- Toplanan atığın miktarı ve bileşimi 2- Atıkların geri dönüşümünün oranı 3- Katı atıkların düzensiz depolama oranı
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Kullanılan sistemlere göre tek rakam ya da birkaç rakam olarak sonuç verilmelidir. Sınıflar aşağıdaki gibidir. 0: açık/torbalanmamış 1: Plastik poşetlerde 2: Kapalı konteynerde 3: Gönüllü - ayrıştırarak toplama 4: Evde ayrıştırarak toplama
ÖLÇÜM BİRİMİ	Her sınıfın kategorisi ör (1) %40 - (2) %60
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Plastik poşetlerde %70 Çöp bidonlarında %30
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Çankaya ilçesinde toplanan atığın miktarı= 900 ton/gündür.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**C5 Evsel Atık İşlenme Kalite İndeksi**

GÖSTERGE'NİN ADI	C5: Evsel atık işlenme kalite indeksi
TANIM	Bu indeks, şehirler tarafından evsel atık için yapılan işlemin yüzdesi ve tipini vermelidir. Ör: $\frac{\text{kaba depolama} \times 100}{\text{Toplam çöp işlemi}}$
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Aşağıdaki göstergeleri kullanarak , şehrinizde mevcut olan atık işlemini gösterenleri belirtiniz. 0: kaba depolama alanı 1: düzenli depolama 2: ısı elde edilmeden yakma 3: ısı elde edilerek yakma 4: kompositleme 5: ayırma merkezi, geri dönüşüm
ÖLÇÜM BİRİMİ	Her kategori için yüzde ör(0) %20 - (2)%80
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Kontrol dışı sahada depolama %100
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi Çevre Müdürlüğü
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin yönetimine dair kanun ve 2872 sayılı Çevre Kanuna istinaden yayınlanan Katı Atıkları Kontrol Yönetmeliği hükümleri gereğince metropollerde katı atıkların toplanması ve taşınması işi ilçe belediyelerinin sorumluluğunda, atıkların bertarafı (depolama, yakma, kompostlama) ise Büyükşehir Belediyelerinin sorumluluğundadır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C6 Kentte Bulunan Yeşil Alanların Relatif Düzeyi

GÖSTERGE'NİN ADI	C6: Şehirde bulunan yeşil alanların relatif düzeyi
TANIM	Bu gösterge şehirde bulunan bitki örtüsü hakkında bilgi verir, ve şehirde bulunan yeşil alanların kapsadığı yüzey alanının yüzdesini verir. Lütfen aşağıdaki başlıklar olarak sınıflandırın 1. Kamuya açık parklar = 1563 dekar 2. Sebze meyve yetiştirmek için özel ev bahçeleri 3. Doğal bitki örtüsü ya da doğal ortamı koruma alanları olabilen kontrolsüz alanlar
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Kentte bulunan yeşil alanların toplam alanı} \times 100}{\text{Kentin toplam alanı}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde
VERİ DEĞERİ VE TANIM	% 27.93
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Aylık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	15.02.2002
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Belediye sınırları içindeki bütün doğal bitki örtüsü, kamuya ait geniş açık ve yeşil alanlar (Üniversite kampüs alanları, elçilikler, Anıtkabir, TBMM v.b gibi kamu kullanımına açık olmayan yeşil alanlar) = 50135 dekar

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**C7 Halka Açık Yeşil Alanlara Ulaşım**

GÖSTERGE'NİN ADI	C7: Halka açık yeşil alanlara ulaşım
TANIM	Bu gösterge kişi başına düşen halka açık yeşil alanları gösterir. Kentte alan kullanımı araştırması yapılmış mı? Eğer yapılmışsa, halkın yeşil alanlara ulaşımını dikkate alarak detayları veriniz.
HESAPLAMA YÖNTEMİ	<u>Halka açık yeşil alanların toplam m² si</u> Kişi sayısı
ÖLÇÜM BİRİMİ	m ² /kişi
VERİ DEĞERİ VE TANIM	1 559 675/758490 = 2.06 m ² /kişi
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Aylık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	15.02.2002
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C8 Kullanılmayan Endüstriyel Bölge

GÖSTERGE'NİN ADI	C8: Kullanılmayan Endüstriyel Bölge
TANIM	Kullanılmayan endüstriyel alanların şehrin toplam alanına oranı kullanılmayan endüstriyel bölgeler, daha önce fabrika v.b. olarak kullanılmış, sonra kapatılmış, kullanılmayan ve başka bir amaç için değerlendirilmeyen alanları kapsar.
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Kullanılmayan endüstriyel alanlar} \times 100}{\text{Toplam kent alanı}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Sayı
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Kullanılmayan Fabrika sayısı = 3
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Çankaya sınırları içerisinde kalan bu üç fabrikadan en önemlisi EGO Maltepe Havagazı Fabrikasıdır. Bunu, Murat Un Fabrikası ve Gıda sanayii fabrikaları takip etmektedir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**C9 Spor ve Eğlence**

GÖSTERGE'NİN ADI	C9: Spor eğlence
TANIM	1000 kişi başına düşen spor tesisi sayısı Mümkünse bu olanaklardan yararlananların yaş ve cinsiyet dağılımını belirtin.
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Spor tesisleri aşağıdakileri içerir: Spor salonları, yüzme havuzları, fitness merkezleri, spor yolu ve vb. spor kompleksi salonlara, yeşil alanlara v.b bölünmüştür. $\frac{\text{Spor tesislerinin sayısı} \times 1000}{\text{Toplam Nüfus}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Her 1000 kişiye sayı
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Spor tesislerinin sayısı 462 Toplam Nüfus (Çankaya) 758490 $462/758490 \times 1000$ her 1000 kişiye 0.61 tesis
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Aylık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2002
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Veri değeri Çankaya Belediyesi bünyesinden küşat ruhsatı alan, jimnastik salonları, oyun salonları, halı saha, bilardo, eğitim ve sosyal hizmet yerleri, ganyan ve spor toto bayileri,sauna,hamam, spor salonu ve spor kompleksi v.b tesislerin sayısını içermektedir. Veri tanımına Çankaya sınırları içerisinde olan, üniversiteler ve kamu tesislerinin spor kompleksleri dahil edilmemiştir. Ayrıca Çankaya ilçe sınırlarında bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okulları bünyesinde spor tesisleride sayıya dahil edilmemiştir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C10 Yaya Yolları

GÖSTERGE'NİN ADI

C10: Yaya yolları

TANIM

Bu gösterge yaya yollarına verilen önemi gösterir. Yaya yolları, tüm taşıt trafiğinin yasaklandığı sadece yayaların kullandığı alanlardır.

HESAPLAMA YÖNTEMİ

$\frac{\text{Yaya yollarının toplam alanı}}{\text{Kentin alanı}}$

ÖLÇÜM BİRİMİ

km/km²

VERİ DEĞERİ VE TANIM

Yaya yolları alanı	0.048 km ²
Çankaya ilçe yüzölçümü	268 km ²
$0.048/268$	0,00018

VERİ TOPLAMA ARALIĞI

Aylık

VERİ TOPLAMA PERİYODU

Yıllık

VERİ KAYNAĞI

Çankaya Belediyesi

VERİ TOPLAYAN KURUM

Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi

VERİ TOPLAMA TARİHİ

2001

İLGİLİ NÜFUS

Çankaya İlçesi

AÇIKLAMALAR

Çankaya ilçesinde 1 kişiye 0.062 m² yaya alanı düşmektedir.

DSÖ

SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ ÇANKAYA

C11 Kentte Bisiklet Yolları

GÖSTERGE'NİN ADI	C11: Kentte bisiklet yolları
TANIM	Bu gösterge bisiklet yollarına verilen önemi gösterir Bisiklet yolları sadece bisikletliler tarafından kullanılan ve caddelerden ayrı bir yol olarak ayrılmış alanlardır.
HESAPLAMA YÖNTEMİ	<u>Bisikletliler için ayrılan yolların toplam uzunluğu</u> Kentın alanı
ÖLÇÜM BİRİMİ	km/km ²
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Bisikletliler için ayrılmış bisiklet yolları bulunmamaktadır.
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Çankaya Belediyesi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Çankaya ilçesinde eğimin fazla olması bisiklet yolunun yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak bazı uygun alanlarda projelendirme çalışmaları devam etmektedir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C12 Toplu Taşıma

GÖSTERGE'NİN ADI

C12: Toplu taşıma

TANIM

Toplu taşıma araçlarında her 1000 kişiye düşen koltuk (ve aynı zamanda ayakta bekleme alanı) sayısı

Mümkünse aşağıdaki noktaları açıklayın

1. Toplu taşıma sıklığı ve güvenilirliği

2. Özel araba ile kısa mesafeye gidiş ücretine karşı toplu taşıma ile 10 Km'ye düşen yaklaşık ücret.

HESAPLAMA YÖNTEMİ

$\frac{\text{Ortalama günlük koltuk sayısı} \times 100}{\text{Toplam nüfus}}$

ÖLÇÜM BİRİMİ

Her 1000 kişiye düşen koltuklar

VERİ DEĞERİ VE TANIM

Her 1000 kişiye düşen kamu ulaşım

aracında oturacak yer sayısı : 19

Her bin kişiye düşen özel ulaşım

aracında oturacak yer sayısı : 8

Günlük ortalama oturma sayısı (her bin kişiye) : 540

VERİ TOPLAMA ARALIĞI

Yıllık

VERİ TOPLAMA PERİYODU

Yıllık

VERİ KAYNAĞI

Ankara Büyükşehir Belediyesi Ana Ulaşım Planı

VERİ TOPLAYAN KURUM

Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi

VERİ TOPLAMA TARİHİ

1999

İLGİLİ NÜFUS

Ankara

AÇIKLAMALAR

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**C13 Toplu Taşıma Ağıının Kapsamı**

GÖSTERGE'NİN ADI	C13: Toplu taşıma ağıının kapsamı												
TANIM	Şehirde bulunan caddelerin toplam km'sine kıyasla toplu taşımanın hizmet alanı içinde bulunan km'si Toplu taşımayı ve özel ulaşımı kullanan kişilerin oranını da belirtiniz.												
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Toplu taşımanın hizmet alanı içinde olan toplam km'si}}{\text{Caddelerin toplam km'si}} \times 100$												
ÖLÇÜM BİRİMİ	Km												
VERİ DEĞERİ VE TANIM	<table> <tr> <td>Hafif raylı sistem uzunluğu</td><td>: 8.7 km</td></tr> <tr> <td>Ağır raylı sistem</td><td>: 14.5 km</td></tr> <tr> <td>Dörtten fazla şeritli yolla</td><td>: 760 km</td></tr> <tr> <td>Üç ile dört şeritli yollar</td><td>: 1560 km</td></tr> <tr> <td>İki şeritli yollar</td><td>: 1600 km</td></tr> <tr> <td>Kent içi ana bağlantı yolları</td><td>: 310 km</td></tr> </table>	Hafif raylı sistem uzunluğu	: 8.7 km	Ağır raylı sistem	: 14.5 km	Dörtten fazla şeritli yolla	: 760 km	Üç ile dört şeritli yollar	: 1560 km	İki şeritli yollar	: 1600 km	Kent içi ana bağlantı yolları	: 310 km
Hafif raylı sistem uzunluğu	: 8.7 km												
Ağır raylı sistem	: 14.5 km												
Dörtten fazla şeritli yolla	: 760 km												
Üç ile dört şeritli yollar	: 1560 km												
İki şeritli yollar	: 1600 km												
Kent içi ana bağlantı yolları	: 310 km												
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık												
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık												
VERİ KAYNAĞI	Büyükşehir Belediyesi												
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi												
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001												
İLGİLİ NÜFUS	Ankara												
AÇIKLAMALAR	Ankara Ulaşım Ana planında halen mevcut 2015 yılına kadar gerçekleştirmek üzere metro, hafif raylı toplu taşıma sistemi ve banliyo treninden oluşan toplam 130 km'lik bir raylı toplu taşıma ağı önerilmektedir. Metro sistemi 2015 yılına kadar 44.5 km'lik bir ağına sahip olacaktır. Hafif raylı toplu taşıma sistemi uzunluğu 22 km'dir. Ankara içinde kalan hizmet veren banliyo tren güzergahı 37.5 km'dir. Banliyo tren sistemi hattının 26 km daha genişletilmesi düşünülmektedir.												

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

C14 Yaşama Alanı

GÖSTERGE'NİN ADI

C14: Yaşama alanı

TANIM

Kişi başına düşen ortalama oda sayısı

Odalar farklı amaç için kullanıyorsa (mutfak, yemek odası, yatak odası v.b) ya da 4 m² den büyük ise oda olarak sayılırlar.

Banyo, çamaşır odası, koridorlar oda olarak sayılmazlar.

HESAPLAMA YÖNTEMİ

Odaların Toplam Sayısı
Kişi Sayısı

ÖLÇÜM BİRİMİ

Kişi başına düşen oda sayısı

VERİ DEĞERİ VE TANIM

Kişi başına düşen oda sayısı 1.06

VERİ TOPLAMA ARALIĞI

5 Yıllık

VERİ TOPLAMA PERİYODU

5 Yıllık

VERİ KAYNAĞI

Devlet İstatistik Enstitüsü

VERİ TOPLAYAN KURUM

Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi

VERİ TOPLAMA TARİHİ

2000

İLGİLİ NÜFUS

Çankaya İlçesi

AÇIKLAMALAR

Çankaya'da hane başına düşen ortalama kişi sayısı 3,47 kişidir. Gelir düzeyi arttıkça kişi başına düşen oda sayısı yaklaşık 1 olurken, gelir düzeyi düştükçe 2 ya da 3 kişiye 1 oda düşmektedir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**D1 Düşük Standart Olan Konut Koşullarında Yaşayan Nüfus Yüzdesi**

GÖSTERGE'NİN ADI	D1: Düşük standart olan konut koşullarında yaşayan nüfus yüzdesi																		
TANIM	Düşük standart olan konut koşullarına sahip nüfusun yüzdesi, Başka bir deyişle aşağıdaki koşullara uymayan konutlar; * Tuvalet, banyo ya da duşun ev dışında olmaması * Ev içinde musluk suyu bulunması Ön aşama * Bu evlerde yaşayan kişi sayısı * Bu evlerde yaşayan kişi sayısı																		
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Bölgede standart düşük evlerde yaşayan kişi sayısı} \times 100}{\text{Bölgede yaşayan kişi sayısı}}$																		
ÖLÇÜM BİRİMİ	Toplam konutta standart altı konutların yüzdesi																		
VERİ DEĞERİ VE TANIM	<table> <tr> <td>Toplam konut sayısı</td><td>218 537</td></tr> <tr> <td>Tuvalet dışarıda olan konutlar</td><td>%1.49</td></tr> <tr> <td>Tuvaleti hiç olmayan konutlar</td><td>% 0.058</td></tr> <tr> <td>Banyosu dışarıda olan konutlar</td><td>% 0.2</td></tr> <tr> <td>Banyosu hiç olmayan konutlar</td><td>% 0.8</td></tr> <tr> <td>Mutfağı dışarıda olan konutlar</td><td>% 0.1</td></tr> <tr> <td>Mutfağı hiç olmayan konutlar</td><td>% 0.2</td></tr> <tr> <td>Suyu dışarıda olan konutlar</td><td>% 0.2</td></tr> <tr> <td>Suyu hiç olmayan konutlar</td><td>% 0.5</td></tr> </table> Standart düşük konutlarda yaşayan kişi sayısı (esk) 27188 kişi Nüfusun %3.58'si standart altı konutlarda yaşamaktadır.	Toplam konut sayısı	218 537	Tuvalet dışarıda olan konutlar	%1.49	Tuvaleti hiç olmayan konutlar	% 0.058	Banyosu dışarıda olan konutlar	% 0.2	Banyosu hiç olmayan konutlar	% 0.8	Mutfağı dışarıda olan konutlar	% 0.1	Mutfağı hiç olmayan konutlar	% 0.2	Suyu dışarıda olan konutlar	% 0.2	Suyu hiç olmayan konutlar	% 0.5
Toplam konut sayısı	218 537																		
Tuvalet dışarıda olan konutlar	%1.49																		
Tuvaleti hiç olmayan konutlar	% 0.058																		
Banyosu dışarıda olan konutlar	% 0.2																		
Banyosu hiç olmayan konutlar	% 0.8																		
Mutfağı dışarıda olan konutlar	% 0.1																		
Mutfağı hiç olmayan konutlar	% 0.2																		
Suyu dışarıda olan konutlar	% 0.2																		
Suyu hiç olmayan konutlar	% 0.5																		
VERİ TOPLAMA ARALIK	5 Yıllık																		
VERİ TOPLAMA PERİYODU	5 Yıllık																		
VERİ KAYNAĞI	Devlet İstatistik Enstitüsü																		
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi																		
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000																		
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi																		
AÇIKLAMALAR	Standart altı koşullarda yaşayan kişi sayısı; Çankaya da hane başına düşen 3.47 kişi sayısı ile standart dışı konutların sayısı çarpılarak hesaplanmıştır.																		

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

D2 Evsiz Kişilerin Tahmini Sayısı

GÖSTERGE'NİN ADI	D2: Evsizlerin tahmini sayısı
TANIM	Evi olmayan kişi sayısı (karavan ya da gezici evlerde yaşayanları dahil etmeyin) Hem evsizleri hem de evsizler için oluşturulan yurt/pansiyon ve barınma evlerinde yaşayanları ve aynı zamanda evsiz ve sokakta yaşayanları dahil edin. Mümkünse her sınıf/kategori için ayrı rakamlar kullanın. Veri toplamak için öneri Evsizlere verilen destek hizmetlerle ilgili veriler
HESAPLAMA YÖNTEMİ	Kişi sayısı
ÖLÇÜM BİRİMİ	Sayı
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Resmi kayıtlarda evsizlerle ilgili herhangi bir istatistik değere rastlanamamıştır.
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yok
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yok
VERİ KAYNAĞI	2002
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	Yok
İLGİLİ NÜFUS	Yok
AÇIKLAMALAR	Evsizlere ilişkin net bir sayı ve resmi kayıtlarda bir değer olmasına rağmen kriz ve depremle birlikte sayılarının artması, bu konuda tespitlerin yapılması amacıyla resmi kurumların çalışmalar başlatmasına neden olmuştur.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

D3 İşsizlik Hızı

GÖSTERGE'NİN ADI

D3: İşsizlik hızı

TANIM

İşsiz olan çalışan nüfusun yüzdesi

İşsizler 15-64 yaş arası şu referans dönemlerde bulunan herkesi kapsar:

1. “İşi olmayan” başka bir deyişle ücretli çalışmayan ya da serbest meslek sahibi (özel işi olmayan)
2. “Hali hazırda çalışmaya hazır” başka bir deyişle referans döneminde ücretli iş ya da serbest meslek olarak çalışmaya müsait ve iş arayan ücretli çalışan ya da serbest meslek sahibi olabilmek için belli zaman dilimi içinde belirli adımlar atmış kişiler.

Ön aşama:

Çalışan ve çalışmayan nüfusun tahminini yapın

HESAPLAMA YÖNTEMİ

$$\frac{\text{Çalışmayan nüfus} \times 100}{\text{Çalışan nüfus}}$$

ÖLÇÜM BİRİMİ

Toplam nüfustaki % oranı

VERİ DEĞERİ VE TANIM

Çalışmayan nüfus: 31259

Çalışan Nüfus: 279206

İşsizlik oranı: $31259/279206 \times 100 = \%11.19$

VERİ TOPLAMA ARALIĞI

5 Yıllık

VERİ TOPLAMA PERİYODU

5 Yıllık

VERİ KAYNAĞI

Devlet İstatistik Enstitüsü

VERİ TOPLAYAN KURUM

Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi

VERİ TOPLAMA TARİHİ

2000

İLGİLİ NÜFUS

Çankaya İlçesi

AÇIKLAMALAR

Çankaya ilçesinde 15-64 yaş arası toplam işgücü sayısı 565.619 kişiden oluşmaktadır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**D4 Kişi Başına Düşen Ortalama Gelirden Daha Az Kazananların Yüzdesi**

GÖSTERGE'NİN ADI	D4: Kişi başına düşen ortalama gelirden daha az kazananların % si
TANIM	Alt sınır ülkeden ülkeye değişiyor 1-Ülkenin kişi başına düşen ortalama milli gelirinden daha az kazanan kişilerin % si 2- Devletten ve sosyal yardımlardan destek alan kişilerin oranı
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Kişi başına düşen gelirden daha az kazanan kişilerin sayısı} \times 100}{\text{Aynı bölgede yaşayan kişi sayısı}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde (Ulusal yoksulluk seviyesinin nasıl değerlendirildiğini tanımlayın)
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Ulusal yoksulluk seviyesi: kişi başına düşen milli gelirin altındaki grup Türkiye de kişi başına düşen gelir (2001 Yılı) = 2160 USD Yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfus = % 57.3
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	3'er aylık dönem
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Devlet İstatistik Enstitüsü Mustafa Sönmez "Gelir Uçurumu Araştırması"
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001
İLGİLİ NÜFUS	Türkiye
AÇIKLAMALAR	Ankara, kişi başına düşen milli gelir açısından Türkiye'nin 7. büyük ili. Kişi başına ortalama geliri 4000 \$ olan Ankara'da ekonomi ağırlıklı olarak "hizmet sektöründe" yoğunlaşmıştır.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**D5 Okul Öncesi Çocuklar İçin Kreş/Anaokulu Yüzdesi**

GÖSTERGE'NİN ADI	D5: Okul öncesi çocuklar için kreş/anaokulu yüzdesi
TANIM	Okul öncesi çocuklar için uygun olan kreş/anaokulu sayısı
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Okul öncesi çocuklar için uygun bakım yerlerinin sayısı} \times 100}{\text{Okul öncesi çocukların sayısı}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde
VERİ DEĞERİ VE TANIM	$\frac{115 \times 100}{58058} ; \% 0,2$
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Öğretim Dönemleri
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Milli Eğitim Bakanlığı-İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2001-2002 öğretim yılı
İLGİLİ NÜFUS	Çankaya İlçesi
AÇIKLAMALAR	Okul öncesi çocuklar 0-6 yaş grubu olarak alınmıştır. Okul öncesi, kreş ve anaokuluna giden çocuk sayısı 4688'dir. Bunun okul öncesi çocuklara oranı %8 dir.

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

D6. 20 'den Küçük; 20-34; 35 + Yaşlarındaki Annelerin Canlı Doğum Yüzdeleri

GÖSTERGE'NİN ADI	D5: 20 den küçük: 20-34; 35 + yaşlarındaki annelerin canlı doğum yüzdeleri		
TANIM	Eğer 0-14, 15-19, 20-24 yaş gruplarında farklı oranlar varsa, lütfen belirli, yaş gruplarında olan annelerin canlı doğum % sini belirtin.		
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{20'den\ küçük\ annelerin\ canlı\ doğum\ sayısı}{Canlı\ doğum\ sayısı} \times 100$		
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde		
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Toplam canlı doğum	118127	
	> 20 canlı doğum	9462	% 8.1
	20 - 34 arası canlı doğum	96 267.	%81.49
	35 - 49 arası canlı doğum	12 398.	%10.49
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	5 Yıllık		
VERİ TOPLAMA PERİYODU	5 Yıllık		
VERİ KAYNAĞI	DİE		
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi		
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000		
İLGİLİ NÜFUS	Ankara		
AÇIKLAMALAR			

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ

D7 Küretajın Canlı Doğumların Toplam Sayısına Oranı

GÖSTERGE'NİN ADI	D7: Küretajın canlı doğumların toplam sayısına oranı						
TANIM	Canlı doğumların toplam sayısına göre küretaj ve düşüklerin % si						
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Küretajların sayısı} \times 100}{\text{Canlı doğumların sayısı}}$						
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde "Küretaj" ve "düşük" sözcüklerinin yerel ortamda tanımları						
VERİ DEĞERİ VE TANIM	DÜŞÜK: Gebeliğin 20. Haftasından önce ya da fetal ağırlığının 500 gramın altında olduğu dönemde gebeliğin sonlanmasıdır. KÜRETAJ: Rahim içerisinden herhangi bir dokuyu birtakım aletler ile kazıyarak alma işlemi için kullanılır. Canlı doğumların toplam sayısına bağlı olarak düşük oranı Her 100 gebelikte 18'dir. Düşükler içerisinde: <table> <tr> <td>İsteyerek düşük yapma</td><td>% 58</td></tr> <tr> <td>Sosyo ekonomik nedenlerle düşük</td><td>% 17</td></tr> <tr> <td>Doktor tavsiyesi üzerine düşük</td><td>% 12</td></tr> </table>	İsteyerek düşük yapma	% 58	Sosyo ekonomik nedenlerle düşük	% 17	Doktor tavsiyesi üzerine düşük	% 12
İsteyerek düşük yapma	% 58						
Sosyo ekonomik nedenlerle düşük	% 17						
Doktor tavsiyesi üzerine düşük	% 12						
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Günlük						
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık						
VERİ KAYNAĞI	İl Sağlık Müdürlüğü, AÇSAP						
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi						
VERİ TOPLAMA TARİHİ	1999						
İLGİLİ NÜFUS	Ankara						
AÇIKLAMALAR	Düşük oranları bölgelere göre farklılaşmaktadır.						

DSÖ - SAĞLIKLI KENT GÖSTERGELERİ**D8 Özürlülerden Çalışanların Yüzdesi**

GÖSTERGE'NİN ADI	D8: Özürlülerden çalışanların yüzdesi
TANIM	Normal mesleksel aktivitelerde yer alan çalışma yaşında olan özürlülerin yüzdesi
HESAPLAMA YÖNTEMİ	$\frac{\text{Çalışan özürlü sayısı (18-65 yaş arası)} \times 100}{\text{Aynı yaş aralığında (18-65) özürlülerin toplam sayısı}}$
ÖLÇÜM BİRİMİ	Yüzde
VERİ DEĞERİ VE TANIM	Tüm kamu personeli içinde özürlülerin oranı Kamuda çalışan % 0.55
VERİ TOPLAMA ARALIĞI	Yıllık
VERİ TOPLAMA PERİYODU	Yıllık
VERİ KAYNAĞI	Başbakanlık Özürlüler İdaresi
VERİ TOPLAYAN KURUM	Çankaya-Sağlıklı Kentler Proje Ofisi
VERİ TOPLAMA TARİHİ	2000
İLGİLİ NÜFUS	Türkiye
AÇIKLAMALAR	Veri değeri olarak toplam kamuda çalışan personel içerisindeki özürlü oranı verilmiştir. Gerçekte olması gereken oran ise % 3,05'dir.

KAYNAKÇA

Ankara İl Sağlık Müdürlüğü, Web sitesi,<http://www.ankasm.gov.tr>

Atabaş, Hüseyin Cengizkan, Ali, **Ankara Rüzgarı**, Çankaya Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara, 1998.

Aslanoğlu, Rana, **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Asa Kitabevi II, 1. Basım, Bursa, 1998.

Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, 2000 Genel Nüfus Sayımı-Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Ankara, Ekim 2001.

Devlet Planlama Teşkilatı, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Yayın ve Temsil Daire Başkanlığı, Ankara, 1995.

Erdoğan, Şeref, **Ankaram**, TC Kültür Bakanlığı Yayınları/2250, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Kültür Eserleri Dizisi/237, Ankara, 1999.

Erder, Sema, **Kentsel Gerilim**, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Yayınları, Ankara, Şubat 1997.

Geray, Cevat, "Kent Yönetimi İçin Yeni Yaklaşımlar ve Komşuluk (Mahalle) Biriminin Önemi", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, TODAİE Yayını, Cilt:4, Sayı:6, Kasım 1995.

Gölbaşı Belediyesi, Mogan ve Eymir Gölleri 1. Çevre Kurultayı, 1995, Ankara.

Işık, Oğuz-Pınarcıoğlu, B. Melih, **Nöbetleşe Yoksulluk-Sultanbeyli Örneği**, İletişim Yayınları-Araştırma İnceleme Dizisi: 114, 1. Baskı, 2001.

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası, Katı Atık Yönetimi-Seminer/22-24 Ekim 1998 Ankara, 1999.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Bir Başkent Oluşumu-Ankara/1923-1950, Birinci Baskı, Ankara, Şubat 1994.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Doğal ve Kentsel Çevre Komisyonu Raporu-1992, Yayınlanmamış Teknik Rapor.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası (Ankara Kent Konseyi Girişimi), Ankara Gerçeği- Bildiriler ve Raporlar, Mayıs 1999, Ankara.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Ankara'da Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyumu-Haziran 2001, Ankara.

Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Çöp Hizmetleri Yönetimi, Birgül Ayman Güler (Editör), Yayın No: 302, Nisan 2001.

Türk-İş Sendikası, 1999 Yıllığı, Ankara, 2000.

Petrol-İş Sendikası, 1999 Yıllığı, Ankara, 2000.

Şimşir, Bilal N., **Ankara'nın Başkent Oluşu**, Ankaralılar Vakfı Yayınları, Birinci Baskı, Mart 2001.

TC Ankara Valiliği Turizm İl Müdürlüğü, Ankara Rehberi, 1998.

Ankara Ticaret Odası, Ankara'da Bir Ankaralı.

World Health Organization, Regional Office for Europe 1992, Twenty Steps for Developing a Healty Cities Project, 3rd Edition, 1997.

World Health Organization, Regional Office for Europe 1998, City Health Profiles-A Review of Progress,1998.

Atina Sağlıklı Şehirler Deklarasyonu-23 Haziran 1998, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çeviri Editörü Dr. Didem Evci, Atilla Ekmekçigil, Kasım 2001.

Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Bürosu 1997, Şehir Sağlığı Profili, Şehrinizdeki Sağlıkla İlgili Olarak Nasıl Rapor Vereceksiniz, 2. Baskı, 1997'den Çeviri: Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kasım 2001.

Şehir Sağlığı Planlaması-Çerçeve, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Bürosu-Kopenhag Ocak 1998'den Çeviri: Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kasım 2001.

Somut Gerçekler-Sağlığın Sosyal Belirleyicileri, Richard Wilkinson ve Michael Marmot tarafından hazırlanan belge, WHO 1998'den çeviri: Sağlık Bakanlığı 2001.

This is to confirm that

The Municipality of Çankaya

is hereby designated a member of the

World Health Organization Healthy Cities Network

for Phase III (1998-2002)

The Municipality of Çankaya is committed to achieve the goals of Phase III of the Healthy Cities project and to work in partnership with WHO and other cities to make the vision of Health for all in the 21st century a reality

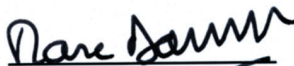
Signed on behalf of the Municipality

Haydar YILMAZ
Mayor Of Çankaya

9 December 2002

Signed on behalf of WHO

Dr Marc Danzon, Regional Director
WHO Regional Office for Europe

2 December 2002

Çankaya Belediyesi - Sağlıklı Kentler Proje Ofisi

Mithatpaşa Caddesi No: 52/1

Kızılay - Ankara

Tel: (0312) 434 48 97 - 431 13 25

Faks: (0312) 433 30 43

http://www.cankaya-bld.gov.tr

e-mail: halkils@cankaya-bld.gov.tr - skpinfo@cankaya-bld.gov.tr

ÇANKAYA BELEDİYESİ